

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**DİNLEME EĞİTİMİ ARAŞTIRMALARINA GENEL BAKIŞ:
BİR META-SENTEZ ÇALIŞMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet KARBUZ

TOKAT

Mart, 2023

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**DİNLEME EĞİTİMİ ARAŞTIRMALARINA GENEL BAKIŞ:
BİR META-SENTEZ ÇALIŞMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahmet KARBUZ

Danışman: Doç. Dr. Beytullah KARAGÖZ

TOKAT

Mart, 2023

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'ne, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirdiğimi; bu tez çalışmasının “intihal engelleme” programı ile tarandığını, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

Tarih: 15/03/2023

Ahmet KARBUS

İmza

JÜRİ İMZA SAYFASI

Üye: Dr. Öğr. Üyesi
Üyeliği: Öğretim Yılı
Üyeliği: Öğretim Yılı
Üyeliği: Öğretim Yılı

TEŞEKKÜR

Bana Türkçe alanyazınına bu katkıyı sunmamda öncülük eden, bilgileriyle ve yönlendirici tavrıyla her zaman ışık olan tez danışman hocam Doç. Dr. Beytullah Karagöz'e;

Lisansüstü ders döneminde ve tez sürecinde engin bilgilerinden çokça istifade etme imkânı bulduğum kıymetli hocam Doç. Dr. İzzet Şeref'e;

Lisans eğitiminde gerek akademik gerekse de entelektüel bilgisi ile yeni bakış açıları kazanmamı sağlayan kıymetli hocam Prof. Dr. Nurettin Öztürk'e;

İlmek ilmek ördüğüm bu bilgi yumağında bana her zaman destek olan ve yardımlarını esirgemeyen değerli meslektaşlarım Erdem Aksoy'a, Hüseyin ve Kübra Cebecioğlu'na, Emre Yuvacı'ya, Sırrı Şahin'e;

Eğitim hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen babam Ali Karbuz'a, annem Zeynep Karbuz'a, Halil ve Hatice Yurdagül'e;

Yarı yolda her bırakmak istediğimde ısrarla yapacağıma inanan ve beni hep destekleyen biricik eşim Alev'e ve oğlum İbrahim Alaz'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

DİNLEME EĞİTİMİ ARAŞTIRMALARINA GENEL BAKIŞ:

BİR META-SENTEZ ÇALIŞMASI

Karbuş, Ahmet

Yüksek Lisans, Türkçe Eğitimi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Beytullah Karagöz

Mart 2023, xv + 80 sayfa

Bu araştırmada, dinleme eğitimi alanında yapılan çalışmaların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Belirtilen amaç doğrultusunda araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemlerinden meta-sentez yöntem olarak desenlenmiştir. Çalışmada incelenecek dokümanlara ulaşabilmek için öncelikle “dinleme, dinleme eğitimi, dinleme becerisi, anlama becerileri, anlama becerisi” anahtar kelimeler olarak belirlenmiş ve bu anahtar kelimeler doğrultusunda YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik ve TR Dizin veri tabanlarında 2021 yılına kadar olan çalışmaların taraması yapılmıştır. Yapılan taramalar sonucunda YÖK Ulusal Tez Merkezi veri kaynağında 315, Google Akademik veri kaynağında 762 ve TR Dizin veri kaynağında 663 çalışmaya ulaşılmıştır. Meta-sentezin doğası gereği çalışmalara yönelik sınırlılıklar ve dâhil edilme ölçütleri belirlenerek veri kaynaklarından 95 adet çalışma incelenmek için seçilmiştir. Seçilen 95 çalışmaya kod numaraları Ç1, Ç2, Ç3...Ç95 şeklinde verilmiştir. Çalışmaların adı, tür bilgileri, yöntemleri, veri toplama araçları, veri analiz yöntemleri tablolarla araştırmada yer almıştır. Elde edilen betimsel özellikler yorumlanarak çalışmaların genel görünümü açıklığa çıkarılmıştır. Çalışmaların yöntemine uygun bir şekilde sentezinin yapılabilmesi için çalışmalara ait anahtar kelimelerin görünümü tablo ve şekille gösterilmiş, çalışmalardaki öneri ve sonuçlar konularına göre gruplandırılarak tema biçiminde kategorize edilmiş ve bulgular bölümünde ayrı ayrı başlıklandırılarak incelenmiştir. Sonuç ve tartışma bölümünde bulgulardan hareketle elde edilen sonuçlar alanyazındaki benzer ve farklı çalışmalarla harmanlanarak değerlendirilmiştir. Bulgulardan hareketle dinlemeye yönelik; 184 anahtar kelimenin kullanıldığı, uygulamaya dönük öneri türünün diğer öneri türlerinden fazla olduğu, akademik çalışma incelemelerinin az olduğu, dinleme eğitimine ilişkin çeşitli etki alanlarının olduğu, görüşler ve yaklaşımlar arasında çeşitli farklılıkların bulunduğu, dinleme eğitiminin öğretim programında yeterli düzeyde temsil edilmediği, metin ve etkinliklerin istenilen düzeyde yer almadığı, sorunların kaynaklarında farklılıkların olduğu, strateji ve yöntemlerin kullanımında eksikliklerin bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca dinlemeye yönelik elde edilen sonuçlar doğrultusunda dinlemeye ait değer yargıları ortaya konmuştur. Araştırmada son olarak sonuçlardan hareketle alanyazında çalışma yapacak araştırmacılar için çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dinleme, dinleme eğitimi, dinleme becerisi, anlama becerileri, anlama becerisi.

ABSTRACT

OVERVIEW OF LISTENING EDUCATION RESEARCH:

A META-SYNTHESIS STUDY

Karbuz, Ahmet

Master Thesis, Turkish Education

Thesis Advisor: Assoc. Dr. Beytullah Karagöz

March 2023, xv + 80 pages

In this study, it is aimed to examine the studies in the field of listening education in terms of diverse variables. In line with the stated purpose, the method of the research was designed as a meta-synthesis technique, one of the qualitative research methods. In order to reach the documents to be examined in the investigation, "listening, listening training, listening skills, comprehension skills, cognition skill" were determined as keywords and studies up to 2021 were searched in the YÖK National Thesis Center, Google Academic and TR Index databases in the direction of these keywords. As a result of the scans, 315 studies were found in the CoHE National Thesis Center data source, 762 in the Google Academic data source and 663 studies in the TR Index data source. Due to the nature of the meta-synthesis, the limitations and inclusion criteria of the studies were determined and 95 studies were selected from the data sources. The 95 selected studies were given code numbers as Ç1, Ç2, Ç3 ...Ç95. The name of the studies, species information, methods, data collection tools, data analysis methods were included in the study with tables. The general views of the studies were revealed by interpreting the descriptive features obtained. In order for the studies to be synthesized in accordance with the method, the appearance of the keywords belonging to the studies were shown in tables and figures, the suggestions and results in the studies were grouped according to their topics and categorized as themes, and were examined under separate headings in the findings section. In the conclusion and discussion section, the results obtained from the findings were evaluated by blending them with identical and different studies in the literature. Based on the findings, for listening; It has been concluded that 184 keywords are used, the type of suggestions for practice is more than other types of suggestions, there are few academic studies, there are various fields of influence on listening education, there are various differences between views and approaches, listening education is not adequately represented in the curriculum, texts and activities are not adequately represented in the curriculum, there are differences in the sources of the problems, there are deficiencies in the use of strategies and methods. In addition, in accordance with the consequences obtained for listening, the standard of judgments about listening was revealed. Finally, based on the results of the study, various suggestions were made for researchers who will study the literature.

Keywords: Listening, listening training, listening skills, comprehension skills, cognition skill.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ETİK SÖZLEŞME.....	iii
JÜRİ İMZA SAYFASI	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
KISALTMALAR.....	xv
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Problem	1
Amaç	3
Önem	3
Sınırlılıklar.....	4
Tanımlar	4
BÖLÜM II	5
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5

Dinleme Becerisi	5
Dinlemenin Önemi	5
Dinleme Eğitimi	6
Dinlemeyi Etkileyen Faktörler	8
Dinleyiciye Bağlı Faktörler	9
Zekâ	9
İşitme	9
Dikkat	9
Dil Özelliklerinin Bilinmesi	9
Ortam	9
Dinleme Süresi	10
Konuşmanın İçeriği	10
Konuşmacıya Bağlı Faktörler	10
Dinleme Türleri	11
Katılımlı Dinleme	12
Katılımsız Dinleme	12
Eleştirel Dinleme	12
Yaratıcı Dinleme	13
Ayırt Edici Dinleme	13
Not Alarak Dinleme	13
Estetik Dinleme	13
BÖLÜM III	14
YÖNTEM	14

Araştırma Deseni	14
Verilerin Toplanması.....	15
Araştırma Dâhil Edilme Ölçütleri	16
Verilerin Analizi.....	17
Araştırmaya Dâhil Edilen Çalışmalar.....	18
BÖLÜM IV	29
BULGULAR.....	29
Birinci Problem Sorusuna Yönelik Cevap: Anahtar Kelimelerin Görünümü.....	29
İkinci Problem Sorusuna Yönelik Cevap: Önerilerin Görünümü	34
Üçüncü Problem Sorusuna Yönelik Cevap: Araştırma Sonuçlarının Görünümü.....	40
BÖLÜM V	59
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	59
Sonuç ve Tartışma	59
Çalışmaların Genel Bilgilerine Yönelik Sonuçlar:	59
Araştırmanın Bulgularına Yönelik Sonuç ve Tartışma:	60
Öneriler.....	67
KAYNAKÇA.....	69
EKLER.....	75
Ek 1. Araştırmaya Dâhil Edilen Çalışmaların Künyesi	75
Ek 2. Yazarın Özgeçmişi	80

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Alanyazında Yer Alan Dinleme Türlerine İlişkin Sınıflandırmalar	11
Tablo 2. Araştırmada Kullanılan Çalışmalar	18
Tablo 3. Araştırmada Kullanılan Çalışmaların Betimsel Özellikleri.....	27
Tablo 4. Çalışmaların Anahtar Kelimeleri.....	29
Tablo 5. Anahtar Kelimelerin Frekans Değeri.....	32
Tablo 6. Araştırma Önerilerine Ait Tür Bilgileri.....	35
Tablo 7. Uygulamaya Yönelik Öneriler	35
Tablo 8. Yeni Araştırmalara Yönelik Öneriler	38
Tablo 9. Önerisi Bulunmayan Çalışmalar.....	39
Tablo 10. Araştırma Sonuçlarının Temalara Göre Gruplandırılması	40
Tablo 11. Akademik Çalışma İncelemesi:.....	41
Tablo 12. Dinleme Eğitime Yönelik Etkilerin Belirlenmesi, İncelenmesi ve Ölçülmesi	42
Tablo 13. Dinleme Eğitime Yönelik Görüş, Yaklaşım, Algı ve Kaygı Belirlemesi	44
Tablo 14. Temel Dil Becerileri Arasındaki İlişki	47
Tablo 15. Dinleme Eğitiminin Öğretim Programlarındaki Yeri, Önemi, Temsili ve Değerlendirilmesi	48
Tablo 16. Dinleme Etkinlikleri	49
Tablo 17. Dinleme Metinleri	51
Tablo 18. Dinleme Eğitimindeki Sorunlara Yönelik Tespitler ve Çözümler	53
Tablo 19. Dinleme Türleri, Stratejileri, Yöntem ve Teknikleri	55
Tablo 20. Model Oluşturma ve Belirleme	58

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Meta-sentez Araştırmasının İşlem Basamakları	15
Şekil 2. Çalışmalarda Kullanılan Anahtar Kelimelerin Görünümü	34

KISALTMALAR

akt: Aktaran

f : Frekans

%: Yüzde

YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

OAC: Ortak Avrupa Çerçevesi

TDK: Türk Dil Kurumu

TDÖP: Türkçe Dersi Öğretim Programı

TÖMER: Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi

vd: Ve diğerleri

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın problemine, alt problemlerine, amacına, önemine, sınırlılıklarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

Problem

Türkçe eğitiminde önemli bir yere sahip olan temel dil becerileri kişilerin hem kendileri hem de toplumla olan iletişimlerinde büyük önem arz etmektedir. Kişi temel dil becerilerini kullanarak kendi gelişiminin ve değişiminin yanında toplumun da gelişimine ve değişimine katkı sunmaktadır. Böylelikle hem birey hem de toplum temel dil becerilerini kullanarak karşılıklı bir etkileşime girmektedir. Sağlıklı bir iletişim ve etkileşim kurabilmek için temel dil becerilerinin öğretimi de bu açıdan önemlidir. Çünkü insan gününün %9'unu yazarak, %16'sını okuyarak, %30'unu konuşarak ve %45'ini dinleyerek geçirmektedir (Buzan, 2014). Eğitimin istendik bir davranış değişikliği olduğunu da düşünürsek bireylere kazandırılması istenen temel dil becerilerinin en iyi şekilde öğretilmesi için gerekli akademik çalışmaların yapılması kaçınılmazdır. Bu çalışmalar yapılırken bazı becerilerin yeteri kadar işlenmediği hatta göz ardı edildiği görülmüştür. Özellikle bu becerilerden dinleme becerisi en çok göz ardı edilen becerilerin başında gelmektedir. Bu bakımdan birçok araştırmacı dinleme eğitimi "ihmal edilmiş, unutulmuş, kaybolmuş, yetim kalmış dil becerisi" şeklinde ifade etmektedir (Brown,1954: 85; Neville, 1962: 14; Thompkins Fried-Smith, 1987: 30; Burley-Allen, 1995; Özbay, 2002; akt. Doğan 2010: 265). Kişinin kazandığı ilk ve kaybettiği son beceri olmasına rağmen gereken önemin verilmemesi dinleme becerisi üzerine yoğunlaşılmasını ve dinleme becerisine yönelik çeşitli çalışmaların yapılmasını gerekli kılmıştır. Alanyazın incelendiğinde dinleme becerisi üzerine yapılmış çeşitli çalışmalar bulunmaktadır.

Yılmaz (2007), dinleme becerisinin geliştirilmesine ilişkin önerilen etkinliklerin değerlendirmesini yapmıştır. Kocaadam (2010), not olarak yapılan dinleme eğitiminin becerinin kazandırılmasında ve geliştirilmesinde etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Özbay ve Çetin (2011), prozodik farkındalığın dinleme becerisinin geliştirilmesindeki önemini ortaya koymuştur. Çaylı (2012), öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan müstakil

dinleme metinlerine ilişkin öğretmen uygulamalarını değerlendirmiştir. Melanlıoğlu (2012), dinleme becerisinin geliştirilmesinde aile faktörünün nasıl bir rol oynadığını tespit etmiştir. Epçaçan (2013), başarılı bir dinleme becerisi için yapılması gerekenleri ortaya koymuştur. Emiroğlu ve Pınar (2013), dinleme becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesinde diğer beceri alanlarının da dâhil edilmesiyle anlama ve anlatma becerilerinin daha işlevsel bir şekilde kazandırılıp geliştireceğini belirtmiştir. Harmankaya (2016), üstbilis stratejiler eğitiminin dinleme becerisine ilişkin etki durumlarını irdelemiştir. Aydın (2018), dinleme/izleme türlerinin terim ve tasniflerindeki görüş ayrılıklarını ve bu ayrılıkların kaynaklarının neler olduğunu ortaya koymuştur. Kır (2019), çoklu ortam desteğiyle oluşturulan metinlerin dinleme becerisine ilişkin olumlu etkiler oluşturduğunu belirlemiştir. Doğancı (2019), öğretim programında yer verilen materyallerin dinleme/izleme yöntem ve tekniklerine uygunluğunu irdelemiştir. Cin Şeker (2020), dinleme ve konuşma becerilerine ilişkin yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerindeki anahtar kelimeleri incelemiştir. Erkek (2020), ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin eleştirel dinleme becerilerinin geliştirilmesine ilişkin uygulamış olduğu etkinlikler neticesinde eleştirel dinleme becerinin öğrenilebilen ve öğretilen bir beceri alanı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kurudayıoğlu ve Kiraz (2020), dinleme stratejileri üzerine bir tasnif çalışması yaparak alandaki mevcut kafa karışıklıklarını göstermiş ve bir tasnif önerisi sunarak alandaki boşluğu doldurmuştur. Akgün (2020), ders kitaplarındaki dinleme/izleme etkinliklerinin düşünce becerisine katkısını incelemiş ve etkinliklerin düşünme teknikleriyle birlikte kullanılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Kılıç (2021), yenilenen Türkçe dersi öğretim programında yer alan dinleme/izleme kazanımlarının gerçekleştirilme düzeylerini Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirmiştir.

Belirtilen bu çalışmalardan hareketle alanyazında dinleme eğitime ilişkin yapılan çalışmaların geneli dinleme eğitiminin niteliğini ortaya koyan veya dinleme becerisine yönelik etki durumlarını ifade eden çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan dinleme eğitime yönelik kapsayıcı bir çalışmanın olmadığı ve alanyazında dinleme eğitime ilişkin kapsayıcı bir çalışmaya ihtiyaç olduğu görülmüştür. Dinleme eğitimi alanında yapılan çalışmaları çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bu araştırma, alanyazındaki mevcut olan ihtiyacı giderecek ve diğer araştırmacılara yol gösterici olacaktır. Bu açıdan araştırmanın problem cümlesi: “Dinleme eğitime yönelik nitel yöntemlerle yapılan çalışmaların genel görünümü nasıldır?” olarak belirlenmiştir. Bu problemden yola çıkılarak araştırmanın alt problemleri şöyle belirlenmiştir:

1. Dinleme eğitimine yönelik yapılan çalışmalarda kullanılan anahtar kelimeler nasıl bir görünümü sahiptir?
2. Dinleme eğitimine yönelik yapılan çalışmaların önerileri nasıl bir görünüme sahiptir?
3. Dinleme eğitimine yönelik yapılan çalışmaların sonuçları nasıl bir görünüme sahiptir?

Amaç

Türkiye’de dinleme eğitimi alanında yapılan çalışmaları çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışmada; YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik ve TR Dizin’de yayımlanmış çalışmalar belirlenen değişkenler doğrultusunda incelenecek ve dinleme eğitimine yönelik yapılan çalışmalara genel bir bakış sağlanacaktır.

Önem

Temel bir dil becerisi olan dinlemenin aslında yaşamın temelinde de yer aldığını unutmamak gerekir. İnsanların anlaşabilmesi, sorunların çözüme kavuşturulması ve toplumların daha üst seviyelere ulaşmasında anlaşılabilirliğin öneminin farkında olunması dinleme becerisini de önemli kılmaktadır. Bu becerinin sadece ortamda bulunan sesleri işitmek kadar basit bir yapı olmadığının aksine işitilenlerin algılandığı ve anlamlandırıldığı karmaşık bir yapıya sahip olduğunun farkına varılmalıdır.

Her ne kadar ilk kazanılan bir beceri olsa da bu durum dinlemenin sistematik bir şekilde öğretilmesi gerektiği gerçeğini değiştirmemektedir. Diğer dil becerileri içerisinde unutulmuş, göz ardı edilmiş bir beceri olması dinlemenin daha da önem kazanmasını sağlamaktadır. 2005 öğretim programına kadar olan öğretim programlarında dâhi bir öğrenme alanı olarak yer almayan dinleme becerisi, öğretim programına dâhil edildikten sonra daha çok dikkat çekmiş ve bilimsel araştırmalarda hak ettiği değeri görmeye başlamıştır. Üzerinde yapılan çeşitli araştırmalar dinleme becerisine olumlu katkılar sunmanın yanında onun dağınık bir yapıda olmasına neden olmuştur. Bu çalışma, alandaki mevcut olan bu dağınıklığı toparlayarak dinleme becerisinin genel görünümünü ortaya çıkarması ve “Dinleme becerisinde neredeyiz, sınırlarımız nelerdir?” sorularına

cevap vererek alanda çalışma yapacak olan diğer araştırmacılara katkı sunması açısından önemlidir.

Sınırlılıklar

Araştırma, YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik ve TR Dizin veri tabanlarında dinlemeye yönelik 2021 yılına kadar yapılmış çalışmalarla sınırlıdır. Veri tabanlarındaki taramalarda “dinleme, dinleme eğitimi, dinleme becerisi, anlama becerileri ve anlama becerisi” anahtar kelimeleri kullanılmış ve elde edilen çalışmalar ayıklanarak araştırmaya dâhil edilmiştir.

Tanımlar

Dil: İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban.

Dinleme: Bireyin sesli olarak dışarıdan gelen uyarıcıları işitme organı aracılığıyla alarak zihinsel işlemlere tabi tutma süreci olup anlamayla ilgili zihinsel işlemlere bir bölüm girdi sağlama işlemidir (Güleryüz, 1997). Tanımdan hareketle dinleme için kısaca işitme sonucunda elde edilen ses veya seslerin zihinde anlamlandırılıp yorumlanmasıdır denilebilir.

Dinleme/İzleme: İletişim kurmanın ve öğrenmenin temel yollarından biri olup verilen iletiyi doğru bir şekilde anlama, yorumlama ve değerlendirme becerisidir (MEB, 2006, s. 5).

Meta-sentez: Nitel bir çalışma yöntemi ile elde edilen bulguların yine nitel bir anlayışla benzer ve farklı yönlerini ortaya çıkararak bulgular üzerinde yorum yapmaktır.

Temel Beceri: Eğitim sistemine dâhil olan tüm eğitim programlarının kazandırmakla yükümlü olduğu yeterliliklerin tümü.

Temel Dil Becerileri: Türkçe öğretim programında yer alan ve öğrencilere kazandırılması istenen okuma, dinleme/izleme, konuşma ve yazma yeterliliklerinin bütünü.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Dinleme Becerisi

Gündelik hayatta sıklıkla kullanılan ve öğrenmenin ilk adımı olarak kabul edilen aynı zamanda temel dil becerilerinden biri olan dinleme kavramına yönelik ilgili alan yazında çeşitli tanımlar karşımıza çıkmaktadır. Genel olarak sözlük anlamına bakıldığında “işitmek için kulak vermek” olarak bilinmektedir (TDK, 2005). Güneş (2013)’e göre dinleme; konuşma, müzik, gürültü ve gibi sesli uyarıcıları işiterek anlama ve bellekte yapılandırmak için beyin ve kulak iş birliği ile yürütülen karmaşık bir süreç olarak ifade edilmektedir. Benzer şekilde dinleme; işitilenin anlaşılması ve bellekte saklanması veya işitileni anlamak için dikkat harcama olarak tanımlanmaktadır (Sever, 2004). Ünalın, (2006) dinlemeyi bir irade biçimi olarak ifade etmektedir. İşitilen ses ile dinleyici arasındaki ilişkiden yola çıkarak dinleyicinin hangi sese yoğunlaşması gerektiğini belirlemesidir. Bu yoğunlaşma süreci dinlemede seçici bir özellik olmaktadır. Dinleme ile konuşma arasındaki ilişkiden hareketle Özbay (2009) da dinlemeyi, kişinin konuşma ya da sesli okuma ile karşısındaki kişiye aktarmak istediği mesajı anlayabilme becerisi olarak betimlemektedir. Bu tanıma paralel olarak Epçaçan (2013) dinlemeyi, kişiler arasındaki en önemli iletişim unsuru olarak ifade ederken işitmeyi de içine dâhil eden karmaşık ve kapsamlı aktif bir süreç şeklinde insanın seçme özgürlüğüne vurgu yaparak beynin bilişsel anlamda bir etkinliğinin sonucu olarak ortaya çıktığını belirtmektedir. Dinleme becerisini bir mesaj aktarımı olarak tanımlayan Demirel, (2003) konuşan kişinin karşısındakine iletmek istediği mesajın pürüzsüz bir şekilde algılanarak ve söz konusu uyarana karşı bir tepkide bulunma etkinliği olarak ifade etmektedir.

Dinlemenin Önemi

Çocuğun anadilini öğrenmesi şüphesiz dinleme becerisinden geçmektedir. Benzer şekilde bireyin yeni bir dil öğrenmesinde de dinleme önem arz etmektedir. Yapılan bir çalışmada dinlemeye ayrılan zamanın okuma, yazma ve konuşmaya ayrılan zamanların hepsinden daha fazla olduğu belirlenmiştir ayrıca gündelik hayatın büyük bir bölümü de dinlemek ile geçmektedir (Tompkins, 1998; akt. Akyol, 2010). Eğitimin temelini oluşturun dinleme, kendiliğinden ortaya çıkarak bu beceri için herhangi bir

eğitime ihtiyaç duyulmadığı bilinmektedir. Ancak eğitim sürecinin ilk basamağını oluşturan dinleme, bireyin sosyal ve eğitim yaşantısını yakından etkilemektedir. Şüphesiz öğrenciler okulda öğretmenlerini ve arkadaşlarını oldukça uzun bir süre dinlemektedir. Bu durum öğrenmeleri artırmaktadır. Yapılan araştırmalara göre dinleme becerisi akademik başarıyı da beraberinde getirmektedir (Göğüş, 1987). Buradaki başarı dinleyeninin konuşmacının verdiği mesaja ne kadar yoğunlaştığına mesajı ne ölçüde anladığına ve algıladığına bağlıdır. Bundan dolayı dikkat becerisi de dinleme eğitim için önemli bir parça olarak görülmektedir (Doğan, 2012). Dinlemede amaç hiç şüphesiz ki anlamadır. Ama bazı zamanlar rahatlamak ve çeşitli duygu ve düşüncelerden kaynaklı dinleme gerçekleştiririz. Müzik bu dinlemelerin başında gelmektedir. Dinlemede seçicilik vardır. Birey birden fazla sesin bir arada olduğu durumlarda istediği sesi seçebilir. Bu durum dinleme becerisinin bilinçli bir özellik olduğu göstermektedir (Doğan, 2012). Dinleme dil becerileri arasında en önemli öğrenme aracı olarak görülmektedir. Dinleme, bireyin yaşantı sonucunda duyduğu farklı seslerin zihinde depolanmasının ve anlamlandırmasının yanı sıra bilgi ve birikimlerini oluşturması açısından öğrenmede temel bir etkidir (Karadüz, 2010). Bireyin yaşadığı ortama uyumunu sağlayan dinleme becerisi aynı zamanda çağın gelişimine de uygun olmalıdır. Dinleme becerisi ilerleyen teknoloji ile paralellik gösterecek şekilde artış göstermektedir (Çaylı, 2012). Başarılı olan tüm insanların iyi bir dinleyici oldukları bilinmektedir. Dinleme becerisi ikili ilişkilerde anlaşılmayı kolaylaştırırken saygı ve sevgiyi de üst noktalara çıkarmaktadır. Karşısındakine saygı gösteren, onun sözünü kesmeyen ve karşısındakini anlamaya çalışmak iyi bir dinleyicide olması gereken özellikler arasında yer almaktadır (Kuşçu, 2010).

Dinleme Eğitimi

Dinleme becerisinin ilk olarak bebekler tarafından anne karnında beşinci aydan itibaren başladığı yapılan çalışmalar sonucunda bilinmektedir. Ayrıca dikkat çekici diğer bir durumun ise ölümden önce görevini kaybeden en son duyunun yine işitme duyusu olduğudur (Doğan, 2008). Doğumdan önce başlayarak önce aile sonra da okulla birlikte gelişimi devam eden ve hayatın her aşamasında kullanılan dinleme becerisi, duyulan seslerin anlamlandırılarak bir bakıma okunması olarak düşünülebilir (Emiroğlu, 2013). İnsanların gündelik hayatta dinlemeye ayırdıkları vaktin diğer tüm becerilere ayrılan vakitlerden oldukça fazla olduğu bilinmektedir (Tompkins, 1998; akt. Akyol, 2010).

Dinleme becerisinden çok küçük yaşlardan itibaren gerek ailenin gerekse okulların her kademesinde yararlanılmaktadır. Dikkatini konuşulan kaynağa verebilen, dinlediklerini anlamlandırabilen ve duydukları hakkında genel bir değerlendirme yapabilecek yargıya varabilen başarılı bir dinleyici yetiştirmenin ön koşulu ancak erken yaşlarda verilecek dinleme eğitiminden geçmektedir (Demirel ve Şahinel, 2006). Hunsaker (1990), bireyin tüm bildiklerinin büyük bir çoğunluğu dinleme aracılığıyla kazandığını ifade etmektedir (akt. Akyol, 2010).

Öğrenme ve dil gelişimi anlamında dinleyerek geçirilen zamanın önemi göz önüne alındığında başta ilköğretim programları olmak üzere tüm programlarda sistematik bir şekilde dinleme becerisinin elzemliği ortaya çıkmaktadır (Cossitt, 1978; akt. Bulut, 2013) Robertson (2004) insanların yeterli düzeyde dinleme becerisine sahip olmadıklarını ifade etmektedir. En önemli temel dil becerisi olarak gördüğü dinleme becerisine ilişkin insanlar tarafından gerekli önemin verilemediğini, bu becerinin sadece doğuştan gelmediğini ve mutlaka iyi bir eğitim verilmesi gerektiğini söylemektedir. Dinleme eğitiminin amaca hizmet etmesinin ön koşullarını Oğuzkan, (1965; akt. Kuşçu, 2010), şu şekilde sıralamaktadır;

- Küçük yaşlardan itibaren dinleme eğitime başlanmalıdır.
- Dinleme eğitiminde edinilen başarının arka planında kullanılan öğretim yöntem ve teknikler yer almalıdır.
- Dinleme eğitiminin gerçekleşmesi için okul içinde öğretim programının her türlü imkânından yararlanılmalıdır.
- Teknoloji ile desteklenmiş güncel öğretim araçları ile gerçekleştirilmelidir.
- Dinleme eğitiminin başarılı olabilmesi için öğretmenin iyi bir dinleyici olması gerekir.

Dinleme becerisinin öğrenme sürecindeki önemini vurgulayan Demirel, (2003), ders aşamasında öğrencinin izleyerek ve dinleyerek öğrenmeye kolaylaştırdığı ifade etmiştir. Bunun yanı sıra dinleme becerisinin ailenin yanı sıra iş ve toplum hayatında da çok önemli bir yere sahip olduğu, karşılıklı ilişkilerde ve iş ortamında başarıyı doğrudan etkilediği düşünüldüğünde dinleme becerisinin düzenli bir eğitim ile bireye kazandırılması önem arz etmektedir (Doğan, 2011). Ancak çoğu insan dinleme

becerisine ilişkin yaşantılarını bebeklik döneminden okul çağına kadar gelişigüzel bir biçimde edinmektedir. Bu şekilde oluşan öğrenmeler bireyin dinlediklerini ayırt etmesi, eksiksiz ve tam bir biçimde algılayabilmesi ve değerlendirebilmesi için yetersiz kalmaktadır. Bundan dolayı dinleme becerisinin etkili ve sistematik bir biçimde öğrenilmesi ve kullanılması gerekmektedir (Cüceloğlu, 2005). Dinleme becerisi eğitim aracılığı ile geliştirilmektedir (Yangın, 1999). Dinleme eğitiminde bir amaç ile işe başlanmaktadır. Bu durumda dinleyicinin dinlemeye başlamadan önce “neden” dinlediğini bilmesi gerekmektedir. Sonrasında ise ana fikir, özellikleri ayırma ve detayları belirleme için dinleyeceğinin farkına varması gerekmektedir (Funk ve Funk, 1989). Bu bilgilerden hareketle dinleme eğitiminin genel amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz (Göğüş, 1978; akt. Katrancı, 2012);

- Konuşulanı tam anlamıyla anlayabilmek adına dinleme,
- Dinlenenler arasında sebep-sonuç bağı kurabilme.
- Dinlenenin eksik, gerçek ya da abartılı yönlerini ayırt edebilme,
- Dinlediği konuşmanın ana temasını ortaya koyabilme,
- Haber almak, düşünce ve bilgi almak için dinleyebilme,
- Dinlediklerini anında değerlendirebilme,
- TV ve radyodan yararlanmak için kesintisiz olarak dinleyebilme,
- Dinlediklerine yönelik hoşgörü gösterme,
- Dinlediklerinde tarafsız olabilme.

Dinlemeyi Etkileyen Faktörler

Dinlemenin gerçekleşebilmesi için bazı unsurların bir araya gelmesi gerekmektedir. Bu unsurların başında mutlaka bir konu, bir konuşmacı ve bir dinleyici yer alır. Dinlemenin iyi bir şekilde yapılabilmesi için ortam da dinlemeyi oldukça etkilemektedir. Bu unsurların birlikte yer aldığı dinleme oldukça verimli olarak görülmekte ve birlikteliklerindeki uyum dinlemenin kalitesini göstermektedir. Ancak dinleme gerçekleştirilirken dinlemenin önüne geçen çeşitli engeller vardır. İlgili alan yazında dinlemeyi etkileyen faktörlerin farklı sınıflandırmaları yer almaktadır. Dinlemeyi etkileyen faktörler en genel haliyle aşağıda sınıflandırılmıştır.

Dinleyiciye Bağlı Faktörler

Dinlemenin gerçekleşmesi için biri konuşan ve diğeri dinleyen olmak üzere iki kişi gerekmektedir. Dinleyiciye bağlı faktörler şu şekilde sınıflandırılmaktadır;

Zekâ

Diğer tüm beceriler gibi dinleme becerisi de zekâyâ göre şekil almaktadır. Zeka kişinin öğrenme hızını ve düzeyini belirlemede önemli bir unsur olarak görülmektedir (Arslan vd., 2008).

İşitme

Dinleme sürecinin ilk basamağını oluşturan işitmede, kulak duyulanı hemen algılayarak 3-5 saniye içinde beyne iletmektedir. Bundan dolayı işitmede meydana gelen bir sorun dinlemeyi de oldukça yakından etkileyen bir unsur olarak görülmektedir (Güneş, 2013).

Dikkat

Dinlemenin başarısı altında yatan unsurlardan birisi de dikkattir. Dinlenenlerin ayrımı yapılarak işe yarayanların seçilmesi dikkat ile yakından ilgilidir (Doğan, 2012). Bundan dolayı dinleyicinin dikkatini dağıtacak etmenlerin önüne geçilmelidir. Bu etmenler arasından başta sıkıntılar, unutkanlık, uykusuzluk ve açlık gibi fizyolojik ihtiyaçlar gelmektedir (Mackay, 1997).

Dil Özelliklerinin Bilinmesi

İletişimin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için bireylerin aynı dili konuşması gerekmektedir. Aynı dilin konuşulduğu bazı durumlarda da anlaşılmayı sağlaması için dilin özelliklerini bilmek dinlemeyi etkileyen unsurlar arasında yerini almaktadır (Özbay, 2013).

Ortam

Konuşmanın ve dinlemenin gerçekleştiği yer ortam olarak bilinmektedir. Dinleme ortamı sosyal, psikolojik ve fiziki olarak üçe ayrılmaktadır. Dinleme ortamının

düzenlenmesi etkili bir dinlemeye yardımcı olmaktadır (Güneş, 2013). Dinleme ortamının verimliliği için rahatsız edecek gürültünün önüne geçilmeli, konuşan kişinin rahatça görüleceği en iyi ortamın hazırlanması ve dinleyenin rahatlıkla duyabileceği yakınlıkta düzenlemeler yapılması gerekmektedir (Calp, 2005).

Dinleme Süresi

Her insanın dinleme süresi farklılık göstermektedir. Dinlenen konunun algılanabilmesi için dinlemeye ayrılan süre önemli olarak görülmektedir. Dinleyicinin dinlemeden kopmaması ve dinlemeyi etkili hale getirebilmesi için dinlemeye ayrılan süre belirleyici olmaktadır.

Konuşmanın İçeriği

Dinleme gerçekleştirilirken dinlenen konunun açık ve anlaşılır olması gerekmektedir. Aksi takdirde dinleyici zorlanır ve bu durumdan fayda sağlayamaz (Calp, 2005). Burada konuşmacıya büyük bir iş düşmektedir. Dinleyicinin ilgisinin belirleyerek olumsuz bir durumun da önüne geçebilmek adına konuşmasını düzenlemelidir (Güneş, 2013).

Konuşmacıya Bağlı Faktörler

Dinlemeyi yakından etkileyen diğer bir unsur da konuşmacıya bağlı durumlar olarak görülmektedir. Konuşmacının tarzı, jest ve mimikleri, ses tonu, sahip olduğu bilgi ve birikimi, son olarak da dili etkili bir şekilde kullanımı dinlemeyi yakından etkilemektedir (Calp, 2005).

Dinlemeyi etkileyen faktörlere ilişkin yukarıda bahsedilen durumları ilgili alan yazından hareketle özetleyecek olursak, etkili ve verimli bir dinlemenin gerçekleşmesi için çeşitli durumların önüne geçilmesi gerekmektedir. Bu durumların en başında hiç kuşkusuz dinlemeyi gerçekleştiren bireyin özellikleri gelir. Bireyin zekâsı konuşulanı anlamlandırmada, işitmesi konuşulanı duymada ve dikkati ise ayırt edebilmesinde etkin rol oynamaktadır. Yine önemli bir unsur olan konuşmacı özellikleri de dinlemeyi oldukça yakından etkilemektedir. Konuşmacının tutumu, yaklaşımı, beden dili bu özelliklerin en önemlileri arasında yer almaktadır. İyi bir dinleme için olmazsa olmaz çevresel koşullar vardır. Bunların başında da ortam gelmektedir. Konuşmanın ve dinlemenin gerçekleştiği

ortamın dinleyicinin konuşmayı algılaması, ayırt edebilmesi ve seçebilmesi için gerekli bir özelliktir. Konuşmacı ve dinleyen arasındaki mesafe, konuşmacının ses tonu ve dışarıdan gelecek olası gürültüler de yine dinlemeyi yakından etkilemektedir (Calp, 2005; Doğan, 2012; Özbay, 2013).

Dinleme Türleri

İnsanlar gündelik hayatının büyük bir kısmını dinleyerek geçirmektedir. Ancak bu dinleme eyleminde bulunulan ortam ve karşılaşılan özellikler için kullanılan dinleme türü farklılık göstermektedir (Katrancı, 2012). Dinleme türünün nerede nasıl kullanılacağını ayırt etmek dinlemeyi daha verimli hale getirmektedir. İlgili alan yazında birçok araştırmacı tarafından dinleme türleri ile ilgili çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Bu sınıflandırmalardan bazıları Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Alanyazında Yer Alan Dinleme Türlerine İlişkin Sınıflandırmalar

Kaynak	MEB (2006)	Kingen (2000)	Özdemir (1987)	Kline (1996)	Kantemir (1997)	Güneş (2007)	Tompkins (1998.Akt; Akyol, 2010)
Dinleme Türleri	Katılımlı dinleme	Ayırt edici dinleme	Yalın dinleme	Öğretici dinleme	Gönüllü veya gönülsüz dinleme	Metni takip ederek dinleme	Ayırt edici dinleme
	Katılımsız dinleme	Estetik dinleme	Ayrırcı dinleme	İlişkisel dinleme	Rastgele veya maksatlı dinleme	Sorgulayıcı dinleme	Transfer edici dinleme
	Yaratıcı dinleme	Etkili dinleme	Eğlenmek ve yorgunluklarımızı gidermek için dinleme	Estetik dinleme	Disiplin veya değişikliğe dayanan dinleme	Yaratıcı dinleme	Estetik (Haz Alıcı) dinleme
	Seçici dinleme	Eleştirel dinleme	Bilgi edinmek için dinleme	Eleştirel dinleme	Eleştirici veya eleştirici olmayan dinleme	Pasif dinleme	Terapatik dinleme
	Not alarak dinleme	Empatik dinleme	Bilgileri düzenleme için dinleme	Ayırt edici dinleme	Sempatik veya antipati ile dinleme	Katılımlı dinleme	Eleştirel dinleme
	Eleştirel dinleme		Eleştirel dinleme			Not Alarak dinleme	
	Kendini konuşanın yerine koyarak dinleme		Yaratıcı dinleme				

Tablo 1’e göre alan yazında yer alan dinleme türlerinin çeşidinin araştırmacılara göre farklı ve benzer türlerinin yer aldığı ifade edilebilir. Özellikle MEB kaynaklı dinleme türlerinin hem sayı olarak hem de net ifadelerle gösterilmesi diğer kaynaklara göre daha işlevsel olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde ilgili alan yazında sıklıkla karşılaşılan dinleme türleri başlıklar halinde verilmiştir.

Katılımlı Dinleme

Katılımlı dinleme dinleyicinin konuşmacıyı dinlediğini gösteren ve bunu ona hissettiren dinleme türüdür. Katılımlı dinlemede, dinleyici etkin bir şekilde rol almaktadır. Dinlemenin yanı sıra not alma, soru sorarak dönüt verme, eleştiri yaparak konuşmacıya dinlediğini yansıtır (MEB, 2006). Bir bakıma dinleme gerçekleştirilirken dinleyicinin bunu hissettirmesi ile konuşmacıda meydana gelen rahatlama durumudur (Yalçın, 2006). Katılımlı dinlemede dinleyicinin başka bir şey ile ilgilenmemesi, konuşmacı ile göz kontaktı kurması gerekmektedir. Bu aşamada dinleyici araya girerek konuşmacıdan çeşitli isteklerde bulunabilir, konuya açıklık getirmesini isteyebilir, zaman zaman not alır ve konuşmacıya dönütler verir. Bundan dolayı katılımlı dinlemede amaç dinleme aşamasında zihinde oluşacak olan soruların konuşmacıya söylenerek dinlemenin daha verimli olmasını sağlamaktır (MEB, 2006).

Katılımsız Dinleme

Katılımsız dinlemede dinleyicilerin dinlediklerine ilişkin etkin zihinsel faaliyetleri sonucunda düşünmelerini sağlamak amaçlanmaktadır (MEB, 2006). Dinleyici kişi katılımlı dinleme göz önüne alındığında burada daha pasif konumdadır. Düşünceler genellikle içseldir ve konuşmacıya aktarılmaz. Bu durum dinleyicilerin iç dünyaları ile bir savaş verdiklerinin göstergesidir. Katılımsız dinlemede dinleyici, dinlenileni anlamaya çalışır, var olan kendi bilgileri ile karşılaştırarak bilgiyi sürekli canlı tutar (Doğan, 2012).

Eleştirel Dinleme

Eleştirel düşünmede amaç, dinleyiciye dinlediği hakkında soru sorma alışkanlığı kazandırmanın yanı sıra, konunun olumlu ve olumsuz yanlarını tarafsız bir şekilde değerlendirmesine olanak sağlama olarak görülmektedir (MEB, 2006). Eleştirel dinleme bir olay ya da durumu doğruluğu, iyiliği, sunulmuş biçimi gibi durumlarda genel bir yargıya varmayı amaçlar (Akyol, 2010). Doğan, (2019)'a göre bu dinlemede dinleyici değerlendirme ve yargılama yapmasında etkin rol oynamaktadır. Bir bakıma dinlenilenlerin doğru ya da yanlışlığından ziyade kendi bilgilerimiz, değerlerimiz, duygu

ve düşüncelerimiz ile değerlendirmektir (Altunkaya, 2018). Dinleyici bu dinleme türünde konuşulanların analizini yaparak, konuşmacının kendi kişisel yorumunu olduğuna ya da bir kaynaktan mı alındığını belirlemeye çalışır (Yalçın, 2006). Çok yönlü bir bakış açısı ile dinlenenlerin ele alındığı, değerlendirildiği ve sorgulanarak karşılaştırıldığı dinleme türü olarak da karşımıza çıkmaktadır (MEB, 2006).

Yaratıcı Dinleme

Yaratıcı dinleme bir soruna çeşitli çözüm yolları bulmanın yanı sıra dinlenen olayla ilgili yeni sonuçlar bulma gibi olaylara farklı bir perspektiften bakmayı amaçlar (Güneş, 2013). Burada dinleyici dinlediklerini yorumlar ve bunlardan yaratıcı yeni fikirler ortaya koyar. Konuşmacının sözlerinden hareketle yeni hayaller ve düşünceler üretilerek bunlar ifade edilir (MEB, 2006).

Ayırt Edici Dinleme

Ayırt edici dinlemede konuşmacıdan gelen sesleri ve beden dilini ayırt etme amaçlanmaktadır (Tompkins, 1998; akt. Akyol, 2010). Duyulan seslere ait mesajlar içinde farklılık gösterenleri ayırt ederek anlamının yanı sıra bu mesajların altında yatan kavramların da anlaşılması olarak tanımlanmaktadır (Kaya, 2014).

Not Alarak Dinleme

Not alarak dinlemede, dinlenenlerin anlaşılmasının daha kolay hale gelmesi ve hatırla kalması amacıyla önemli görülen bölümlerin kısa notlar şeklinde kaydedilmesi yoluyla yapılan dinlemedir. Burada dinleyen kendi kişisel yorumları ve özgün ifadeleri ile konuşmacının dikkat çeken sözlerini not alır. Not alarak dinleme türü sonraki aşamada dinlenenin kolay bir şekilde hatırlanmasına zemin hazırlamış olur (MEB, 2006).

Estetik Dinleme

İyi ve güzel vakit geçirmek olarak tanımlanan estetik dinlemede, konuşmacı tarafından dinleyiciye gönderilen mesajın dinleyiciyi heyecanlandırması ve duygu değişikliğine yol açması olarak ifade edilmektedir (Kaya, 2014).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma deseni, verilerin toplanması, incelenen dokümanlar ve verilerin analizi hakkındaki bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Deseni

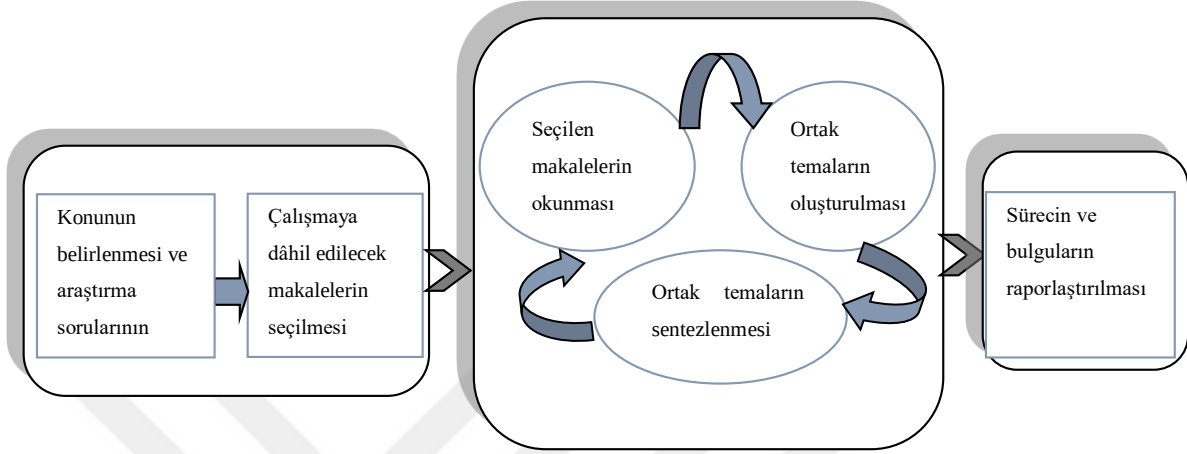
Bu araştırmada dinleme eğitime yönelik yapılan çalışmaların nitel yöntemlere göre analiz edilmesi ve dinleme eğitiminin genel eğilimlerinin belirlenmesi hedeflendiği için araştırma nitel araştırma yaklaşımı ile desenlenmiş ve meta-sentez yöntem kullanılmıştır. Çıkış noktası eğitim alanında ortaya konan kültür araştırmalarının bulgularını değerlendirmek olan meta-sentez, ilk kez 1988 yılında Noblit ve Hare tarafından yapılmıştır. Meta-sentez çalışmaları, belirli bir alanda yapılmış nitel araştırmaların yine nitel bir anlayışla ele alınıp benzerlik ve farklılıklarının karşılaştırmalı olarak ortaya konmasını içermektedir (Çalık ve Sözbilir, 2014). Polat ve Ay (2016, s.54-55) meta-sentez çalışmalarını; belirli bir alanda yapılan araştırmaların nitel bulgularının yorumlanmasını, değerlendirilmesini, benzer ve farklı yönlerinin ortaya koyulmasını ve yeni bilgilerin geliştirilmesini amaçlayan çalışmalar olarak tanımlamıştır.

Meta-sentez çalışmalarının kullanıldığı araştırmalara bakıldığında ise ufak farklılıklara rağmen benzer işlem basamaklarının her araştırmacı tarafından kullanıldığı görülmüştür. Noblit ve Hare (1988), Polat ve Ay (2016) ve Finfgeld-Connett (2018) meta-sentez işlem basamaklarını şu şekilde ifade etmiştir:

1. *Araştırma probleminin belirlenmesi.*
2. *Çalışmanın konusuna uygun anahtar kelimelerin belirlenmesi ve alan yazın stratejilerinin seçilmesi.*
3. *Alanyazın taramasının yapılması, kaynakların belirlenmesi ve sağlanması.*
4. *Araştırmaya dâhil edilecek ve araştırmada hariç tutulacak ölçütlerin belirlenmesi ve değerlendirmeye alınacak çalışmaların seçilmesi.*
5. *Seçilen çalışmaların çözümlenmesi ile ortak temalar ve bu temalara ait alt temaların oluşturulması.*

6. *Temalar çerçevesinde benzer ve farklı yönlerin ortaya konması ve bulguların sentezlenerek çıkarımların yapılması.*
7. *Sürecin ve bulguların ayrıntılı bir şekilde raporlaştırılması.*

Meta-sentez araştırmasına ilişkin işlem basamakları Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Meta-sentez Araştırmasının İşlem Basamakları

(Polat ve Ay, 2016: 56).

Verilerin Toplanması

2021 yılında yapılan alanyazın taramalarında bu araştırmanın kaynağını “dinleme, dinleme eğitimi, dinleme becerisi, anlama becerileri ve anlama becerisi” anahtar kelimeleri oluşturmaktadır. YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik ve TR Dizin veri tabanlarında amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak 2021 yılına kadar olan çalışmalar araştırmaya dâhil edilmiştir. 2021 yılı ve sonrası yapılan çalışmalar araştırmaya dâhil edilmemiştir.

YÖK Ulusal Tez Merkezi veri kaynağında anahtar kelimelere göre yapılan taramalarda 315 teze ulaşılmıştır. Ulaşılan 315 tez 17 farklı anabilim dalına (Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Ana Bilim Dalı, Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Ana Bilim Dalı, Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Ana Bilim Dalı, Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı, Yabancılar Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı, Yabancı Dil Olarak Türkçe Ana Bilim Dalı, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sosyal

Bilgiler ve Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı) ve Türkçe yazılma şartına göre incelenerek 112 teze indirilmiştir. 112 tezin 6 tanesinin ulaşımına açık olmadığı görülmüştür. 106 tezden 38 tanesinin karma veya nitel yönetime göre desenlendiği belirlenmiştir. 38 tezin 10 tanesinin doktora 28 tanesinin ise yüksek lisans tezi olduğu görülmüştür.

Google Akademik veri tabanında anahtar kelimelere ve Türkçe alanyazınına göre yapılan tarama sonucunda 762 sonuca ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan benzer olan, Türkçe yazılan ve tezden türetilen çalışmalar ayıklandığında 112 sonuca ulaşılmıştır. 112 sonucun 51 tanesinin karma ve nitel yönetime göre desenlenen çalışmalar olduğu görülmüştür.

TR Dizin veri tabanında anahtar kelimelere ve Türkçe alanyazınına göre yapılan tarama sonucunda 663 sonuca ulaşılmıştır. Google Akademik’te olduğu gibi bu veri tabanında da benzer olan, Türkçe yazılan ve tezden türetilen çalışmalar ayıklanarak 110 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu 110 çalışmadan 34 çalışmanın karma ve nitel yönetime göre desenlendiği görülmüştür.

Taramalar ve ayıklamalar sonucunda 123 çalışma elde edilmiş ve elde edilen 123 çalışma dâhil edilme ölçütlerine göre değerlendirilmiştir.

Araştırma Dâhil Edilme Ölçütleri

1. Türkçe yazılmış olması
2. YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik ve TR Dizin veri tabanlarından ulaşılabilmesi.
3. “Dinleme, dinleme eğitimi, dinleme becerisi, anlama becerileri, anlama becerisi” anahtar kelimeleriyle yapılan taramalara karşılık gelmesi.
4. 2020 ve öncesinde yayımlanmış olması.
5. Yöntemlerin açıkça ifade edilmiş olması ve karma yöntemlerin nitel alanın bulunması.
6. Araştırmaların öneri bölümlerinin doğrudan veya dolaylı olarak araştırmada yer alması.

7. Araştırmalarda sonuç kısmının başlıklandırılmış bir şekilde açıkça verilmiş olması.

Araştırma dâhil edilme ölçütlerine göre yapılan değerlendirme sonucunda araştırmada kullanılmak üzere 95 çalışma seçilmiş ve çalışmalara Ç1,Ç2,Ç3,...Ç95 şeklinde kodlar verilmiştir.

Verilerin Analizi

Meta-sentez yöntemdeki işlem basamaklarından hareketle çalışmaların veri analizleri şu şekilde yapılmıştır:

Seçilen çalışmaların çözümlenmesi ile ortak temalar ve bu temalara ait alt temaların oluşturulması: Araştırmada kullanılan 95 çalışma araştırma sorularına cevap vermek adına birden çok kez okunarak çalışmalara ait kategoriler ve temalar ortaya çıkarılmış, temalara bağlı olarak oluşturulan alt temalar belirlenmiştir.

Temalar çerçevesinde benzer ve farklı yönlerin ortaya konması ve bulguların sentezlenerek çıkarımların yapılması: Araştırmanın bu basamağında kategori ve temalara ilişkin benzer ve farklı yönlerin gruplandırılmasını sağlamak için detaylı inceleme sürdürülmüştür. 95 çalışmaya yönelik kategoriler a) anahtar kelimelerin görünümü, b) önerilerin görünümü ve c) sonuçların görünümü olarak 3 başlıkta ele alınmıştır. Ayrıca her bir temaya göre belirlenen alt temalar tablolar halinde sunulmuştur.

Sürecin ve bulguların ayrıntılı bir şekilde raporlaştırılması: Bu basamak araştırmanın son evresini göstermektedir. Yönteme uygun bir şekilde yapılan takibin sonucunda elde edilen verilerin sentezi yapılmış ve çalışmalara ilişkin bulgular detaylı bir şekilde işlenerek raporlar halinde sunulmuştur.

Araştırmaya Dâhil Edilen Çalışmalar

Veri toplama süreci ve dâhil edilme ölçütleri doğrultusunda elde edilen çalışmaların kodu, yılı, yazarı/yazarları, yöntemi, türü, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Araştırmada Kullanılan Çalışmalar

Kod	Yıl	Çalışmanın Adı	Yazar	Çalışmanın Yöntemi	Çalışmanın Türü	Veri Toplama Aracı	Veri Analiz Yöntemi
Ç1	2009	Göreve dayalı öğretim yönteminin Türkçe’nin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisinde kullanılmasının avantajları	Yorulmaz, M.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Doküman	Betimsel analiz
Ç2	2009	Zihin haritalama tekniğinin dinleneni anlamaya etkisi	Aydın, G.	Karma	Yüksek Lisans Tezi	Gözlem	Betimsel analiz
Ç3	2010	Türkçe ve sınıf öğretmeni adaylarının dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi	Karadüz, A.	Nitel	Makale	Odak grup görüşmesi	Betimsel analiz
Ç4	2011	İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe dersi öğretim programı dinleme izleme alanının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi	Er, O.	Karma	Yüksek Lisans Tezi	Yarı yapılandırılmış öğretmen görüşme formu	İçerik analizi
Ç5	2011	Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretiminde temel düzey dinleme-anlama etkinliklerinin karşılaştırılması	Tuzcu Eken, D.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Doküman	Doküman analizi
Ç6	2011	İlköğretim sekizinci sınıf dinleme metinlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi	Gündoğdu, A E.	Nitel	Makale	Doküman	Doküman analizi, içerik analizi
Ç7	2011	İlköğretim Türkçe öğretim programının “dinleme türleri” bakımından değerlendirilmesi	Melanlıoğlu, D.	Nitel	Makale	Doküman	Betimsel analiz
Ç8	2012	İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Türkçe dersinde kullandıkları dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi	Fidan, M.	Karma	Yüksek Lisans Tezi	Açık uçlu görüşme formu	Betimsel analiz
Ç9	2012	İkinci kademe Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki müstakil dinleme metinlerine yönelik öğretmen uygulamalarının değerlendirilmesi	Çaylı, C.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Gözlem, yarı yapılandırılmış	İçerik analizi

						görüşme formu, doküman	
Ç10	2012	Anlama becerileri açısından Türkçe dersi öğretim programı (6, 7, 8. sınıflar)'na eleştirel bir bakış	Karadağ, Ö.	Nitel	Makale	Doküman	Doküman analizi
Ç11	2012	Türkçe öğretim programlarının dinleme becerisi bakımından değerlendirilmesi	Özbay, M. ve Melanlioğlu, D.	Nitel	Makale	Doküman	Doküman analizi
Ç12	2013	Ortaokuldaki dinleme eğitiminin niteliğine ilişkin fenomografik bir araştırma	Melanlioğlu, D.	Nitel	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	Fenomenolojik analiz
Ç13	2013	Türkçe öğretim programındaki dinleme kazanımlarının ölçme değerlendirme yöntemleri bakımından sınıflandırılması	Melanlioğlu, D. ve Karakuş Tayşi, E.	Nitel	Makale	Doküman	Betimsel analiz
Ç14	2013	Dinleme becerisinin diğer beceri alanları ile ilişkisi	Emiroğlu, S. ve Pınar, F. N.	Nitel	Makale	Belirtilmemiş	Belirtilmemiş
Ç15	2013	Ortaokul Türkçe çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerde kullanılan dinleme türlerine ilişkin bir inceleme	Lüle Mert, E.	Nitel	Makale	Doküman	Doküman inclemesi
Ç16	2013	Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme sorunlarına ilişkin görüşleri	Emiroğlu, S.	Nitel	Makale	Açık uçlu sorular	İçerik analizi
Ç17	2014	Dinleme ve konuşma becerilerinin kazandırılmasında yaratıcı drama temelli bir model önerisi	Uysal, B.	Karma	Doktora Tezi	Görüşme, doküman	NVIVO 9 Paket Programı
Ç18	2014	Türkçe'yi ikinci dil olarak öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin lisans düzeyinde kullandıkları dinleme stratejileri	Elemen, B.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Öğrenci kişisel bilgi formu, yarı yapılandırılmış görüşme formu	Betimsel analiz
Ç19	2014	Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki dinleme etkinliklerinin güncelleştirilmiş Bloom Sınıflaması'na göre üst düzey bilişsel beceriler açısından değerlendirilmesi	Savaş, Ö.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Öğretim etkinliklerini bilişsel beceriler açısından değerlendirme formu	Betimsel analiz
Ç20	2014	6. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki dinleme metinlerinin dinleme yöntem ve teknikleri açısından incelenmesi	Kurudayıoğlu, M. ve Örge Yaşar, F.	Nitel	Makale	Doküman	Doküman analizi

Ç21	2014	Türkçe öğretmenlerinin etkin dinleme ve dönüt durumları	Karatay, H., Dolunay, S. K. ve Savaş, Ö.	Nitel	Makale	Gözlem, görüşme	İçerik analizi
Ç22	2014	Dinleme metinlerinin sınıf içi uygulamaları	Karabay, A.	Nitel	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi
Ç23	2014	Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen C1 düzeyindeki öğrencilerin dinleme becerisine ilişkin görüşleri	Büyükikiz, K. K.	Nitel	Makale	Odak grup görüşmesi	Betimsel analiz
Ç24	2015	İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde dinleme becerilerinin geliştirilmesinde dijital hikâyelerin kullanılması	Cigerci, F. M.	Karma	Doktora Tezi	Gözlem, doküman	Betimsel analiz
Ç25	2015	Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin dinleme becerisine yönelik kaygı düzeylerinin incelenmesi	Halat, S.	Karma	Yüksek Lisans Tezi	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi
Ç26	2015	Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde video kullanımının dinleme becerisine etkisi	Çakır, A.	Karma	Yüksek Lisans Tezi	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi
Ç27	2015	Ortaokul (5 - 8) Türkçe dersi dinleme eğitimi etkinliklerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri açısından incelenmesi durum çalışması	Kaya, E.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	Betimsel analiz, içerik analizi
Ç28	2015	6-8. sınıf öğrencilerinin Türkçe dinleme izleme becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlik önerileri	Kardaş, M. N. ve Harre, T.	Nitel	Makale	Doküman	Doküman analizi
Ç29	2015	Türkçe derslerindeki dinleme metinlerinde dinleme yöntem tekniği metin türü ilişkisi	Kemiksiz, Ö.	Nitel	Makale	Doküman	Doküman analizi
Ç30	2015	Türkçe öğretmenlerinin dinleme stillerinin incelenmesi	Ateş, M. ve Ercan, A. N. Deniz, K. ve Keray Dinçel, B.	Karma	Makale	Görüşme	İçerik analizi
Ç31	2015	Anlama becerilerine yönelik ölçme ve değerlendirme araştırmalarının incelenmesi		Nitel	Makale	Doküman	4N1K
Ç32	2016	Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil öğrenme stratejilerine dayalı etkinliklerin anlama becerileri ile dil bilgisine yönelik başarıya, kalıcılığa ve Türkçeye yönelik tutuma etkisi	Şengül, K.	Karma	Doktora Tezi	Odak grup görüşmesi, dil öğrenme günlükleri	Betimsel analiz
Ç33	2016	Gazi TÖMER yabancılar için Türkçe öğretim seti dinleme etkinliklerinin incelenmesi	Yavuz, G.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Doküman	İçerik analizi

Ç34	2016	Dinleme eğitimi özyeterliliğini geliştirmede mikro öğretimin rolü	Özdemir, S.	Karma	Bildiri	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	Betimsel analiz
Ç35	2016	İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin dinleme sürecine ilişkin görüş ve algıları	Yıldız, E., Alaçam Akşit, A. C. ve Uyar, S. Metem, F. ve Bağcı Ayrancı, B.	Nitel	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi
Ç36	2016	Lisans öğrencilerinin dinleme becerisi üzerine görüşleri	Tüm, G.	Nitel	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme	Betimsel analiz
Ç37	2016	Yabancılar Türkçe ders kitaplarındaki dinleme etkinliklerinin Avrupa ortak başvuru metnine uygunluğu üzerine bir çalışma	Özkanal, Ü. ve Bayrak, E.	Karma	Makale	Doküman	Doküman analizi
Ç38	2016	İlkokul Türkçe çalışma kitaplarındaki dinleme etkinliklerinin zihinsel becerilere göre dağılımı	Melanlıoğlu, D.	Nitel	Makale	Doküman	Doküman analizi
Ç39	2016	Bosna Hersek örneğinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen çocukların dinleme alışkanlıkları	Gün, M., Yalçın, Ç. ve Memiş, M.	Karma	Makale	Görüşme	İçerik analizi
Ç40	2017	İki farklı dilin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan temel seviye ders kitaplarının dinleme etkinlikleri bakımından karşılaştırılması	Karakoç Öztürk, B.	Nitel	Makale	Doküman	Doküman analizi
Ç41	2017	Ortaokul öğrencilerinin dinleme becerisine yönelik olarak kullandıkları üstbiliş stratejilerinin belirlenmesi	Güven, A. Z. ve Özbilen, U. Göçer, A. ve Tabak, G. Kaldırım, A. ve Degeç, H.	Nitel	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	NVivo Nitel Veri Analizi programı
Ç42	2017	Ortaokul Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin sözlü kültür öğeleri açısından incelenmesi	Tiryaki, E. N. ve Kayatürk, N.	Nitel	Makale	Doküman	Doküman analizi
Ç43	2017	Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde A1-C1 düzey dinleme etkinliklerinin incelenmesi		Nitel	Makale	Doküman	Betimsel analiz
Ç44	2017	Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin dinleme esnasında karşılaştıkları sorunlar		Nitel	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme	Betimsel analiz
Ç45	2017	Yabancılar Türkçe öğretimi kitaplarındaki dinleme metinlerinin örtülü anlam açısından değerlendirilmesi (İstanbul B1-B2 seviyesi ders kitabı)		Nitel	Makale	Doküman	Betimsel analiz

Ç46	2018	İlkokul öğrencilerinin dinlediğini ve okuduğunu anlama becerilerinin zihinsel süreçler bakımından incelenmesi	Bulut, B.	Nitel	Doktora Tezi	Gözlem, görüşme	Betimsel analiz, içerik analizi
Ç47	2018	Dinleme izleme türlerinin terim ve tasnif bakımından karşılaştırmalı incelenmesi	Aydın, Ş.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Doküman	İçerik analizi
Ç48	2018	Yabancılar Türkçe öğretiminde dinleme metinlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi	Korkmaz, C. B.	Nitel	Doktora Tezi	Doküman	Doküman analizi
Ç49	2018	Etkileşimli masal anlatım tekniğinin ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisi	Öztürk, E.	Karma	Yüksek Lisans Tezi	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	Betimsel analiz
Ç50	2018	Aktif öğrenme yönteminin 5.sınıf öğrencilerinin sözlü iletişim becerilerine (konuşma-dinleme) etkisi ve öğrencilerin aktif öğrenme uygulamalarına ilişkin görüşleri	İl, İ.	Karma	Yüksek Lisans Tezi	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	Betimsel analiz, içerik analizi
Ç51	2018	Ortaokul Türkçe derslerinde eleştirel dinleme izleme uygulamaları üzerine bir eylem araştırması	Çarkıt, C.	Nitel	Doktora Tezi	Görüşme, gözlem, araştırma günlüğü, öğrenci, günlükleri	Betimsel analiz, içerik analizi
Ç52	2018	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan dinleme etkinliklerinin dil öğrenme stratejileri açısından incelenmesi	Yalçın, Ç.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Doküman	İçerik analizi
Ç53	2018	Seçici dinleme stratejisinin iki dilli 5. sınıf öğrencilerinin not alma ve özet çıkarma becerilerine etkisi	Uzun, O.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Görüşme formu	İçerik analizi
Ç54	2018	2005-2017 yılları arasında dinleme eğitimi üzerine yapılmış akademik çalışmaların eğilimleri üzerine bir araştırma	Kardaş, M. N., Çetinkaya, V. ve Kaya, M.	Nitel	Makale	Doküman	İçerik analizi
Ç55	2018	2017 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dinleme izleme etkinliklerine eleştirel bir bakış	Bağcı Ayrancı, B. ve Durmuş, G.	Nitel	Makale	Doküman	İçerik analizi
Ç56	2018	Karikatüre dayalı öğrenme- öğretme modelinin okul öncesi öğrencilerin konuşma ve dinleme becerilerine etkisi	Koç Akran, S. ve Kocaman, İ.	Karma	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme formu, gözlem formu	Betimsel analiz, içerik analizi
Ç57	2018	Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme öğretimine dair öğretmen bilişleri	Kurudayıoğlu, M. ve Zorpuzan, R.	Nitel	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme	Betimsel analiz
Ç58	2018	Dinleme eğitiminde etkin öğrenme yaklaşımı üzerine bir inceleme	Izgar, G. ve	Nitel	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme	İçerik analizi

			Çalışkan, G.				
Ç59	2018	Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersinde yaşadıkları dinleme sorunları ve sorunların çözümüne yönelik beklentileri	Keray Dinçel, B.	Nitel	Makale	Görüşme	İçerik analizi
Ç60	2019	Üstbiliş stratejilerine dayalı dinleme etkinliklerinin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi	Kıvrak, S.	Karma	Yüksek Lisans Tezi	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	Betimsel analiz
Ç61	2019	İlkokul 1-4. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarındaki dinleme metinlerinin belirlenen ölçütlere göre incelenmesi	Turan Siviş, B.	Karma	Yüksek Lisans Tezi	Doküman	İçerik analizi
Ç62	2019	5. sınıf dinleme/izleme metinlerinin çoklu ortam tasarım ilkelerine göre incelenmesi	Tamtürk, H.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Doküman	Betimsel analiz
Ç63	2019	Eleştirel düşünme temelli dinleme/izleme eğitiminin eleştirel dinleme izlemeye etkisi	Güneş, G.	Karma	Yüksek Lisans Tezi	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi
Ç64	2019	Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde elektronik dinletilerin dinlediğini anlama başarısı ve dinleme kaygısına etkisi	Berk, R.R.	Karma	Doktora Tezi	E dinleti değerlendirme formu, görüş formu	İçerik analizi
Ç65	2019	Ortaokul 6-8. sınıf Türkçe dersi basılı öğretim materyallerinin dinleme/izleme yöntem ve teknikleri bakımından incelenmesi	Doğanca, M. S.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Doküman	Betimsel analiz
Ç66	2019	Ters yüz sınıf yönteminin 6. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisine etkisi	Çalıcı, M. A.	Karma	Yüksek Lisans Tezi	Yarı yapılandırılmış görüşme formu, öğrenci günlükleri	İçerik analizi
Ç67	2019	İkidiilli ortaokul öğrencilerinin konuşma-dinleme becerilerine ilişkin öz yeterlikleri ve Türkçe dersinde karşılaştıkları sorunlar	İşçi, C.	Karma	Doktora Tezi	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi
Ç68	2019	Yabancılar Türkçe öğretiminde dinleme becerisinin geliştirilmesine yönelik görsel-işitsel materyal kullanımı üzerine bir araştırma	Gümüş Mattiussi, R.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Çok uyaranlı dinleme materyalleri, çalışma kağıtları, öğrenci görüşmesi	Betimsel analiz, içerik analizi
Ç69	2019	Dinleme izleme kazanımları açısından ortaokul Türkçe ders kitapları	Deniz, K. Tarakcı, R. ve Karagöl, E.	Nitel	Makale	Doküman	İçerik analizi

Ç70	2019	Ortaokul Türkçe ders kitaplarında empati kurarak dinleme ve konuşma etkinlikleri üzerine bir değerlendirme çalışması	Sağlam, M. H. ve Yüksel, A.	Nitel	Bildiri	Doküman	Doküman analizi
Ç71	2019	Ortaokul Türkçe derslerinde dinleme becerisinin değerlendirilme sürecine yönelik öğretmen görüşleri	Çarkıt, C.	Nitel	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi
Ç72	2019	Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarında eleştirel dinleme	Erkek, G. ve Batur, Z.	Nitel	Makale	Doküman	Betimsel analiz
Ç73	2019	Öğretmen adaylarının dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine ilişkin metaforik algıları	Ulu, H.	Nitel	Makale	Açık uçlu görüşme formu	İçerik analizi
Ç74	2019	Türkçe (5, 6, 7, 8) ders kitaplarında dinleme etkinlikleri	Keray Dinçel, B.	Nitel	Makale	Doküman	Doküman analizi
Ç75	2019	Türkçe öğretmenlerinin sınıf içi dinleme eğitimi uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri	Bayram, B.	Nitel	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme	İçerik analizi
Ç76	2019	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında dinleme becerisi alanında kullanılan alıştırma ve değerlendirme	Özbal, B. ve Genç, A.	Nitel	Makale	Doküman	İçerik analizi
Ç77	2019	Ortaokul Türkçe derslerinde dinleme becerisinin gelişimine yönelik öğretmen uygulamaları	Göçer, A. ve Çaylı, C	Nitel	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi
Ç78	2019	6. sınıf Türkçe ders kitabındaki dinleme etkinliklerinin kelime öğretim yöntemleri bakımından incelenmesi	Fidan, M.	Nitel	Makale	Doküman	Doküman analizi
Ç79	2019	Üniversite öğrencilerinin akademik dinleme becerileri üzerine bir araştırma ders ne zaman bitecek? Sıkıldım!	Melanlıoğlu, D.	Nitel	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi
Ç80	2020	Ortaokul öğrencilerinin eleştirel dinleme becerilerinin geliştirilmesi	Azizoğlu, N. İ.	Karma	Doktora Tezi	Yarı yapılandırılmış öğretmen görüşme formu, araştırmacı günlüğü	İçerik analizi
Ç81	2020	Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin konuşma ve dinleme becerilerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin yaklaşımları	Çelik, U.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	Betimsel analiz
Ç82	2020	Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma ve dinleme becerilerinin gelişimi açısından iletişimsel yöntemin kullanımı	Dincer, M.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Gözlem, yarı yapılandırılmış görüşme formu,	İçerik analizi

							doküman, araştırma günlüğü	
Ç83	2020	Ortaokul öğrencilerinin dinleme becerilerine ilişkin karşılaştıkları sorunlar üzerine bir inceleme	Uzunyol Köprü, M.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi	
Ç84	2020	Türkçe 6-7-8 ders kitaplarında yer alan dinleme izleme etkinliklerinin düşünce becerisine katkısı	Akgün, B.	Nitel	Yüksek Lisans Tezi	Doküman	Betimsel analiz, içerik analizi	
Ç85	2020	Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin eleştirel dinleme becerilerinin geliştirilmesi	Erkek, G.	Karma	Doktora Tezi	Doküman, görüşme formu, kelime ilişkilendirme testi	İçerik analizi	
Ç86	2020	Dinleme stratejilerinin uygulanabilirliğine dair Türkçe öğretmenlerinin görüşleri	Gündüz, A. ve Demir, S. Süğümlü, Ü. ve Yüce, S. N.	Nitel	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	Betimsel analiz, içerik analizi	
Ç87	2020	Dinleme izleme stratejilerine yönelik karşılaştırmalı bir çalışma: program ve ders kitapları		Nitel	Makale	Doküman	İçerik analizi	
Ç88	2020	Ortaokul öğretmenlerinin dinleme eğitiminde karşılaştığı sınıf içi sorunlar	Yenen Avcı, Y.	Nitel	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	İçerik analizi	
Ç89	2020	Türkçe ve Türk kültürü kitaplarındaki dinleme becerisine yönelik etkinliklerin incelenmesi	Ercan Güven, A. N. ve Gülbüz Us, R. Demir, S. ve Alyılmaz, S.	Nitel	Makale	Doküman	İçerik analizi	
Ç90	2020	Türkçe'yi yabancı dil olarak öğrenen Suriyeli öğrencilerin dinleme yaşantılarına yönelik bir değerlendirme	Kahtalı Doğan, B., Oğuz, B., Cayhan C., ve Taşkın, N. Gün, M. ve Bakırdöğen, M.	Nitel	Makale	Yarı yapılandırılmış görüşme	Betimsel analiz	
Ç91	2020	Türkiye'de dinleme eğitiminin geldiği nokta (2017-2019 yılları)	Oğuz, B., Cayhan C., ve Taşkın, N. Gün, M. ve Bakırdöğen, M.	Nitel	Makale	Doküman	İçerik analizi	
Ç92	2020	Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Gazi Üniversitesi B1 seviyesi ders kitabı dinleme bölümünün incelenmesi	Baş, B. ve Tekin, E.	Nitel	Makale	Doküman	Doküman analizi	
Ç93	2020	Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan dinleme etkinliklerinde kronolojik sıralamanın önemi		Nitel	Makale	Doküman	İçerik analizi	

Ç94	2020	Dinleme stratejileri	Kurudayıoğlu, M. ve Kiraz, B.	Nitel	Makale	Doküman	Kodlama
Ç95	2020	Dinleme ve konuşma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin anahtar kelimeleri üzerine bir inceleme: Betimsel analiz	Cin Şeker, Z.	Nitel	Makale	Doküman	Betimsel analiz

Tablo 2’ye göre araştırmanın veri toplama süreci ve dâhil edilme ölçütleri dikkate alındığında yıllar içerisinde en fazla çalışmanın 2019 ($f=20$) yılında yapıldığı görülmektedir. Ayrıca 2009 ve 2020 yılları arası genel olarak incelendiğinde ortaya konan çalışmaların sayısal değerlerinde belli bir düzenin olmadığı bunun yerine bahsi geçen yıllarda dalgalanmaların olduğu görülmektedir. Tablo 2’den çıkarılacak bir diğer yorum ise çalışmaların genelenin tek yazarlı ($f=60$) olduğudur. Bunun yanında iki yazarlı ($f=31$) üç yazarlı ($f=3$) ve dört yazarlı ($f=1$) çalışmalar da mevcuttur. Araştırmaya dâhil edilen çalışmaların diğer betimsel özellikleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmada Kullanılan Çalışmaların Betimsel Özellikleri

Çalışmaların Yöntemi			
	Çalışma Kodu	f	%
Nitel	Ç1,Ç3,Ç5,Ç6,Ç7,Ç9,Ç10,Ç11,Ç12,Ç13,Ç14,Ç15,Ç16,Ç18,Ç19,Ç20,Ç21,Ç22,Ç23,Ç27,Ç28,Ç29,Ç31,Ç33,Ç35,Ç36,Ç38,Ç40,Ç41,Ç42,Ç43,Ç44,Ç45,Ç46,Ç47,Ç48,Ç51,Ç52,Ç53,Ç54,Ç55,Ç57,Ç58,Ç59,Ç62,Ç65,Ç68,Ç69,Ç70,Ç71,Ç72,Ç73,Ç74,Ç75,Ç76,Ç77,Ç78,Ç79,Ç81,Ç82,Ç83,Ç84,Ç86,Ç87, Ç88,Ç89,Ç90,Ç91,Ç92,Ç93,Ç94,Ç95	72	75,78
Karma	Ç2,Ç4,Ç7,Ç17,Ç24,Ç25,Ç26,Ç30,Ç32,Ç34,Ç37,Ç39,Ç49,Ç50,Ç56,Ç60,Ç61,Ç63,Ç64,Ç66,Ç67,Ç80,Ç85	23	24,21
Çalışmaların Türleri			
	Çalışma Kodu	f	%
Makale	Ç3,Ç6,Ç7,Ç10,Ç11,Ç12,Ç13,Ç14,Ç15,Ç16,Ç20,Ç21,Ç22,Ç23,Ç28,Ç29,Ç30,Ç31,Ç35,Ç36,Ç37,Ç38,Ç39,Ç40,Ç41,Ç42,Ç43,Ç44,Ç45,Ç54,Ç55,Ç56,Ç57,Ç58,Ç59,Ç69,Ç71,Ç72,Ç73,Ç74,Ç75,Ç76,Ç77,Ç78,Ç79,Ç86,Ç87,Ç88,Ç89,Ç90,Ç91,Ç92,Ç93,Ç94,Ç95	55	57,89
Yüksek Lisans Tezi	Ç1,Ç2,Ç4,Ç5,Ç8,Ç9,Ç18,Ç19,Ç25,Ç26,Ç27,Ç33,Ç47,Ç49,Ç50,Ç52,Ç53,Ç60,Ç61,Ç62,Ç63,Ç65,Ç66,Ç68,Ç81,Ç82,Ç83,Ç84	28	29,47
Doktora Tezi	Ç17,Ç24,Ç32,Ç46,Ç48,Ç51,Ç64,Ç67,Ç80,Ç85	10	10,52
Bildiri	Ç34,Ç70	2	2,10
Veri Toplama Araçları		f	
Doküman		46	
Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu		33	
Görüşme		10	
Gözlem		8	
Odak Grup Görüşmesi		3	
Diğer		16	
Belirtilmemiş		1	
Veri Analiz Yöntemleri		f	
İçerik Analizi		48	
Betimsel Analiz		33	
Doküman Analizi		16	
Diğer		6	
Belirtilmemiş		1	

Araştırmaya dâhil edilen çalışmalar araştırma yöntemleri açısından incelendiğinde çalışmalarda en çok nitel araştırma yönteminin ($f=72$) kullanıldığı görülmektedir. Meta-sentezin doğasına uygun olarak nitel çalışmaların seçilmiş olması nitel yöntemin fazla olmasının nedeni olarak gösterilebilir. Bunun yanında karma yöntemli ($f=23$) çalışmalara da yer verilmesinin dinleme açısından olumlu bir durum olduğu ifade edilebilir.

Araştırmaya dâhil edilen çalışmaların tür bilgilerine bakıldığında sırasıyla makale ($f=55$), yüksek lisans tezi ($f=28$), doktora tezi ($f=10$) ve bildiri ($f=2$) şeklindedir. Buradan hareketle en çok çalışma alanının makalede en az çalışma alanının ise bildiride yoğunlaştığı ifade edilebilir.

Çalışmaların veri toplama araçları incelendiğinde en fazla doküman ($f=46$) ve yarı yapılandırılmış görüşme formunun ($f=33$) kullanıldığı görülmektedir. Özellikle iki veri toplama aracının birbirine yakın çıkması dinlemenin uygulanış biçimlerinin benzer nitelikte olmasına bağlanabilir. Bunun yanında farklı veri toplama araçlarının varlığı dinleme becerisi üzerine yapılan çalışmalarda çeşitliliğin fazla olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Çalışmaların veri analiz yöntemleri incelendiğinde en fazla içerik analizi ($f=48$) ve betimsel analiz ($f=33$) yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Çalışmaların genelinin veri analizinin belli bir sistematik düzen içerisinde yapıldığı ifade edilebilir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde dinleme eğitimine yönelik yapılan çalışmalar araştırmanın problem sorularına cevap verecek biçimde analiz edilmiştir. Bu analizlerden elde edilen bulgular aşağıda sıralanmıştır.

Birinci Problem Sorusuna Yönelik Cevap: Anahtar Kelimelerin Görünümü

95 çalışmada yer alan anahtar kelimelere ait bilgiler Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Çalışmaların Anahtar Kelimeleri

Kod	Anahtar Kelime	f	Kod	Anahtar Kelime	f
Ç1	Göreve dayalı öğrenme ve öğretim, görev çerçevesi, dinleme becerisi, yabancı dil olarak Türkçe.	4	Ç49	Masal anlatıcılığı, etkileşimli masal anlatımı, dinleme eğitimi.	3
Ç2	Türkçe öğretimi, dinleme becerisi, not alma teknikleri, zihin haritalama tekniği.	4	Ç50	Aktif öğrenme, Türkçe konuşma becerisi, konuşma kaygısı, dinleme becerisi, dinleme başarısı.	5
Ç3	Dinleme stratejileri, öğrenme ortamı, öğrenci.	3	Ç51	Eleştirel dinleme/izleme, sorgulama, eylem araştırması, Türkçe dersi, öğrenci.	5
Ç4	Türkçe dersi öğretim programı, dinleme becerisi, program değerlendirme, öğretmen görüşleri.	4	Ç52	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, ders kitabı, dinleme, dil öğrenme stratejileri.	4
Ç5	Yok.	0	Ç53	Seçici dinleme, not alma, özet çıkarma.	3
Ç6	Dinleme becerisi, dinleme metinleri, ders kitabı, Türkçe dersi.	4	Ç54	Dinleme becerisi, eğilimler, içerik analizi.	3
Ç7	Türkçe eğitimi, Türkçe öğretim programı, dinleme becerisi, dinleme türleri.	4	Ç55	5. Sınıf Türkçe ders kitabı (2017), dinleme/izleme etkinlikleri, 2017 ve 2018 Türkçe dersi öğretim programı.	4
Ç8	Dinleme becerisi, dinleme stratejileri, dinleme stilleri, dinleme etkinlikleri, etkili dinleme.	5	Ç56	Karikatür, karikatüre dayalı öğrenme-öğretme modeli, konuşma, dinleme becerisi.	4
Ç9	Dinleme eğitimi, müstakil dinleme metinleri, nitel araştırma.	3	Ç57	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, dinleme becerisi, öğretmen bilişi.	3
Ç10	Türkçe eğitimi, Türkçe öğretim programı, dinleme, okuma, kazanım.	5	Ç58	Etkin öğrenme, dinleme eğitimi, etkin öğrenme etkinlikleri, öğretmen adayları, durum çalışması	5
Ç11	Türkçe eğitimi, dinleme becerisi, öğretim programı.	3	Ç59	Dinleme sorunları, beklenti, Türkçe dersi.	3
Ç12	Türkçe eğitimi, dinleme becerisi, dinleme eğitimi, metin.	4	Ç60	Dinlediğini anlama, üstbiliş, tutum, ilkökul.	4

Ç13	Türkçe eğitimi, dinleme becerisi, öğretim programı, kazanım, ölçme ve değerlendirme.	5	Ç61	Dinleme becerisi, dinleme/izleme metinleri, Türkçe ders kitapları.	3
Ç14	Dinleme, konuşma, okuma, yazma, beceri alanlarının birbiriyle ilişkisi.	5	Ç62	Türkçe öğretimi, dinleme/izleme metinleri, çoklu ortam.	3
Ç15	Türkçe ders kitabı, Türkçe çalışma kitabı, dinleme becerisi.	3	Ç63	Eleştirel düşünme, eleştirel dinleme/izleme, dinleme/izleme eğitimi.	3
Ç16	Dinleme sorunları, Türkçe öğretmeni adayları, çözüm önerileri.	3	Ç64	Yabancılar Türkçe öğretimi, Podcast, elektronik dinleti, dinleme becerisi, dinlediğini anlama başarısı, dinleme kaygısı. Dinleme/izleme yöntem ve teknikleri, basılı öğretim materyalleri, 6-8. Sınıflar Türkçe öğretim programı.	6
Ç17	Yaratıcı drama, dinleme/izleme, konuşma, eğitsel oyun, model.	5	Ç65	Ters yüz sınıf yöntemi, dinleme eğitimi, eğitimde teknoloji kullanımı, EBA.	3
Ç18	İkinci dil olarak Türkçe öğretimi, dinleme stratejileri, durum çalışması.	3	Ç66	İkidillilik, özyeterlik, dinleme becerisi, konuşma becerisi, Türkçe dersi, Türkçe dersinde karşılaşılan sorunlar.	4
Ç19	Ana dili eğitimi, Türkçe eğitimi, dinleme eğitimi, üst düzey bilişsel beceriler, Bloom Taksonomisi.	5	Ç67	Dinleme eğitimi, yabancılar Türkçe eğitimi, video, materyal.	6
Ç20	Türkçe öğretim programı, dinleme yöntemleri, dinleme teknikleri, Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabı, etkinlik.	5	Ç68	Dinleme, kazanım, Türkçe ders kitabı, beceri, Türkçe dersi öğretim programı.	4
Ç21	Türkçe eğitimi, dinleme eğitimi, etkin dinleme, dönüt, soru sorma.	5	Ç69	Yok.	5
Ç22	Dinleme becerisi, dinleme metinleri, dinleme eğitimi, Türkçe öğretmeni.	4	Ç70	Türkçe dersi, dinleme, öğretmen, görüş, değerlendirme.	0
Ç23	Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, dinleme becerisi, odak grup görüşmesi.	3	Ç71	Edebiyat, ders kitabı, eleştirel dinleme.	5
Ç24	İlkokul, Türkçe dersi, dijital hikâye, dinleme becerileri.	4	Ç72	Dil becerileri, metafor, öğretmen adayı.	3
Ç25	Yabancılar Türkçe öğretimi, Türkçe eğitimi, dinleme, kaygı.	4	Ç73	Dinleme etkinlikleri, Türkçe ders kitabı, dinleme öncesi, dinleme sırası, dinleme sonrası.	3
Ç26	Yok.	0	Ç74	Türkçe öğretimi, dinleme eğitimi, öğretmen görüşü.	5
Ç27	Ortaokul, Türkçe dersi, dinleme etkinlikleri, öğretmen görüşleri, öğrenci görüşleri, veli görüşleri, durum çalışması.	7	Ç75	Yabancı dil olarak Türkçe, ders kitapları, dinleme becerisi, alıştırma.	3
Ç28	Türkçe dinleme/izleme eğitimi, dinleme becerisi, etkinlik örnekleri.	3	Ç76	Dinleme becerisi, öğretmen uygulamaları, nitel araştırma.	4
Ç29	Türkçe dersi, öğretim programı, dinleme becerisi, yöntem-teknik, metin türleri.	5	Ç77	Dinleme becerisi, kelime öğretimi, sözcük varlığı.	3
Ç30	Dinleme, dinleme stilleri, Türkçe öğretmenleri.	3	Ç78	Dinleme becerisi, etkin dinleme, akademik dinleme, üniversite öğrencileri.	3
Ç31	Ölçme ve değerlendirme, anlama, dinleme, okuma, ölçme aracı, Türkçe eğitimi.	6	Ç79		4

Ç32	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, dil öğrenme stratejileri, okuma, dinleme, dil bilgisi, tutum, karma yöntem.	7	Ç80	Türkçe eğitimi, dinleme, dinleme eğitimi, dinleme becerisi, eleştirel dinleme, eleştirel düşünme.	6
Ç33	Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, dinleme becerisi, Gazi Üniversitesi TÖMER	3	Ç81	Türkçe, konuşma, dinleme, öğretmen, dil becerisi.	5
Ç34	Dinleme eğitimi, özyeterlik, mikro öğretim.	3	Ç82	Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, iletişimsel yöntem, dinleme becerisi, konuşma becerisi.	4
Ç35	İlkokul öğrencileri, etkili dinleme, dinleme becerisi, konuşmacı, sınıf ortamı.	5	Ç83	Dinleme becerisi, dinleme sorunları, çözüm önerileri, öğretmen görüşleri, öğrenci görüşleri.	5
Ç36	Dinleme, dinleme eğitimi, dinleme engelleri, lisans öğrencilerinin dinleme engelleri.	4	Ç84	Düşünme eğitimi, dinleme ve düşünme/izleme yöntem ve teknikleri, öğretim, Türkçe.	4
Ç37	Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi, dinleme becerisi, Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni.	3	Ç85	Türkçe, eleştirel dinleme, eleştirel düşünme, etkinlik.	4
Ç38	Dinleme etkinlikleri, zihinsel beceriler, Türkçe dersi öğretim programı.	3	Ç86	Ana dili eğitimi, anlama, dinleme, strateji, sözlü dil.	5
Ç39	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, dinleme becerisi, dinleme alışkanlığı, Bosna Hersek.	4	Ç87	Öğretim programı, ders kitabı, dinleme/izleme becerisi, dinleme/izleme stratejileri.	4
Ç40	Türkçe eğitim seti, dinleme, temel seviye, karşılaştırma.	4	Ç88	Dinleme becerisi, öğretmen görüşleri, sınıf içi sorunlar.	3
Ç41	Dinleme becerisi, üstbilgi, üstbilgi stratejileri, ortaokul.	4	Ç89	Ders kitapları, dinleme etkinliği, iki dillilik, Türkçe, Türk kültürü.	5
Ç42	Dinleme metinleri, sözlü kültür öğeleri.	2	Ç90	Yabancılar Türkçe öğretimi, dinleme eğitimi, Suriyeli öğrenciler.	3
Ç43	Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, dinleme, etkinlik, ders kitapları, dinleme etkinlikleri.	5	Ç91	Dinleme eğitimi, ana dili öğretimi, dinleme becerisi.	3
Ç44	Dinleme sorunları, dinlediğini anlama, yabancılar Türkçe öğretimi, olgubilim.	4	Ç92	Yabancılar Türkçe öğretimi, ders kitabı, dinleme etkinlikleri, inceleme.	4
Ç45	Yabancılar Türkçe öğretimi, metin, dinleme metinleri, örtülü anlam.	4	Ç93	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, dinleme etkinlikleri, kronolojik sıralama.	3
Ç46	Dinleme, okuma, anlama stratejileri, zihinsel süreçler.	4	Ç94	Dinleme, strateji, dinleme stratejileri, dinleme eğitimi.	4
Ç47	Dinleme, dinleme ve izleme becerisi, dinleme eğitimi.	3	Ç95	Türkçe eğitimi, dinleme becerisi, konuşma becerisi, lisansüstü tez, anahtar kelime analizi.	5
Ç48	Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi, dinleme becerisi, dinleme metinleri.	3			

Dinleme eğitimi üzerine yapılan 95 çalışma incelendiğinde üç anahtar kelime kullanan 32, dört anahtar kelime kullanan 30, beş anahtar kelime kullanan 23, altı anahtar

kelime kullanan 4, yedi anahtar kelime kullanan 2 ve iki anahtar kelime kullanan 1 çalışmanın olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca Ç5, Ç26 ve Ç70 kodlu çalışmalarda anahtar kelimelere yer verilmediği görülmüştür.

95 çalışmada kullanılan anahtar kelimelere ait frekans değerleri Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Anahtar Kelimelerin Frekans Değeri

Anahtar Kelime	f	Anahtar Kelime	f	Anahtar Kelime	f
1. Dinleme becerisi	34	63. Türkçe çalışma kitabı	1	125. Konuşma kaygısı	1
2. Dinleme	18	64. Yaratıcı drama	1	126. Dinleme başarısı	1
3. Dinleme eğitimi	14	65. Müstakil dinleme metinleri	1	127. Sorgulama	1
4. Türkçe eğitimi	11	66. Dinleme teknikleri	1	128. Eylem araştırması	1
5. Türkçe dersi	8	67. Yazma	1	129. 2017 ve 2018 Türkçe dersi öğretim programı	1
6. Dinleme etkinlikleri	7	68. Dinleme başarısı	1	130. Karikatür	1
7. Yabancılar Türkçe öğretimi	6	69. Görev çerçevesi	1	131. Karikatüre dayalı öğrenme-öğretme modeli	1
8. Ders kitabı	5	70. Zihin haritalama tekniği	1	132. Dinleme becerileri	1
9. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi	5	71. Program değerlendirme	1	133. Öğretmen bilişi	1
10. Dinleme metinleri	5	72. Dijital hikâye	1	134. Etkin öğrenme	1
11. Okuma	5	73. Beceri alanlarının birbiriyle ilişkisi	1	135. Öğretmen adayları	1
12. Dinleme stratejileri	4	74. Türkçe öğretmeni adayları	1	136. Beklenti	1
13. Dinleme sorunları	4	75. Eğitsel oyun	1	137. Türkçe ders kitapları	1
14. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi	4	76. Model	1	138. Çoklu ortam	1
15. Öğretmen görüşleri	4	77. Üstbiliş stratejileri	1	139. Podcast	1
16. Türkçe dersi öğretim programı	3	78. Örtülü anlam	1	140. Elektronik dinleti	1
17. Türkçe öğretim programı	3	79. Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi	1	141. Dinlediğini anlama başarısı	1
18. Türkçe	3	80. Etkin öğrenme etkinlikleri	1	142. Dinleme kaygısı	1
19. Kazanım	3	81. İkinci dil olarak Türkçe öğretimi	1	143. Dinleme/izleme yöntem ve teknikleri	1
20. Türkçe öğretimi	3	82. Üst düzey bilişsel beceriler	1	144. Basılı öğretim materyalleri	1
21. Türkçe ders kitabı	3	83. Bloom Taksonomisi	1	145. 6-8. sınıflar Türkçe öğretim programı	1
22. Konuşma	3	84. Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabı	1	146. Ters yüz sınıf yönetimi	1
23. Eleştirel dinleme	3	85. Dönüt	1	147. Eğitimde teknoloji kullanımı	1
24. Etkinlik	3	86. Soru sorma	1	148. EBA	1
25. Durum çalışması	3	87. Türkçe öğretmeni	1	149. Türkçe dersinde karşı sorunlar	1

26. Öğretim programı	3	88. Odak grup görüşmesi	1	150. Yabancılar Türkçe eğitimi	1
27. Eleştirel düşünme	3	89. Dil bilgisi	1	151. Video	1
28. Ders kitapları	3	90. Karma yöntem	1	152. Materyal	1
29. Konuşma becerisi	3	91. Gazi Üniversitesi TÖMER	1	153. Görüş	1
30. Etkin dinleme	2	92. Mikro öğretim	1	154. Değerlendirme	1
31. Eleştirel dinleme/izleme	2	93. İlkokul öğrencileri	1	155. Edebiyat	1
32. Dinleme/izleme metinleri	2	94. Konuşmacı	1	156. Dil becerileri	1
33. Yabancı dil olarak Türkçe	2	95. Sınıf ortamı	1	157. Metafor	1
34. Öğrenci görüşleri	2	96. Lisans öğrencilerinin dinleme engelleri	1	158. Öğretmen adayı	1
35. Etkili dinleme	2	97. Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni	1	159. Dinleme öncesi	1
36. Ölçme ve değerlendirme	2	98. Zihinsel beceriler	1	160. Dinleme sırası	1
37. Çözüm önerileri	2	99. Dinleme alışkanlığı	1	161. Dinleme sonrası	1
38. Ana dili eğitimi	2	100. Bosna Hersek	1	162. Öğretmen görüşü	1
39. İlkokul	2	101. Türkçe eğitim seti	1	163. Alıştırmalar	1
40. Özyeterlik	2	102. Temel seviye	1	164. Öğretmen uygulamaları	1
41. Dinleme stilleri	2	103. Karşılaştırma	1	165. Kelime öğretimi	1
42. Öğrenci	2	104. Not alma	1	166. Sözcük varlığı	1
43. Nitel araştırma	2	105. Özet çıkarma	1	167. Akademik dinleme	1
44. Üstbilgi	2	106. Eğilimler	1	168. Üniversite öğrencileri	1
45. Metin	2	107. İçerik analizi	1	169. Dil becerisi	1
46. Seçici dinleme	2	108. 5. sınıf Türkçe ders kitabı (2017)	1	170. İletişimsel yöntem	1
47. Ortaokul	2	109. Kaygı	1	171. Düşünme eğitimi	1
48. Tutum	2	110. Veli görüşleri	1	172. Dinleme ve düşünme/izleme yöntem ve teknikleri	1
49. Dinlediğini anlama	2	111. Türkçe dinleme/izleme eğitimi	1	173. Öğretim	1
50. Dil öğrenme stratejileri	2	112. Etkinlik örnekleri	1	174. Sözlü dil	1
51. İkidillilik	2	113. Yöntem-teknik	1	175. Dinleme/izleme stratejileri	1
52. Öğretmen	2	114. Metin türleri	1	176. Sınıf içi sorunlar	1
53. Anlama	2	115. Ölçme aracı	1	177. Dinleme etkinliği	1
54. Strateji	2	116. Dinleme engelleri	1	178. Türk kültürü	1
55. Dinleme/izleme becerisi	1	117. Sözlü kültür öğeleri	1	179. Suriyeli öğrenciler	1
56. Dinleme/izleme eğitimi	1	118. Olgubilim	1	180. Ana dili öğretimi	1
57. Dinleme türleri	1	119. Anlama stratejileri	1	181. İnceleme	1
58. Dinleme yöntemleri	1	120. Zihinsel süreçler	1	182. Kronolojik sıralama	1
59. Türkçe konuşma becerisi	1	121. Dinleme ve izleme becerisi	1	183. Lisansüstü tez	1
60. Göreve dayalı öğrenme ve öğretim	1	122. Masal anlatıcılığı	1	184. Anahtar kelime analizi	1
61. Not alma teknikleri	1	123. Etkileşimli masal anlatımı	1		

Çalışmalarda yer verilen anahtar kelimelerin görünümü Şekil 2’de gösterilmiştir.

İkinci Problem Sorusuna Yönelik Cevap: Önerilerin Görünümü

Belirlenen 95 çalışmanın öneri türleri ve türlere ait sayısal değerler Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Araştırma Önerilerine Ait Tür Bilgileri

Öneri Türü	Türe Ait Tema Sayısı
Uygulamaya yönelik öneriler	39
Yeni araştırmalara yönelik öneriler	13
Diğer	7

Tablo 4'ten hareketle araştırmaya dâhil edilen 95 çalışmaya ilişkin üç farklı öneri türünün olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmaya ait öneri temaları uygulamaya yönelik öneriler, yeni araştırmalara yönelik öneriler ve diğer olmak üzere üç öneri türüne göre gruplandırılmıştır. Yapılan gruplandırma sonucunda uygulamaya yönelik öneri türünün en fazla öneri temasına ait olduğu ($f=39$) görülmüştür. Bunun yanında yeni araştırmalara yönelik öneriler ($f=13$) ikinci öneri türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Son olarak diğer öneri türü kategorisinde bazı çalışmaların öneri sunmadığı gözlemlenmiştir.

Çalışmalarda yer alan uygulamaya yönelik önerilere ait bulgular Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Uygulamaya Yönelik Öneriler

Öneri Teması	Çalışmanın Kodu	<i>f</i>
Yabancı dil öğretiminde göreve dayalı öğretim yönteminin işlevsel olarak kullanıma yönelik düzenlemeler yapılmalı	Ç1	1
Zihin haritalama tekniğine farklı beceri alanlarında yer verilmeli	Ç2	1
Öğrenme ortamları becerinin kazandırılmasında uygun ve işlevsel olmalı	Ç3,Ç4,Ç8,Ç9,Ç16,Ç22,Ç23,Ç24,Ç25,Ç26,Ç27,Ç33,Ç35,Ç37,Ç44,Ç49,Ç51,Ç62,Ç64,Ç66,Ç76,Ç78,Ç82,Ç85	24
Dinleme/izleme amaçları bölgesel farklılıklara göre düzenlenmeli	Ç4	1
Öğretmenler ve aileler, öğrencilerin dinleme/izleme becerilerini açığa çıkartacak fırsatlar vermeli	Ç4,Ç23,Ç27,Ç35,Ç66,Ç86	6
Dinleme/izleme metinleri öğrenci seviyesine uygun olmalı	Ç4,Ç8,Ç9,Ç23,Ç33,Ç46,Ç61,Ç64,Ç65,Ç77,Ç86	11
Dinleme/izleme etkinlikleri öğrenci seviyesine uygun olmalı	Ç4,Ç8,Ç15,Ç33,Ç37,Ç44,Ç46,Ç59,Ç63,Ç81	10
Dinleme/izleme uygulamalarında süre arttırılmalı	Ç4,Ç25	2

Becerinin ölçülmesinde çeşitli ölçme-değerlendirme araçları kullanılmalı ve süreç temelli değerlendirme yapılmalı	Ç4,Ç22,Ç31,Ç41,Ç51,Ç66,Ç71, Ç77,Ç85,Ç86	10
Dinleme becerisi uygulayıcıları beceriye gereken özeni göstermeli ve bu alanda yetkin olmalı	Ç4,Ç12,Ç19,Ç30,Ç32,Ç35,Ç38,Ç46, Ç66,Ç77,Ç78,Ç80,Ç85	13
Dinleme türlerine ilişkin alanyazında mevcut olan karışıklık giderilmeli, dinleme türlerinin kazandırılmasında öğrenciye görelilik ilkesi uygulanmalı	Ç7,Ç47	2
Üst bilişsel dinlemeye ilişkin çeşitli etkinlikler yapılmalı	Ç8,Ç60	2
Öğretim programında dinleme becerisine ilişkin kazanım ifadeleri yeniden değerlendirilmeli	Ç10	1
Dinleme becerisi eğitimine daha küçük yaşlarda başlanmalı	Ç11,Ç35,Ç63,Ç91	4
Dinleme becerisinin öğretiminde diğer beceri alanlarına da yer verilmeli	Ç14,Ç26,Ç32,Ç33,Ç44,Ç48,Ç60,Ç80,Ç82,Ç85,Ç91	11
Öğretmen yetiştirme programlarında değişiklikler yapılmalı	Ç16,Ç34,Ç51,Ç57,Ç58,Ç66,Ç85	7
Dinleme becerisine ilişkin sorunlar belirlenerek çeşitli uygulamalarla bu sorunlara çözüm üretilmeli	Ç16,Ç59,Ç75,Ç82,Ç88	5
Dinleme becerisinin kazandırılmasında yaratıcı drama temelli atölye çalışmaları yapılmalı	Ç17	1
Dinleme stratejilerinin oluşturulmasında ve uygulanmasında işlevsellik ön planda tutulmalı	Ç18,Ç32,Ç86	3
Dinleme becerisine ilişkin oluşturulan metin ve etkinlikler çeşitlendirilerek dengeli bir dağılım yapılmalı	Ç20,Ç29,Ç51,Ç57,Ç62,Ç63,Ç69,Ç70,Ç74,Ç85	10
Dinleme becerisinin akademik başarıya etkisi olduğu bilinmeli	Ç27	1
Dinleme becerisi uygulamalarında öğrenci hazırbulunuşluğu göz önünde bulundurulmalı	Ç35,Ç40,Ç53,Ç86	4
Ders ve çalışma kitapları programa uygun olmalı ve dinleme etkinliklerini temsil etmeli	Ç38,Ç55,Ç91	3
Dinleme becerisi uygulamalarında telaffuz farklılıklarının giderilmesi için sesletim çalışmaları yapılmalı	Ç40	1
Öğretmenler stratejilere ilişkin bilgilendirilmeli ve öğretmenler stratejilerin uygulamasında yönlendirici olmalı	Ç41,Ç52,Ç77	3
Ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinde sözlü kültür öğelerine gerektiği ölçüde yer verilmeli	Ç42	1
Dinlemeye ilişkin oluşturulan etkinlikler becerinin her aşamasında farklı türde yer verilmeli	Ç43	1

Dinleme metinlerinde örtülü anlam yapılarına yer verilmeli	Ç45	1
Temel dil becerilerinin öğretiminde aktif öğrenme yöntemine yer verilmeli	Ç50	1
Ders kitaplarındaki dil öğrenme stratejilerinin ve etkinliklerinin dağılımı dengeli olmalı	Ç52	1
Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ilişkin lisans programları açılmalı	Ç57	1
Dinleme/izleme becerisine ilişkin oluşturulan metinlerin çeşidi arttırılmalı ve beceri alanlarına ilişkin dengeli bir dağılım yapılmalı	Ç62,Ç69	2
Dinleme metinleri kısa olmalı ve dinleme metinlerinin sayısı arttırılmalı	Ç65,Ç80	2
Dinleme becerisine ilişkin oluşturulan alıştırmaların sayısı ve türü arttırılmalı	Ç76	1
Lisans öğrencilerine dönük akademik dinleme eğitimi verilmeli	Ç79	1
Düşünme becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesinde dinleme/izleme etkinliklerine ilişkin uygulamalar yapılmalı	Ç84	1
Dinleme/izleme stratejilerine uygun ders kitapları hazırlanmalı ve stratejiler sınıf seviyelerine dengeli dağıtılmalı	Ç87	1
Dinleme becerisinin diğer derslerle de ilintili olduğu bilinmeli	Ç88	1
Yabancılarla Türkçe öğretiminde dinleme becerisine ilişkin işlevsel uygulamalar yapılmalı	Ç90	1

Çalışmalara ait önerilerde genellikle dinleme eğitiminin uygulama boyutuna ilişkin önerilere ağırlıklı olarak yer verildiği görülmektedir. Bu durum dinleme eğitiminin uygulama boyutunda yeni ve farklı uygulamalara ihtiyaç duyulduğunu göstermesi açısından önem arz etmektedir. Özellikle dinleme eğitiminde ortama ve uygulayıcılara ilişkin önerilerin çok olması bu iki önerinin dinleme eğitime ilişkin uygulamaların sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesinde büyük bir paya sahip olduğunu göstermekte ve aynı zamanda bu alana yönelik uygulamalarda büyük bir eksikliğin olduğunu ifade etmektedir. Bunun yanında dinleme eğitime ilişkin hazırlanan metin ve etkinliklerin çeşit ve sayı bakımından dengeli bir dağılımının olmasıyla öğrenci seviyesine uygun bir şekilde ele alınması dinleme eğitimi açısından daha işlevsel bir uygulamanın gerçekleşmesine katkı sağlayacağı önerilmektedir. Ayrıca dinleme eğitimi uygulamalarının bir diğer boyutunun da ölçme ve değerlendirme olması nedeniyle önerilerin önemli bir kısmı bu alana yönelik oluşturulmuştur. Buradan hareketle dinleme

eğitimi uygulamalarında ölçme ve değerlendirmenin çeşitli ve süreç odaklı olması önerilerde sıkça ifade edilmektedir. Dinleme eğitimi uygulamalarına yönelik diğer öneriler ele alındığında programın işlevsel hale gelmesi, eğitici eğitimlerinin düzenlenmesi, dinleme sorunlarına ilişkin çözümlerin üretilmesi, strateji ve türlere ilişkin ayırımın ortaya konması, dil becerilerinin bir bütün olarak görülmesi, farklı yöntem ve tekniklere ilişkin uygulama alanlarının oluşturulması gibi önerilerin de olduğu görülmektedir.

Çalışmalarda yer alan yeni araştırmalara yönelik önerilere ait bulgular Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Yeni Araştırmalara Yönelik Öneriler

Öneri Teması	Çalışmanın Kodu	f
Dinleme becerisine ilişkin uygulamaların çeşitli çalışma gruplarındaki sonuçlarına yönelik araştırmalar yapılmalı	Ç4,Ç18,Ç24,Ç28,Ç32,Ç46,Ç49,Ç52,Ç56,Ç58,Ç60,Ç64,Ç66,Ç68,Ç73,Ç91	16
Dinleme etkinliklerinin OAÇ’ye uygunluğuna ilişkin araştırmalar yapılmalı	Ç5	1
Dil becerilerine ilişkin hazırlanan etkinlikler, bilişsel beceri basamaklarına göre ele alınmalı	Ç19	1
Dil öğrenme stratejilerine ilişkin farklı öğrenme alanlarında çalışmalar yapılmalı	Ç52	1
Dinleme/izleme çalışmalarına yönelik çok yönlü akademik araştırmalar yapılmalı	Ç54	1
Dinleme becerisinin ölçülmesine yönelik çok yönlü ölçme değerlendirme çalışmaları yapılmalı	Ç57	1
Metin türünün ve niteliklerinin becerinin kazandırılmasına ilişkin etki durumları araştırılmalı	Ç61	1
Farklı sınıf seviyelerindeki ders kitapları, metinler ve etkinlikler çoklu ortam tasarım ilkelerine göre değerlendirilmeli	Ç62	1
Farklı öğretim programlarında dinleme metinlerine ilişkin araştırmalar yapılmalı	Ç65	1
İkidiilli öğrencilerin dil becerilerine yönelik özyeterlik seviyeleri cinsiyet bağlamında incelenmeli	Ç67	1

Eleştirel dinleme becerisinin niteliğini ortaya çıkaracak çeşitli çalışmalar yapılmalı	Ç80,Ç85	2
Dinleme stratejilerinde uygulanacak yöntem ve tekniklere ilişkin çeşitli çalışmalar yapılmalı	Ç94	1
Dinleme becerisinin geliştirilmesinde farklı dinleme türü ve farklı yöntem/tekniklere ilişkin çalışmalar yapılmalı	Ç95	1

Çalışmalardan hareketle elde edilen bir diğer öneri türü olan yeni araştırmalara yönelik önerilerde 13 farklı öneri temasının olduğu görülmektedir. Bunların içerisinde en fazla yer verilen önerinin dinleme becerisinin farklı çalışma gruplarındaki sonuçlarına ilişkin yeni araştırmaların yapılmasını ifade eden önerinin olduğu söylenebilir. Dinleme eğitime ilişkin farklı boyuttaki çalışmaların farklı çalışma gruplarıyla yapılması dinleme eğitiminin diğer becerilerden geri kalmasının önüne geçebileceği gibi dinleme eğitime farklı bakış açıları kazandırması açısından da ayrı bir önem arz etmektedir. Özellikle dinleme eğitime ilişkin oluşturulan etkinlik ve metinlerin farklı seviyedeki çalışma gruplarıyla yapılacak araştırmalarda dinleme eğitimindeki boşlukları dolduracağına yönelik öneriler bulunmaktadır. Bu önerilerin yanında dinleme eğitiminin çeşitli şekillerle ölçülmesine, etkinlik ve metinlerin programa uygunluğuna, çeşitli dinleme türlerinin ve yöntemlerinin dinlemeye yönelik etkilerine ait yeni araştırma önerileri de sunulmaktadır.

Önerisi bulunmayan çalışmalara ait bulgular Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Önerisi Bulunmayan Çalışmalar

Öneri Teması	Çalışmanın Kodu	f
Önerisi Bulunmayan Çalışmalar	Ç6,Ç13,Ç21,Ç36,Ç72,Ç89,Ç93	7

Çalışmaların önerilerine ilişkin oluşturulan gruplandırmada bazı çalışmaların öneri sunmadığı görülmüştür. Bu çalışmalarda doğrudan veya dolaylı hiçbir öneri bölümünün yer almadığı gözlemlenmiş ve öneri türü bölümünde “diğer” olarak ifade edilmiştir.

Üçüncü Problem Sorusuna Yönelik Cevap: Araştırma Sonuçlarının Görünümü

Belirlenen 95 çalışmaya ait sonuçlar Tablo 10'da belirtilen temalara göre gruplandırılmıştır.

Tablo 10. Araştırma Sonuçlarının Temalara Göre Gruplandırılması

Tema No	Tema Adı	Çalışmanın Kodu	<i>f</i>
1	Akademik Çalışma İncelemesi	Ç31,Ç47,Ç54,Ç91,Ç95	5
2	Dinleme Eğitime Yönelik Etkilerin Belirlenmesi, İncelenmesi, Ölçülmesi	Ç2,Ç24,Ç26,Ç32,Ç34,Ç49,Ç53,Ç56,Ç64,Ç66,Ç68	11
3	Dinleme Eğitime Yönelik Görüş, Yaklaşım, Algı ve Kaygı Belirlemesi	Ç3,Ç4,Ç12,Ç21,Ç23,Ç25,Ç35,Ç41,Ç50,Ç57,Ç58,Ç71,Ç73,Ç77,Ç79,Ç81,Ç86	17
4	Temel Dil Becerileri Arasındaki İlişki	Ç14	1
5	Dinleme Eğitiminin Öğretim Programlarındaki Yeri, Önemi, Temsili ve Değerlendirilmesi	Ç7,Ç10,Ç11,Ç13,Ç69,Ç87	6
6	Dinleme Etkinlikleri	Ç5,Ç19,Ç27,Ç28,Ç33,Ç38,Ç40,Ç43,Ç52,Ç55,Ç60,Ç70,Ç74,Ç76,Ç78,Ç84,Ç89,Ç93	18
7	Dinleme Metinleri	Ç6,Ç9,Ç20,Ç22,Ç29,Ç37,Ç42,Ç45,Ç48,Ç61,Ç62,Ç92	12
8	Dinleme Eğitimindeki Sorunlara Yönelik Tespitler ve Çözümler	Ç16,Ç36,Ç44,Ç59,Ç67,Ç75,Ç83,Ç88,Ç90	9
9	Dinleme Türleri, Stratejileri, Yöntem ve Teknikleri	Ç1,Ç8,Ç15,Ç18,Ç30,Ç39,Ç46,Ç51,Ç63,Ç65,Ç72,Ç80,Ç82,Ç85,Ç94	15
10	Model Oluşturma ve Belirleme	Ç17	1

Tablo 5'ten hareketle temaların sahip olduğu çalışmalar incelendiğinde en çok çalışmanın tema 6 ($f=18$) ve tema 3 ($f=17$)'de olduğu görülmektedir. Bunun yanında sırasıyla diğer temaların sayıları da şu şekildedir: tema 9 ($f=15$), tema 7 ($f=12$), tema 2 ($f=11$), tema 8 ($f=9$), tema 5 ($f=6$), tema 1 ($f=5$), tema 4 ($f=1$) ve tema 10 ($f=1$). Buradan

hareketle çalışmaların temalarında farklılaşmaların olması dinlemeye yönelik çok çeşitli çalışmaların yapıldığını ifade etmesi açısından önemlidir. Ayrıca çalışmaların en fazla yoğunlaştığı tema dikkate alındığında dinlemenin uygulama boyutunun araştırmalarda en çok yer edindiği ifade edilebilir.

Dinleme eğitime yönelik yapılan akademik çalışmalara ait bulgular Tablo 11'den hareketle ele alınmıştır.

Tablo 11. Akademik Çalışma İncelemesi:

Tema No	Tema Adı	Alt Tema	Çalışmanın Kodu	f
1	Akademik Çalışma İncelemesi	Ölçme ve değerlendirme çalışmaları üzerine inceleme	Ç31	5
		Dinleme eğitimi çalışmalarının eğilimleri üzerine inceleme	Ç47,Ç54,Ç91	
		Anahtar kelimeler üzerine inceleme	Ç95	

Tablo 11'den hareketle dinleme eğitime yönelik yapılan akademik çalışmaları inceleyen araştırmaların geneli dinleme eğitiminde var olan eğilimleri belirlemeye yönelik çalışmalardır ($f=3$). Bunun yanında dinleme eğitiminde kullanılan ölçme değerlendirme çalışmalarının niteliğini ($f=1$) ve anahtar kelimelerin durumunu açığa çıkaran çalışmaların ($f=1$) olduğu da gözlemlenmiştir.

Ölçme ve değerlendirme çalışmalarına yönelik yapılan incelemelerde ölçek geliştirme, ölçek uyarlama ve uygulamaya ilişkin çalışmalara ağırlıklı olarak yer verildiği, dinleme eğitiminin ölçülmesinde genel olarak çoktan seçmeli sorular ve açık uçlu soruların kullanıldığı (Ç31); Dinleme eğitimindeki eğilimleri belirlemeye yönelik çalışmalar incelendiğinde dinleme eğitiminin beslendiği ana kaynağın makale türünde yapılan çalışmalar olduğu (Ç47 ve Ç54); dinleme eğitimi çalışmalarında sıklıkla nitel ve nicel yöntemli çalışmaların kullanıldığı, örneklem grubu olarak çoğunlukla ortaokul öğrencilerine yer verildiği (Ç54 ve Ç91); eğilim belirlemeye yönelik çalışmalarda elde edilen bir diğer sonuç ise dinleme eğitimi çalışmalarının odak noktasının dinleme tür-yöntem-teknik konularının ağırlıklı olduğu, alanyazında halen daha tartışmalı olan bu konu hakkında çalışmalarda kesin bir tasnif örneğine rastlanmadığı (Ç47,Ç54,Ç91); Anahtar kelimeler üzerine yapılan çalışmada 44 lisansüstü tez incelenmiş ve çalışmalarda 39 farklı anahtar kelimenin yer aldığı, özellikle genel konulara yönelik anahtar

kelimelerin daha sık kullanıldığı ve en çok yer verilen anahtar kelimelerin “dinleme becerisi, dinleme/izleme becerisi, dinleme becerileri, dinleme eğitimi, dinleme izleme eğitimi, dinleme, dinleme türleri ve dinleme etkinlikleri” olduğu (Ç95) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Dinleme eğitime yönelik etkilerin belirlenmesi, incelenmesi ve ölçülmesine ait bulgular Tablo 12’den hareketle ele alınmıştır.

Tablo 12. Dinleme Eğitime Yönelik Etkilerin Belirlenmesi, İncelenmesi ve Ölçülmesi

Tema No	Tema Adı	Alt Tema	Çalışmanın Kodu	f
2	Dinleme Eğitime Yönelik Etkilerin Belirlenmesi, İncelenmesi, Ölçülmesi	Tekniklerin etkisi	Ç2,Ç34,Ç49	11
		Materyallerin etkisi	Ç24,Ç26,Ç64,Ç68	
		Stratejilerin etkisi	Ç32,Ç53	
		Model etkisi	Ç56	
		Yöntemin etkisi	Ç66	

Tablo 12’den hareketle ağırlıklı olarak materyallerin dinleme eğitime yönelik etkilerini inceleyen çalışmaların ($f=4$) olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca çeşitli tekniklerin ($f=3$), stratejilerin ($f=2$), model ($f=1$) ve yöntemlerin ($f=1$) etkisine yönelik çalışmaların olduğu da görülmüştür.

Dinleme eğitiminin gerçekleştirilmesinde kullanılan tekniklerin öğretim sürecine yönelik olumlu etkilerinin olduğu ifade edilmiştir. Tekniklerle yapılan öğretim sürecinin öğrencilerde kalıcı öğrenmeleri arttığı (Ç2), mikro öğretimin dinleme özyeterliliğini geliştirmede faydalı olduğu (Ç34), öğrencilerin öğrenirken eğlendiği (Ç49) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır. Birden fazla duyuya hitap eden uyarıcılarla yapılan öğretim faaliyetlerinin öğrenme üzerindeki etkilerini açığa çıkartmayı amaçlayan çalışmalarda kullanılan çeşitli materyallerin dinleme eğitiminde olumlu etkilere sahip olduğu ifade edilmiştir (Ç24,Ç26,Ç64,Ç68). Bu çalışmalarda kullanılan dijital hikâye, e-dinleti ve videoların hem öğrenciler hem de öğretmenler tarafından olumlu karşılandığı belirtilmiştir. Dijital hikâyeler sayesinde etkinliklerin daha işlevsel kullanıldığı, derse katılımların arttığı, öğrencilerin Türkçe dersine karşı sahip olduğu olumsuz tutumların değiştiği, derslerin daha eğlenceli ve bilgilendirici geçtiği (Ç24); video kullanımı ile

yapılan dinleme çalışmalarının diğer çalışmalara göre dinleme becerisinin geliştirilmesinde daha etkili ve faydalı olduğu (Ç26); öğrencilerin e-dinleti ile yapılan uygulamalara ve e-dinletilere karşı olumlu düşüncelere sahip oldukları, e-dinleti konularının ilgi çekici, faydalı ve bilgilendirici olduğu (Ç64), öğrencilere yönelik hazırlanacak görsel-işitsel materyallerin öğrenci seviyesine uygun tür, ses, görüntü ve altyazıya sahip olması gerektiği (Ç68) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır. Ayrıca bu tür materyallerin kullanımının öğrencilerin akademik başarısını arttırdığı da ifade edilmiştir.

Dil öğrenme stratejileriyle uygulanan öğretim faaliyetlerinin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerde dinlediğini anlamaya yönelik becerileri geliştirdiği, başarı durumlarını arttığı ve dinleme eğitimindeki olumsuz durumları ortadan kaldırmada etkili olduğu (Ç32); Dinleme eğitiminde uygulanan seçici dinleme stratejisinin öğrencilerin not alma ve özet çıkarma becerilerine olumlu yönde katkı sunduğu, öğretmenlerin dinleme becerisinin farkında olduğu, başarılı bir dinlemenin gerçekleştirilebilmesi için öğrencilerin ve dinleme ortamının hazır hale getirilmesi gerektiği (Ç53) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Karikatüre dayalı yapılan dinleme eğitiminde karikatürlerin öğrencilerde hoşgörüyü arttırdığı, öğrencilerin değişik fikirlere karşı önyargısız davrandığı, öğrencilerin dinlediklerini daha iyi anladıkları ve derse katılımları arttırdığı (Ç56) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Ters-yüz sınıf yönteminin kullanıldığı sınıflarda öğrencilerin akademik başarılarının gözle görülür bir biçimde arttığı ve dinlenenin anlaşılmasında olumlu etkiye sahip olduğu görülmüştür. Dinleme tutumu açısından bakıldığında öğrencilerin dersi daha fazla sevdiği ve dersin işlenişinin daha çok hoş karşılandığı görülmüştür. Ters-yüz sınıf yönetiminin sınıf ortamını daha eğlenceli hale getirdiği ve öğrencileri derste daha etkin kıldığı gözlemlenmiştir. Özellikle yöntemin öğrencilere günlük hayatta olumlu yönde tepkilere neden olması yöntemin öğrenciler açısından benimsenmesinde önemli bir yere sahiptir. Genel olarak ter-yüz sınıf yönetiminin dinleme eğitiminin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesinde olumlu bir etkiye sahip olduğu (Ç66) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Dinleme eğitimine yönelik görüş, yaklaşım, algı ve kaygı belirlemesine ait bulgular Tablo 13'ten hareketle ele alınmıştır.

Tablo 13. Dinleme Eğitimine Yönelik Görüş, Yaklaşım, Algı ve Kaygı Belirlemesi

Tema No	Tema Adı	Alt Tema	Çalışmanın Kodu	f
3	Dinleme Eğitimine Yönelik Görüş, Yaklaşım, Algı ve Kaygı Belirlemesi	Stratejilere ilişkin görüşler	Ç3,Ç41,Ç86	17
		Öğretim programına ilişkin görüşler	Ç4	
		Dinleme eğitiminin niteliğine ilişkin görüşler	Ç12,Ç23,Ç52	
		Yöntemlere ilişkin görüşler	Ç77	
		Kaygı belirlemesi	Ç21,Ç50	
		Dinleme sürecine ilişkin görüşler	Ç25	
		Yaklaşım belirlemesi	Ç35,Ç79,Ç81	
		Değerlendirmeye ilişkin görüşler	Ç58	
		Algı belirlemesi	Ç71	
			Ç73	

Tablo 13'ten hareketle üçüncü temada ağırlıklı olarak nitelik ($f=4$), strateji ($f=3$) ve sürece ($f=3$) yönelik görüşlere yer verildiği gözlemlenmiştir. Bununla birlikte yöntemlere ($f=2$), öğretim programına ($f=1$) ve değerlendirmeye ($f=1$) yönelik görüşlerin de olduğu görülmüştür. Ayrıca kaygı ($f=1$), yaklaşım ($f=1$) ve algı ($f=1$) belirlemeye ilişkin çalışmalar da bulunmaktadır.

Öğretmen adaylarının strateji varlıklarının genelde bilişsel stratejiler, duyuşsal stratejiler ve beden dili ile ilgili stratejiler olduğu (Ç3); dinleme öncesine yönelik yapılan incelemelerde öğrencilerin bir metni dinlemeden önce tahmin ve planlamaya dönük stratejileri, dinleme sürecine yönelik yapılan incelemelerde öğrencilerin bir metni dinlerken izleme ve tahmin etmeye dönük stratejileri, dinleme sonrasına yönelik yapılan incelemelerde ise öğrencilerin değerlendirmeye dönük stratejileri kullandığı (Ç41); dinleme stratejilerinin uygulanabilirliğine yönelik etki eden faktörlerin sırasıyla öğretmen, öğrenci, dinleme metinleri, ortam ve konuşmacı olduğu (Ç86) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Amaç ve kazanımların genel olarak dil gelişimini olumlu yönde etkilediği, toplumun beklenti ve ihtiyaçlarını karşılar düzeyde olduğu, öğrenci seviyesine uygun olduğu, amaç ve kazanımlarda açık ve anlaşılır bir dil kullanıldığı, programda yer alan

dinleme/izleme becerisine yönelik temaların ve metinlerin yeterli olduğu, etkinliklerin yeterli sayıda olduğu ve dinleme/izleme becerisine olumlu yönde etki ettiği, öğretmenlerin programdaki mevcut dinleme/izleme becerisine yönelik yöntem ve tekniklerin yanında farklı yöntem ve tekniklere yer verdiği, kullanılan yöntem ve tekniklerin öğrencilerin dinleme/izleme becerisini geliştirdiği, en fazla kullanılan araç-gereçlerin sırasıyla öğretmen kılavuz kitabı, öğrenci çalışma kitabı, ders kitabı ve bilgisayar olduğu, okul şartlarının araç-gereç bakımından yetersiz olduğu, teknolojik araç-gereçleri kullanma bakımından öğretmenlerin yeterli oldukları, TDÖP ile öğretmen kılavuz kitabının dinleme/izleme becerisi bakımından uyumlu olduğu, becerinin ölçülmesine yönelik kullanılan araçların çeşidini fazla olduğu, değerlendirme araçlarının becerinin ölçülmesinde olumlu etki ettiği (Ç4) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Dinleme metinlerinin olaya dayalı ve öğrenci seviyesine uygun olmaması, edebi zevk vermemesi, kültürel unsurları barındırmaması ve becerinin gelişiminde yeterli olmaması nedeniyle dinleme eğitiminin niteliğini olumsuz etkilediği (Ç12); günlük hayatla ilgi konuların (spor, sanat, haber) diğer konulara (bilim, siyaset, ekonomi) göre daha kolay olduğu, bazı sessiz harflerin (ğ-ç-ş) ve ünlü harflerin (u,ü,o,e,a,ı,i) dışındaki harfleri dinlerken zorluk yaşanmadığı, katılımcıların dinleme öncesinde hazırlık yaptığı, dinleme sonrasında kişisel bazı değerlendirmelerin yapıldığı, dinlenenlerin akılda daha iyi kalması için not tutulduğu ve hedef dili konuşanlarla daha fazla iletişime geçildiği (Ç23); dinleme becerisinin diğer dil becerileri ile birlikte öğretilmesi gerektiği, bu beceri alanının genelde ihmal edilmiş bir beceri alanı olduğu, becerinin öğretilmesinde mevcut kitapların yeterli olduğu, daha çok iletişimsel dinleme türünün kullandığı, hatalara yönelik geri bildirimlerin anında verildiği (Ç57); dinleme kazanımlarının öğretmenler açısından yeterli olmadığı, bazı öğretmenlerin uygulamalar sırasında kazanımları göz ardı ettiği, dinleme ortamlarının ve seçilen dinleme metinlerinin becerinin gelişmesinde önemli olduğu, dinleme öncesinde yapılan hazırlık çalışmaları ile dinleme sırasında ve dinleme sonunda yapılan uygulamaların becerinin gelişmesine katkı sağladığı, dinleme stratejilerinin öğretmenler tarafından pek bilinmediği, öğretmenlerin çok bilinen dinleme stillerinden başka stilleri kullanmadığı (Ç77) çalışmalarındaki görüşlerin sonuçlarından hareketle elde edilen bulgulardır.

Öğretmenlerin genelinin etkin dinleme hakkında yetersiz bilgiye sahip olduğu, etkin dinleme-dönüt tekniklerinin kullanımında yetkin olmadıkları ve öğretmenlerin etkin dinleme ve dönüt tekniklerinden en fazla yansıtma tekniğini kullandıkları (Ç21); aktif öğrenme yöntemine göre gerçekleştirilen dinleme uygulamalarında öğrencilerin dinleme becerisine yönelik farkındalıklarının üst seviyede olduğu (Ç50) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin geneli başlangıç düzeyinde kaygı seviyesinin yüksek olduğuna ve düzeyler ilerledikçe bu kaygı seviyesinin azaldığına ilişkin görüşler ortaya koymuştur. Ayrıca konuşmacıların yöresel ağız kullanmaları, öğrencilerin karşısındakini tanıma seviyesi ve öğrencilerin kişilik özellikleri nedeniyle dinleme etkinliklerinde zorluklar yaşandığı (Ç25) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Konu içeriğinin dinlemede önemli bir paya sahip olduğuna buna karşılık dinleme ortamının dinleyicinin durumunun ve konuşmacının etnik kimliğinin süreci etkilemede çok etkili olmadığı, öğrencilerin geneli dinlemekte zorlandığı anlardaki tepkilerinin dinlediğini belli etmemeye yönelik olduğu, öğrencilerin genelinin göz teması kurarak dinlemeye etkin bir şekilde katıldıkları, öğrencilerin daha çok konuşmacının üslubuna önem verdikleri, etkin dinleme davranışları sergiledikleri ve ortamın dinleme için uygun olması gerektiği (Ç35); dinleme sürecinin her öğrencide farklı olduğu, dinleme eğitiminde ortamın ve öğretmenin önemli olduğu, lisans öğrencilerinin akademik dinleme becerisini bilmedikleri ve derslerin teorikten çok uygulamaya dönük olması gerektiği (Ç79); Suriyeli öğrencilerin çeşitli sebeplerden dolayı dinleme becerisine ilişkin yaklaşımlarında farklılıkların olduğu, dinleme becerisinin kazandırılmasına engel olan çeşitli sorunların varlığı, öğretim programının becerinin kazandırılmasında yeterli olmadığı (Ç86) çalışmalardaki görüşlerin sonuçlarından hareketle elde edilen bulgulardır.

Öğretmen adaylarının öğrenme faaliyetlerinde sorumlu davrandıkları, etkin öğrenme yaklaşımına ilişkin ilkeleri aktif bir şekilde kullandıkları ve öğrenmelerini yaparak-yaşayarak gerçekleştirerek kalıcı bilgiler elde ettikleri (Ç58) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Öğretmenlerin genelinin dinleme becerisinin kazandırılmasına yönelik uygulamalarda öğretmen kılavuz kitaplarındaki müstakil dinleme metinlerini kullandığı, dinleme becerisinin değerlendirilmesinde değerlendirme çalışmalarının süreç temelli ve çeşitli araçlar kullanılarak yapılması gerektiği (Ç71) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Öğretmen adaylarının dinleme becerisine yönelik sekiz kategoride kırk iki farklı metaforik algı ürettiği ifade edilmiştir. Ayrıca elde edilen meteforlardan hareketle dinleme becerisine ilişkin çeşitli özelliklerin ortaya çıktığı ve becerinin bazı alanlarına ait meteforlar üretilmediği (Ç73) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Temel dil becerileri arasındaki ilişkiye ait bulgular Tablo 14'ten hareketle ele alınmıştır.

Tablo 14. Temel Dil Becerileri Arasındaki İlişki

Tema No	Tema Adı	Alt Tema	Çalışmanın Kodu	f
4	Temel Dil Becerileri Arasındaki İlişki	Dinleme becerisinin diğer becerilerle ilişkisi	Ç14	1

Tablo 14'ten hareketle temel dil becerilerinin birbiriyle olan ilişkisini inceleyen çalışmalarda sadece dinleme becerisinin diğer becerilerle ilişkisine yönelik çalışmanın (f=1) olduğu gözlemlenmiştir.

Temel dil becerileri arasında gelişen ilk beceri olan dinleme becerisinin diğer becerilerin gelişmesinde ön koşul olan bir beceri alanı olduğu, diğer tüm beceri alanlarının dinleme becerisine bağlı olarak geliştiği, dinleme becerisi gelişmeyen bir bireyin sesleri tanınmasının mümkün olmamasından dolayı konuşma, okuma ve yazma becerilerinin de gelişmesinin beklenemeyeceği (Ç14) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Dinleme eğitiminin öğretim programlarındaki yeri, önemi, temsili ve değerlendirilmesine ait bulgular Tablo 15'ten hareketle ele alınmıştır.

Tablo 15. Dinleme Eğitiminin Öğretim Programlarındaki Yeri, Önemi, Temsili ve Değerlendirilmesi

Tema No	Tema Adı	Alt Tema	Çalışmanın Kodu	f
5	Dinleme Eğitiminin Öğretim Programlarındaki Yeri, Önemi, Temsili ve Değerlendirilmesi	Dinleme türlerine yönelik değerlendirme Kazanımların temsiline yönelik değerlendirme Dinleme eğitiminin önemine yönelik değerlendirme	Ç7 Ç10,Ç13, Ç69,Ç87 Ç11	6

Tablo 15'ten hareketle dinleme eğitiminin öğretim programlarındaki durumuna ilişkin değerlendirmelerde ağırlıklı olarak kazanımların programdaki temsiline yönelik değerlendirmelerin ($f=4$) olduğu gözlemlenmiştir. Bunun yanında programdaki dinleme türlerine ($f=1$) ve dinleme eğitiminin önemine ($f=1$) yönelik değerlendirmelerin olduğu da görülmüştür.

Literatürde ve öğretim programında tür, yöntem ve teknik kavramlarının tam olarak ortaya konulamamış olmasından dolayı öğretim programı içerisinde yer alan dinlemeye yönelik tür tasniflerinin yetersiz olduğu buna bağlı olarak öğretim faaliyetlerinin işlevsellikten uzak ve niteliğinin düşük olduğu (Ç7) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Anlamaya dayalı becerilerin öğrenme alanlarının tüm özelliklerini yeteri kadar temsil etmediği, dinleme becerilerine yönelik kazanımların amaçlarla örtüşmediği ve bundan kaynaklı olarak uygulamada istenilen sonuçlara ulaşılmadığı (Ç10); öğretim programlarındaki dinleme/izleme becerisine yönelik oluşturulan kazanımların süreç odaklı hazırlanması gerektiği (Ç13); Türkçe ders kitaplarındaki dinleme/izleme kazanımlarının Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki kazanımlarla sayı ve nitelik bakımından örtüşmediği ve kitapların kazanımlar bakımından birbiriyle uyumsuz olduğu (Ç69 ve Ç83) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Türkçe öğretim programlarında dinleme becerisine ilişkin verilen önemin ve yerin sistematik bir şekilde açığa çıkarılması amaçlanan çalışmada öğretim programları birinci ve ikinci kademe şeklinde ele alınmıştır. Çalışmaya göre her iki kademedeki dinleme becerisinin 1968 yılındaki programa kadar öğretim programlarında ifade

edilmediği ve çalışmanın yapıldığı tarih itibariyle dinleme becerisinin halen daha “ihmal edilmiş bir beceri” alanı olduğu (Ç11) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Dinleme etkinliklerine ait bulgular Tablo 16’den hareketle ele alınmıştır.

Tablo 16. Dinleme Etkinlikleri

Tema No	Tema Adı	Alt Tema	Çalışmanın Kodu	f
6	Dinleme Etkinlikleri	Etkinliklerin uygulama süreci	Ç5,Ç19,Ç27,Ç38,Ç60,Ç74,Ç78,Ç84	18
		Etkinlik önerisi	Ç28	
		Etkinliklerin niteliği	Ç33,Ç40,Ç43,Ç52,Ç55,Ç70,Ç76,Ç89,Ç93	

Tablo 16’den hareketle dinleme etkinlikleri üzerine yapılan çalışmaların ağırlıklı olarak dinleme etkinliklerinin niteliğine ($f=9$) ve uygulama sürecine ($f=8$) ilişkin olduğu gözlemlenmiştir. Dinleme etkinliklerinde etkinlik önerisi çalışmasına ($f=1$) da yer verildiği görülmüştür.

Dinleme-anlama etkinliklerinin bazılarının dinleme-anlama becerisinin geliştirilmesinde yetersiz kaldığı, etkinliklerin genelde dil bilgisini öğretmek veya dil bilgisi konularını daha çok pekiştirmek gibi bir amaca hizmet ettiği ve bu durumun dinleme-anlama becerisinin istenildiği düzeyde kazandırılmasını engellediği (Ç5); ders kitaplarında bulunan dinleme etkinliklerinin çoğunun Güncelleştirilmiş Bloom Sınıflaması’nda alt düzey beceri basamaklarında yoğunlaştığı (Ç19); dinleme becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesinde kullanılan etkinliklerin dinleme amaçlarına ulaşmada etkili olduğu, etkinliklerin uygulanmasında çeşitli engellerle karşılaşıldığı, etkinliklerin uygulanışında zaman açısından ekonomik davranıldığı, etkinliklerde teknolojik araç-gereç kullanımının gerekli olduğu ve dinleme metnin kavratılmasının etkinliklerin başarısına olumlu etki ettiği (Ç27); 1-4. Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan etkinliklerin “karşılaştırma, araştırma, zihinde canlandırma, seçme ve eşleştirme, hatırlama, analiz etme, tahmin etme” gibi zihinsel becerileri geliştirdiği (Ç38); üstbiliş stratejiler doğrultusunda yapılan dinleme etkinliklerinin öğrencilerin dinlediğini anlama noktasında olumlu bir katkı sunduğu, bu yolla yapılan dinleme etkinliklerine yönelik öğrencilerin olumlu bir tutum geliştirdiği ve dinlenenlerin kalıcılığının daha fazla sağlandığı (Ç60); ders kitaplarında yer alan dinleme etkinliklerinin dinleme öncesinde konuya ilişkin ön

bilgileri açığa çıkardığı, etkinliklerin dinleme sırasında yöntemlere ilişkin kullanıldığı, etkinliklerin dinleme sonrasında söz varlığına etkisi ve metin çözümlemeye yönelik olduğu (Ç74); kelime öğretim yöntemi bakımından 6. Sınıf Türkçe ders kitabındaki dinleme etkinliklerinde “*genelde bağlamdan hareketle kelimenin anlamını tahmin etme, kelimenin anlamını sözlükten bulma, kelime ile anlam eşleştirme, boşluk doldurma, harfleri karışık verilen sözcükleri düzenleme*” gibi yöntemlerin kullanıldığı (Ç78); Türkçe ders kitaplarında yer alan dinleme/izleme etkinliklerinin düşünce becerisine katkılarına yönelik yapılan değerlendirmede etkinliklerin düşünce becerisine önemli derecede katkı yaptığı, kullanılan etkinliklerin öğrencilerin düşünmeye yönelik becerilerini geliştirdiği ve öğrencilerde farklı düşünce biçimlerini oluşturduğu (Ç84) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Dinleme-izleme becerilerini geliştirmek ve paydaşlara örnek olması amacıyla “*Şehrimi Öğreniyorum, Bölgeyi Öğreniyorum, Ülkemi Öğreniyorum, Hikâyeye Dinliyorum (Balon) ve Masal Dinliyorum (Çizmeli kedi)*” isimli beş adet dinleme/izleme etkinliği ile bu etkinliklere ilişkin birer örnek uygulamanın oluşturulduğu sonuçlardan hareketle elde edilen bulgudur (Ç28).

Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe Set’indeki dinleme becerisine ait etkinliklerin diğer beceri alanlarının sahip olduğu etkinliklere göre daha düşük tutulduğu, adı geçen sette dinleme sırasında ve sonunda becerinin kazandırılmasında etkinliklere yer verildiği buna rağmen dinleme öncesine yönelik etkinliklere yer verilmediği, dinlemeyi bir süreç ve bütün olarak değerlendirdiğimizde dinlemenin her aşamasında yeterli sayıda etkinliklere yer verilmesi gerektiği (Ç33); Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti ile New English File kitaplarında yer alan dinleme etkinliklerinin Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni ölçütlerine uygun olduğu, etkinliklerin dinleme sırasına ve sonucuna yönelik hazırlandığı buna rağmen dinleme öncesine uygun etkinliklerin bulunmadığı, adı geçen kitaplarda dinleme etkinliklerinin diğer dil becerisi etkinlikleri ile birlikte ele alındığı ve etkinliklerde hedef dile ait kültürel öğelerin bulunduğu (Ç40); Gazi Üniversitesi TÖMER A1-C1 düzeylerine ait ders kitaplarındaki dinleme becerisine ait metinlerin etkinlik sayılarının farklılık gösterdiği, dinleme öncesine ait etkinliklerin geneli ilgi uyandırmaya yönelik hazırlanırken dinleme sırası ve dinleme sonrasındaki etkinliklerin dinleme becerisinin ölçülmesine yönelik

kullanıldığı (Ç43); Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan beş adet ders kitabındaki etkinliklerin Oxford'un dil öğrenme stratejileri bağlamında incelenmesine göre dil öğrenme stratejilerinin etkinliklerdeki mevcut dağılımlarının orantılı olmadığı, kimi etkinliklerde stratejilerin kullanımında çoğunlukla alt alanlara yer verildiği, etkinliklerin uygulanışında stratejiler arasında en çok bilişsel ve üst bilişsel stratejilerin kullanıldığı (Ç52); 2017 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki dinleme etkinliklerinin 2017/2018 Türkçe Dersi Öğretim Programına yönelik yapılan değerlendirmede genel olarak etkinliklerin temel dil becerileri ile kesin bir şekilde ayrımının yapılmadığı aksine beceriler arasındaki geçişkenliğin ön plana çıkarıldığı, öğretim programına uygun olarak etkinliklere yer verildiği (Ç55); ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlere yönelik oluşturulan empati kurarak dinleme etkinliklerinin yeterli düzeyde nitelik ve niceliğe sahip olmadığı (Ç70); yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan (A1 ve A2 seviyesi) dört farklı kaynağın temel dil becerilerindeki mevcut alıştırmalara yönelik yapılan değerlendirmede beceriler arasında en az alıştırmaya sahip becerinin dinleme becerisi olduğu (Ç76); Türkçe ve Türk Kültürü kitaplarındaki dinleme etkinliklerine yönelik yapılan incelemede etkinliklerin beş farklı grupta toplandığı, dinleme etkinliklerinde en fazla sayısının Türkçe ve Türk Kültürü-1 kitabında en az sayının ise Türkçe ve Türk Kültürü-3 kitabında olduğu (Ç89); Gazi Üniversitesi Yabancılar İçin Türkçe (B2) ders kitabında yer alan 36 dinleme etkinliğine yönelik yapılan değerlendirmede etkinlik önermelerinin 16 tanesi sıralı, 13 tanesi karışık ve 7 tanesinin değerlendirme dışı olduğu (Ç93) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Dinleme metinlerine ait bulgular Tablo 17'den hareketle ele alınmıştır.

Tablo 17. Dinleme Metinleri

Tema No	Tema Adı	Alt Tema	Çalışmanın Kodu	f
7	Dinleme Metinleri	Metinlerin niteliğinin incelenmesi Metinlerdeki mevcut unsurların incelenmesi	Ç6,Ç9,Ç20,Ç22,Ç29,Ç37, Ç42,Ç61,Ç62,Ç92 Ç45,Ç48	12

Tablo 17'den hareketle dinleme metinlerine yönelik yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak metinlerin niteliğine ilişkin çalışmalar ($f=10$) olduğu gözlemlenmiştir. Bunun yanında metinlerdeki çeşitli unsurlara ilişkin çalışmaların ($f=2$) olduğu da görülmüştür.

Çeşitli değişkenler bakımından incelenen Türkçe dersi dinleme metnlerinin temalarla uyumsuz olduğu, öğrenci seviyesine uygun olmadığı, becerinin kazandırılmasında içerik ve biçim yönünden yetersiz kaldığı (Ç6); müstakil dinleme metnlerine yönelik yapılan çalışmada metnlerin programda belirtilen dinleme kazanımlarının gerçekleştirilmesinde yetersiz kaldığı, diğer beceri alanlarına ilişkin metinlerden farksız olduğu, müstakil dinleme metnlerinin hazırlanmasında ve uygulanmasında ortaya çıkan eksikliklerin beceriyi olumsuz etkilediği (Ç9); 6. Sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki dinleme metnlerine ilişkin yapılan incelemede on sekiz dinleme metnine yer verildiği, bu metinlerden sadece on bir tanesine yönelik çeşitli dinleme yöntem ve tekniğinin yer aldığı, yedi metne ait herhangi bir yöntem ya da tekniğe yer verilmediği (Ç20); dinleme metnlerinin uygulama aşamasındaki niteliklerini açığa çıkaran incelemede öğretmenlerin metinleri işlerken kılavuz kitaptaki yönergelerle uygun davrandığı, metinlerin seslendirilmesinin canlı kaynaktan elde edildiği, metinlerin değerlendirilmesinde ağırlıklı olarak sorulardan yararlanıldığı, uygulamanın yeteri düzeyde gerçekleşebilmesi için metinlerin öğrenci seviyesine uygun ve ilgi çekici olması gerektiği (Ç22); Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan dinleme metnlerine yönelik incelemede otuz altı dinleme metninin yer aldığı, bu metinlerde on bir farklı metin türünün kullanıldığı, metin türleri içinde ağırlıklı olarak hikâye türüne yer verildiği, dinleme yöntem ve tekniklerinin metinlerde dengeli bir dağılıma sahip olmadığı (Ç29); yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan A1 ve A2 seviyelerindeki dört farklı ders kitabındaki dinleme metnlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Başvuru Metnine uygunluğuna yönelik yapılan değerlendirmede dinleme metnlerinin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Başvuru Metni ölçütlerine uygun olduğu, dinleme metnlerinin uygulanmasında ve ölçülmesinde bazı eksik yönlerin bulunduğu (Ç37); Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti ve İstanbul Yabancılar Türkçe Öğretim Seti ders kitaplarındaki dinleme metnlerine ilişkin yapılan incelemede metinlerin sayıları, sınıflandırmaları, metinlerde yer alan kelimelerin sayıları ve metinlerdeki dil bilgisi konularının farklılık gösterdiği (Ç48); 1-4. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan 72 dinleme metnine yönelik yapılan incelemede metinlerin ortalama 219,68 sözcükten oluştuğu, deyim ve atasözlerinin temsilinde her bir metin için ortalama 2 tane deyim ve atasözüne yer verildiği, cümle uzunluklarının dağılımının düzensiz olduğu, metinlerdeki anlamı bilinmeyen sözcük varlığının programdakiyle uyduğu,

çeşitli metin türlerine yer verildiği, metinlerin sesletim özelliklerinin sınıf düzeylerine uygun olduğu (Ç61); yedi adet dinleme/izleme metninin çoklu tasarım ilkelerine yönelik yapılan incelemede metinlerin ağırlıklı olarak çoklu tasarım ilkelerine uygun olduğu (Ç62); Gazi Üniversitesi B1 seviyesi Türkçe ders kitabında yer alan dinleme metinlerine yönelik yapılan incelemede metinlerin genelinin Avrupa Ortak Başvuru Metni ölçütlerine uygun olduğu, metin içeriği ve dil bilgisi yapısının B1 seviyesine yönelik hazırlandığı, metinlerde kullanılan kelimelerin öğrenci seviyesine uygun olduğu, görsel unsur ve kültürel öğeler bakımından metinlerin yeterli düzeyde hazırlanmadığı (Ç92) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki dinleme metnlerinin sözlü kültür öğeleri bulundurmasına yönelik yapılan incelemede mevcut ders kitaplarında çeşitli ve farklı sayılarda sözlü kültür ögesine yer verildiği (Ç42); İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'ndaki (B1 ve B2 düzeyleri) dinleme metinlerinde bulunan örtülü anlam öğelerine ilişkin incelemede her iki seviyedeki kitapta toplamda 1616 örtülü anlam ögesinin bulunduğu, en çok örtülü anlam ögesinin B2 düzeyinde hazırlanan kitapta olduğu ($f=857$), metinlerde ağırlıklı olarak “sezdirim” örtülü anlam ögesine yer verildiği (Ç45) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Dinleme eğitimindeki sorunlara yönelik tespitler ve bu sorunların çözümlerine ait bulgular Tablo 18'den hareketle ele alınmıştır.

Tablo 18. Dinleme Eğitimindeki Sorunlara Yönelik Tespitler ve Çözümler

Tema No	Tema Adı	Alt Tema	Çalışmanın Kodu	<i>f</i>
8	Dinleme Eğitimindeki Sorunlara Yönelik Tespitler ve Çözümler	Konuşmacı merkezli sorunlar	Ç16,Ç44,Ç90	9
		Dinleyici merkezli sorunlar	Ç36,Ç75,Ç88	
		Metin merkezli sorunlar	Ç59	
		Etkinlik merkezli sorunlar	Ç67	
		Aile merkezli sorunlar	Ç83	

Tablo 18'den hareketle dinleme eğitimindeki sorunların ağırlıklı olarak konuşmacıdan ($f=3$) ve dinleyiciden ($f=3$) kaynaklı sorunlar olduğu gözlemlenmiştir. Bununla birlikte metin ($f=1$), etkinlik ($f=1$) ve aile ($f=1$) merkezli sorunların da olduğu görülmüştür.

Konuşmacı -gönderici- merkezli sorunlar incelendiğinde konuşmacının aksanlı konuşması, deyim ve atasözü gibi ifadeleri fazlaca kullanması, ses tonunun yetersiz olması ve hızlı konuşması (Ç16,Ç44,Ç90) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır. Bunun yanında konuşmacı kadar olmasa da çalışmalarda dinleyici, konu, dinleme ortamı (Ç16), bazı kelimelerin anlamlarının bilinmemesi (Ç44) ve kullanılan materyallerin seviyenin üstünde olması (Ç90) gibi sorunların da var olduğu ifade edilmiştir.

Dinleyici –alıcı- merkezli sorunlar incelendiğinde dinleyicilerin hazırbulunuşluk seviyesinin düşük olması, dinleyicilerin dinleme için yeterli motivasyona sahip olmaması (Ç36,Ç75,Ç88) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır. Bu sonuçların yanında dinleme metinlerinin ilgi çekici metinler olmaması, metin içeriklerinin gerçekçilikten uzak olması, öğrencilerin konuyu bildiklerini düşünmesi (Ç36); dinleme öncesi, dinleme sırası ve dinleme sonrasında ağırlıklı olarak öğrenci merkezli sorunların yanında öğretmenlerin de etkili olduğu (Ç77); öğrencilerde dikkat dağınıklığının olması, sınıf mevcutlarının kalabalık olması, öğrencilerin dinleme kültürüne sahip olmaması (Ç88) yine dinleyici merkezli sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Türkçe dersinde dinleme becerisine yönelik yaşanan sorunların belirlenmesi amacıyla 120 ortaokul öğrencisi ile yapılan çalışmada sorunlara ilişkin dinleme metinleri ($f=107$), ortam ($f=82$) Türkçe öğretmeni ($f=74$), dinleme etkinlikleri ($f=47$) ve öğrenci ($f=22$) odaklı beş temanın olduğu gözlemlenmiştir. Buradan hareketle dinleme sorunlarının ağırlıklı olarak dinleme metinlerinin olduğu sonuçlardan hareketle elde edilen bulgudur (Ç59).

İki dilli ortaokul öğrencilerinin dinleme becerilerine yönelik sorunlarının incelendiği bu çalışmada dinleme becerisinin geliştirilmesine ve kazandırılmasına etki eden sorunların üç temada şekillendiği gözlemlenmiştir. Bu temaların ağırlıklı olarak etkinlik merkezli sorunların olduğu sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır. Ayrıca dinleme becerisinin kazandırılmasında etkinlikler kadar olmasa da öğretmen ve öğrenci kaynaklı bazı sorunların da olduğu belirtilmiştir (Ç67).

Öğretmenlerin ve öğrencilerin dinleme sorunlarına yönelik yapılan incelemede her iki gruba ait benzer yönlerin olduğu görülmüştür. Bu benzer yönlerden en fazla ön plana

çıkan sorunun aile merkezli sorun olduğu sonuçlardan hareketle elde edilen bulgudur. Aile içi iletişimin az olması, öğrencilerin evde rahat konuşamaması, öğrencilerin diğer aile üyeleri tarafından bir birey olarak kabul görmemesi sorunun ana kaynağı olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyeleri, okul ortamı ve konuşmacı kaynaklı sorunların da dinleme eğitiminin gerçekleşmesinde engel olarak ifade edilmiştir (Ç83).

Dinleme türleri, stratejileri, yöntem ve tekniklerine ait bulgular Tablo 19'dan hareketle ele alınmıştır.

Tablo 19. Dinleme Türleri, Stratejileri, Yöntem ve Teknikleri

Tema No	Tema Adı	Alt Tema	Çalışmanın Kodu	f
9	Dinleme Türleri, Stratejileri, Yöntem ve Teknikleri	Yöntemlere ilişkin incelemeler	Ç1,Ç30,Ç51,Ç63,Ç65, Ç72,Ç80,Ç82	15
		Stratejilere ilişkin incelemeler	Ç8,Ç18,Ç39,Ç46,Ç85, Ç94	
		Türlere ilişkin incelemeler	Ç15	

Tablo 19'dan hareketle dinleme eğitiminde ağırlıklı olarak dinleme yöntemlerine ilişkin çalışmaların ($f=8$) yer aldığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte dinleme stratejilerine ($f=6$) ve dinleme türlerine ($f=1$) ilişkin çalışmaların da olduğu görülmüştür.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görev temelli dil öğretim yönteminin kullanılmasına yönelik yapılan incelemede yöntemin dinleme eğitiminin daha işlevsel bir şekilde kazandırılmasında ve geliştirilmesinde önemli rol oynayacağı (Ç1); Türkçe öğretmenlerinin dinleme stillerine yönelik yapılan incelemede öğretmenlerin genelinin dinleme sırasında katılımcı bir tutum sergilediği ve buna bağlı olarak katılımlı dinleme yöntemini kullandıkları, dinlemeyi ciddi bir iş olarak gören öğretmenlerin özellikle dinlediğini karşı tarafa belli etmesi öğretmenlerin aktif dinleme yöntemini sıklıkla kullandığı (Ç30); Türkçe derslerindeki eleştirel dinleme/izleme yöntemine yönelik yapılan uygulamalarda öğrencilerin genelinde not alma, soru sorma, eleştirel bakış açısı kazanma, gerçek hayatla ilişkilendirme, sorunlara ilişkin özgün çözümler üretme ve eleştirel değerlendirme gibi becerilerin geliştiği (Ç51); eleştirel düşünme temelli dinleme/izleme eğitiminde eleştirel dinleme/izleme yöntemine yönelik yapılan

incelemede “*davranış değişikliği, keyif alma, yarar sağlama ve zorlanma*” olmak üzere dört farklı temanın ortaya çıktığı, bu temaların sahip oldukları alanlar incelendiğinde en fazla orana %59,13 ile “*yarar sağlama*” temasının olduğu, CoRT-1 düşünme programı ile yapılan dinleme eğitiminin katılımcılarda olumlu görüşlerin oluşmasına katkı sağladığı, gerçek yaşam koşullarında pratik çözümler sunduğu (Ç63); Türkçe ders kitaplarında metin işleyişinde kullanılan dinleme/izleme yöntem ve tekniklerine yönelik yapılan incelemede 6. sınıfa ait yayınlarda not alarak dinleme, eleştirel dinleme, yaratıcı dinleme/izleme, katılımsız dinleme/izleme, tahmin ederek dinleme, empati kurarak dinleme, katılımlı dinleme, seçici dinleme; 7. sınıfa ait yayınlarda not alarak dinleme, eleştirel dinleme, katılımsız dinleme/izleme, empati kurarak dinleme, seçici dinleme, etkili dinleme; 8. sınıfa ait yayınlarda not alarak dinleme, yaratıcı dinleme, katılımsız dinleme/izleme, empati kurarak dinleme, seçici dinleme ve tahmin ederek dinleme gibi yöntem ve tekniklere yer verildiği ayrıca yöntem ve tekniklerin öğretim programındaki yönergelerle uygun bir şekilde kullanıldığı (Ç65); Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı derslerindeki eleştirel dinlemeye yönelik yapılan incelemede 9, 10 ve 11. sınıf düzeylerinde eleştirel dinlemeye yer verildiği yalnızca 12. sınıf ders kitabında eleştirel dinlemeye yönelik herhangi bir ifadenin yer almadığı (Ç72); öğrenciler açısından eleştirel dinlemeye yönelik derinlemesine yapılan incelemede öğrencilerin eleştirel dinleme hakkında yeterli bilgi ve birikime sahip olmadıkları, gerek programdan gerekse de uygulayıcılardan kaynaklı olarak öğrencilerde eleştirel dinlemede eksikliklerin olduğu, bunun yanında eleştirel dinlemeye ilişkin yapılan uygulamalarla öğrencilerde eleştirel dinlemeye yönelik farkındalığın oluştuğu, öğrencilerin eleştirel dinlemeyi günlük hayatta da kullanmaya yöneldikleri ve dinleme anlama becerilerinde olumlu gelişmelerin olduğu (Ç80); Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan iletişimsel yönetime ilişkin yapılan incelemelerde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin dinleme becerilerinde olumlu yönde gelişmelerin olduğu, hedef dile yönelik daha etkin ve işlevsel bir kullanım alanının oluştuğu, öğrenciler arasında dayanışma ve yardımlaşma duygularını arttırdığı (Ç82); etkinlikler aracılığıyla ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin eleştirel dinleme becerisinin gelişimine yönelik yapılan incelemede etkinlik uygulamalarının öğrencilerin eleştirel dinleme becerisinin geliştirdiği, eleştirel dinlemenin öğrenciler tarafından aktif bir şekilde kullanılmasında etkili olduğu, öğrencilerin mevcut durumlarında olumlu değişimlere neden olduğu, öğrencilerde

sorgulayıcı bakış açılarını kazandırdığı, öğrencilerin derslere karşı daha istekli oldukları (Ç85) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin dinleme stratejilerine yönelik yapılan incelemede öğrencilerin genelinin bilişsel ve duyuşsal stratejilerin birçoğunu kullandığı, dinleme becerisinin geliştirilmesi adına öğretmenlerin stratejilere yönelik gerçekleştirdiği uygulamaların öğrenciler tarafından kabul gördüğü, öğrencilerin uygulamalara katılmada istekli davrandığı, kullanılan stratejiler nedeniyle diğer beceri alanlarına ve akademik alana ilişkin başarının arttığı (Ç8); Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen öğrencilerin dinleme eğitimi stratejilerine ilişkin yapılan incelemede öğrencilerin ağırlıklı olarak dinleme sırası ve dinleme sonrası stratejileri dinleme öncesi stratejilere göre daha fazla kullandıkları, en fazla tercih edilen stratejinin dinleme sırası stratejileri olduğu, etkisinin en az olan stratejinin dinleme öncesi stratejiler olduğu, buradan hareketle öğrencilerin dinleme eğitimi stratejilerinin genelini kullandığı (Ç18); Dinleme eğitimi uygulamalarının dinleme stratejilerine uygun bir şekilde yapılması gerektiği, becerinin kazandırılmasında ve geliştirilmesinde strateji kullanımının fayda sağlayacağı, stratejilerin ağırlıklı olarak dinleme öncesinde kullanıldığı ve diğer süreçlerin göz ardı edildiği, strateji kullanımının süreç içerisindeki olumsuzlukları önleyeceği (Ç39); öğrencilerin dinlediklerini anlama becerisini zihinsel süreçler yönünden inceleyen çalışmada öğrencilere ait on bir anlamsal ve beş dilsel olmak üzere on altı farklı dinlediğini anlama stratejisinin olduğu, öğrencilerin dinlediklerini anlama sürecinde ise en fazla “*çıkarımda bulunma stratejisini*” ve en az “*metnin yapısını tanıma, soru sorma ve özetleme stratejilerini*” kullandıkları (Ç46); dinleme stratejilerine yönelik hazırlanan 15 çalışmanın incelenmesine göre dinleme stratejilerinin sınıflandırılmasında ağırlıklı olarak ele alınan tasnif türünün süreç temelli olduğu, stratejilerin dağılımında dengeli bir yapının olmadığı, bazı strateji alanlarının ihmal edildiği, “*strateji, yöntem ve teknik*” terimlerine ilişkin kesin bir ayrımın yapılmadığı, süreç içerisinde bu terimlerin birbirlerinin yerine kullanıldığı, stratejilerin gerçekleşme aşamasında farklı görüşlerin olduğu (Ç94) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Ortaokul Türkçe dersi çalışma kitaplarında yer alan dinleme türlerine yönelik yapılan incelemede tüm sınıf seviyelerinde diğer dinleme türlerine kıyasla ağırlıklı olarak

bilgi için dinleme türünün kullanıldığı, bilgi için dinleme türü ile estetik dinleme türüne her sınıf seviyesinde yer verildiği ayrıca iletişimsel dinleme türünün 6, 7 ve 8. sınıflarda, ayrıştırıcı ve eleştirel dinleme türünün 6. sınıfta, empati kurarak dinleme türünün 5. sınıfta kullanıldığı, dinleme türlerinin sınıf ve etkinlik bazında düzenli bir dağılımının olmadığı, (Ç15) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

Model oluşturma ve belirlemeye ait bulgular Tablo 20'den hareketle ele alınmıştır.

Tablo 20. Model Oluşturma ve Belirleme

Tema No	Tema Adı	Alt Tema	Çalışmanın Kodu	<i>f</i>
10	Model Oluşturma ve Belirleme	Model uygulaması	Ç17	1

Tablo 20'den hareketle dinleme eğitime ilişkin bir tane model önerisi çalışması (Ç17) yapıldığı gözlemlenmiştir.

Yaratıcı drama temelli model uygulamasıyla dinleme becerisinin kazandırılmasının daha etkin ve daha tasarruflu olacağı, bu modelle yapılan eğitimin akademik başarıyı arttıracığı (Ç17) sonuçlardan hareketle elde edilen bulgulardır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç ve Tartışma

Dinleme eğitime yönelik yapılan çalışmaları çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bu araştırmada 95 farklı çalışma belirlenmiş ve bu çalışmalar meta-sentez yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmalara ait elde edilen genel bilgiler ve bulgular bu başlık altında sonuç ve tartışmalarla değerlendirilmiştir.

Çalışmaların Genel Bilgilerine Yönelik Sonuçlar:

YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik ve TR Dizin veri tabanlarında yapılan taramalar ve dâhil edilme ölçütleri neticesinde 2009-2021 arasında yapılan 95 çalışma araştırmada kullanılmıştır. 12 yıllık sürede nitel yöntemle yapılan çalışmaların en fazla olduğu yıl 2019, en az olduğu yıl 2010 yılıdır. Çalışmaların yıllar içerisindeki sayıları incelendiğinde sürekli bir artış ya da azalış eğilimin olmadığı bunun yerine yıllara göre çeşitlilik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmaların çoğunluğu tek yazar tarafından ortaya konan çalışmalardır.

Çalışmaların tür bilgileri bakımından ulaşılan sonuçlar incelendiğinde en çok makale türünde çalışmanın olduğu buna rağmen bildiri türünde çalışmanın ise en az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca tezler arasında yapılan değerlendirmede yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerine göre fazla olduğu gözlemlenmiştir. Elde edilen bu sonuç; Kardaş, Çetinkaya, Kaya (2018) ve Kavum (2021) tarafından yapılan çalışmaların sonuçları ile örtüşmektedir.

Çalışmaların yöntem bilgisine ait sonuçları değerlendirildiğinde araştırma meta-sentez çalışması olduğu için nitel çalışmaların çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında karma çalışmalar göz ardı edilmemiş ve karma çalışmalar da nitel boyutları nedeniyle araştırmaya dâhil edilmiştir.

Araştırmada kullanılan çalışmaların veri toplama araçları değerlendirildiğinde en fazla doküman ve yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanıldığı, çalışmaların çoğunluğunda veri analiz yöntemi olarak içerik analizi ve betimsel analizin kullanıldığı görülmüştür. Bu iki sonuçtan hareketle yöntem ve analizin paralellik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın Bulgularına Yönelik Sonuç ve Tartışma:

Anahtar kelimelerin varlığı bir araştırmanın hangi konuyu ele aldığını ifade etmenin yanında çalışmaların yöneldiği güzergâhı da göstermesi açısından önem arz etmektedir. Böylelikle ileriki dönemlerde yapılacak çalışmaların hangi konu alanlarını kapsayacağı hakkında araştırmacıların fikir sahibi olması anahtar kelimeler aracılığıyla sağlanabilmektedir. Ayrıca anahtar kelimelerle yapılan alanyazın taramaları araştırmacılara büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Bu doğrultuda dinleme eğitimiye yönelik yapılan 95 çalışmanın anahtar kelimelerinin incelenmesi sonucunda 184 farklı anahtar kelimenin kullanıldığı ve ağırlıklı olarak “dinleme, dinleme becerisi” gibi kelimelere yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca benzer durumlar daha önce yapılan çeşitli çalışmaların sonuçlarında kendini göstermektedir (Sevim ve İşcan, 2018; Cin Şeker, 2020). Ayrıca çalışmanın merkez noktası Türkçe eğitimi-öğretimi olduğundan anahtar kelimelerde “Türkçe, Türkçe dersi, yabancı dil olarak Türkçe” gibi anahtar kelimelere de yer verildiği ulaşılan diğer bir sonuçtur.

Dinleme eğitimi çalışmalarında yer alan öneriler değerlendirildiğinde önerilerin geneli dinleme eğitiminin uygulama boyutuna ilişkin önerilerdir. Özellikle dinleme eğitimi uygulamalarında ortam ve uygulayıcılara ilişkin önerilere fazlaca yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte yeni araştırmalara yönelik öneri türünde yapılacak araştırmalarda odak noktasının farklı çalışma grupları olması gerektiği önerilmektedir.

Dört makale ve bir yüksek lisans tezinin olduğu birinci temada dinleme eğitimiye yönelik yapılan akademik çalışmaların bulguları ele alınmıştır. Bu çalışmalardan üçünün inceledikleri konu bakımından benzer olduğu sonucuna ulaşılmış ve bu çalışmalarda genel olarak dinleme becerisine yönelik yapılan çalışmaların nitelikleri ortaya çıkarılmıştır. Dinleme becerisinin ölçülmesine yönelik yapılan çalışmada çeşitli ölçme

uygulamalarının kullanıldığı görülmüştür. Son çalışmada dinleme becerisi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin anahtar kelimeleri incelenmiş ve genel konulara ilişkin kelimelerin sık kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma yılları dikkate alındığında dinlemeyi konu alan akademik çalışmalara yönelik değerlendirmelerin az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu duruma dinleme becerisi üzerine yapılan çalışmaların sayısal değerinin ve çeşidinin az olması neden olarak gösterilebilir.

Altı yüksek lisans tezi, üç doktora tezi, bir makale ve bir bildirinin olduğu ikinci temada dinleme eğitimine yönelik etkilerin belirlenmesi, incelenmesi ve ölçülmesine ait bulgular ele alınmıştır. Bu bulgulardan hareketle çeşitli teknik, strateji, model, yöntem ve sade uyaranlarla yapılan dinlemelerin beceriyi kazandırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca farklı bileşenlerle yapılan dinlemelerin uygulayıcı olan öğretmenlerin işlerini kolaylaştırdığına, öğrencilerin başarı düzeylerinin arttığına ve öğrencilerde oluşabilecek olumsuz durumların önüne geçildiğine yönelik sonuçlar da elde edilmiştir. Dinleme becerisinde farklı yollarla yapılan uygulamaların beceriye dönük olumlu etkilerinin olması becerinin gelişmesi ve hak ettiği değeri görmesi açısından önemli bir husustur. Klasik yollarla yapılan dinlemelerin istenildiği düzeyde olmaması ve eğitim dünyasında meydana gelen gelişmelerin varlığı dinlemeye yönelik yeni etkilerin oluşmasını sağlamıştır. Elde edilen bu sonuçların benzerlerine alanyazında da ulaşılmıştır. Türe (2021) çalışmasında dijital araçların okuma ve yazma becerisine yönelik etkilerini incelemiştir. Dijital araçların her iki beceriyi kazandırmada ve geliştirmede olumlu katkı sunduğunu ifade etmiştir. Çakır ve Yaman (2018) tarafından ters-yüz sınıf modelinin fen başarısına ve bilgisayarca düşünmeye olan etkisinin incelendiği çalışmada modelin öğrenci ders başarısını arttırdığına yönelik sonuçlara yer verilmiştir. Et ve Çağlayan Dilber (2022) tarafından hazırlanan karikatürle yazma çalışmalarının yazma becerisine olan etkisinin incelendiği çalışmada deney grubu ile kontrol grubu arasında anlamlı farklılıkların olduğu ifade edilmiştir. Yazma becerisinin hemen her aşamasında deney grubunun kontrol grubuna göre daha yetkin ürünler ortaya koyduğu belirtilmiştir.

On iki makale ve beş yüksek lisans tezinin olduğu üçüncü temada dinleme eğitime yönelik görüş, yaklaşım, algı ve kaygıların belirlenmesine ait bulgulara yer verilmiştir. Çalışmaların genelinde dinleme becerisinin kazandırılmasında ve geliştirilmesinde uygulanan yöntemlerin ve stratejilerin işlevsel olduğu, öğretim programının becerinin kazandırılmasında yeterli olduğu fakat kazanımların daha işlevsel olması gerektiği, programı uygulayan öğretmenlerin programa dair yaklaşımlarının olumlu olduğu fakat bazı öğretmenlerin becerinin kazandırılması hususunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadığı, yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenenlerin dinleme becerisini kazanmada yaşadıkları kaygı durumlarının ilerleyen dönemlerde azaldığı, dinleme becerisinin değerlendirilmesinde süreç odaklı değerlendirmenin kullanılması gerektiği ve kılavuz kitaplarda yer alan dinleme metinlerinin becerinin kazandırılmasında yeterli olmadığı bulgulardan çıkarılan sonuçlardır. Dinleme becerisine yönelik ortaya konan bu görüş, yaklaşım, algı ve kaygıların varlığı becerinin önemsendiğini ve paydaşların dinleme üzerine kafa yorduğunu göstermesi açısından önemlidir. Özellikle yetim kalmış bir beceri (Aytan, 2011) olarak nitelendirilen dinleme becerisinin artık bu durumdan sıyrıldığını ifade etmektedir.

Bir makalenin yer aldığı dördüncü temada dinleme becerisinin diğer temel dil becerileri ile olan ilişkisine ait bulguların sonuçlarına yer verilmiştir. Dinleme becerisinin diğer beceriler için ön koşul bir beceri olduğu ve bu beceri alanının gösterdiği gelişmişlik seviyesinin diğer beceri alanlarının da gelişmişlik seviyesini etkilediği bulgulardan hareketle çıkarılan sonuçtur. Anlama ve anlatma olarak kategorize edilen temel dil becerilerinin öğretiminde ve geliştirilmesinde becerilerin birbirinden bağımsız değerlendirilemeyeceği daha önce yapılan çalışmalarla da ortaya konmuş ve benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Arıcı ve Taşkın, 2019; Eroğlu, 2013; Temizyürek ve Çevik, 2017).

Altı makalenin yer aldığı beşinci temada dinleme eğitiminin öğretim programlarındaki durumuna ait bulgulara yer verilmiştir. Genel olarak programdaki dinleme kazanımlarının ders kitaplarındaki kazanımlarla örtüşmediği, dinleme becerisinin programlardaki tür tasniflerinin yetersiz olduğu, belli bir döneme kadar oluşturulan programlarda dinleme becerisinin göz ardı edildiği ve programda yer alan dinleme becerisine yönelik kazanımların değerlendirilmesinde esas alınan

sınıflandırmalar bulgulardan hareketle çıkarılan sonuçlardır. Temel dil becerilerinin öğretim programları bağlamında yapılan incelemelerinde de benzer sonuçlara ulaşıldığı ifade edilmiştir. Karadağ (2012)'ın anlama becerilerinin öğretim programındaki durumlarını eleştirel bir açıdan incelediği çalışmasında öğrenme alanlarına ait özelliklerin bazılarının kazanımsal açıdan ifade edilmediği ve birtakım kazanımların sınıflandırılmasında anlama yerine anlatmaya yönelik yapıldığı belirtilmiştir. Özdemir ve Akkaya (2020) tarafından yazma becerisinin öğretim programları açısından yaptığı değerlendirmede yazma becerisine ait bazı bileşenlerin öğretim programında yeterli düzeyde yer verilmediği ve bu durumun becerinin kazandırılmasında eksikliklere neden olduğu ifade edilmiştir. Cömert (2017) tarafından 2017 öğretim programındaki konuşma becerisi kazanımlarına yönelik yapılan incelemede öğretim programının konuşma becerisinin temsiline ait bazı eksikliklerinin olduğu ifade edilmiş ve özellikle kazanım açıklamalarının yetersiz olduğu belirtilmiştir. Öğretim programında yer alan temel dil becerilerini 21. yüzyıl becerileri açısından inceleyen iki farklı çalışmada öğretim programlarında becerilerin temsiline ilişkin eşit davranılmadığı, becerilerin açıklamalarında eksikliklerin olduğu ve beceriye ait kazanımların programda belirtilen amaçlarla örtüşmediği belirtilmiştir (Bal, 2018; Kayhan, Altun ve Gürol, 2019). Eğitim politikalarının öğretim programları aracılığıyla topluluklara kazandırıldığı düşünüldüğünde Türkçe öğretim programlarının dinleme becerisi yönünden zayıf bırakılması eğitim politikalarının nihai amaçlarına gerektiği ölçüde ulaşılmasını sınırlandırmıştır. Ortaya konulan öğretim programlarının daha işlevsel ve kapsayıcı olması ülke eğitim politikaları açısından daha kazançlı sonuçlara ulaşılmasını sağlayacaktır. Özellikle ana dil eğitimi ele alan öğretim programlarının ana dile ait tüm bileşenleri bir arada ve gerektiği ölçüde programda yer vermesi önem arz etmektedir.

On makale, yedi yüksek lisans tezi ve bir bildirinin yer aldığı altıncı temada dinleme becerisinin kazandırılmasında önemli bir yere sahip olan dinleme etkinliklerine yönelik bulgulara yer verilmiştir. Bulgular üzerinde yapılan değerlendirmelerde kullanılan bazı dinleme etkinliklerinin becerinin kazandırılmasında ve üst düzey becerilerin geliştirilmesinde yetersiz kaldığına yönelik sonuçlara ulaşılmıştır. Bunun yanında uygulanan bazı etkinliklerin zihinsel becerilerin ve düşünce becerisinin geliştirilmesinde olumlu katkıda bulunduğu ile yabancılar için hazırlanan Türkçe ders

kitaplarında yer alan etkinliklerin Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni ölçütlerine uygun olarak hazırlandığı sonuçları çıkarılmıştır. Özellikle etkinliklerin dinleme süreci ile ilgili olan çalışmalarında çoğunlukla dinleme öncesine ait etkinliklere yer verilmediği, dinleme sırası ve sonrasında yer alan etkinliklere ise fazlaca yer verildiği ayrıca dinleme etkinliklerinin öğretim programı ile ders kitapları arasında uygunluğunun bulunmadığı ulaşılan bir diğer sonuçtur. Sadece bir çalışma dinleme becerisinin daha etkin bir şekilde kazandırılması amacıyla örnek etkinlik geliştirmeye yönelik hazırlanmıştır. Türkçe öğretiminde ve Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklere yönelik yapılan incelemelerde etkinliklerin istenilen ölçüde hazırlanmadığı, seçilmediği, uygulanmadığı ve değerlendirilmediğine ait sonuçlara yer verilmiş ayrıca bu çalışmalarda etkinliklerin daha çok geleneksel yaklaşımlardaki alıştırmalara benzediği ifade edilmiştir (Çevik ve Güneş, 2017; Güneş, 2017). Etkinlikleri bilişsel süreç basamaklarına göre inceleyen çalışmalarda etkinliklerin genelinin alt düzey basamakları temsil ettiği ve dağılımın dengeli olmadığına yönelik sonuçlar ortaya konmuştur (Dolunay ve Savaş, 2016; Oryaşın, 2021). Dil becerilerine yönelik oluşturulan etkinliklerin Türkçe ders kitaplarındaki temel beceri alanlarına göre dengeli bir biçimde dağılmadığı belirtilmiştir (Mutlu ve Yurt, 2013; Sarıkaya, 2019). Kurudayıoğlu (2003) etkili ve güzel konuşmanın insan hayatında tartışmasız bir öneme sahip olduğunu ifade ederek oluşturulacak konuşma etkinliklerinin sahip olması gereken nitelikleri ortaya koymuş ve beceri için bu etkinliklerin yeterli düzeyde oluşturulması gerektiğini vurgulamıştır. Kesik ve Cigerci (2021) sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders etkinliklerine yönelik algılarını incelediği çalışmada öğretmenlerin algılarının yüksek olduğunu ve etkinlik uygulamalarının öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirdiğini ifade etmiştir. Bu açıdan etkinliklere yönelik elde edilen sonuçların alanyazındaki diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında benzer yanlara sahip oldukları değerlendirilebilir. Beceriye hazırlamada, beceriyi kazandırmada ve değerlendirmede önemli bir yere sahip olan etkinliklerin varlığı beceri alanları için vazgeçilmez bir değerdir. Bu etkinliklerin gerektiği gibi kullanılmaması veya işlevselliğinin göz ardı edilmesi becerinin kazandırılmasına ve geliştirilmesine engel teşkil etmektedir.

Sekiz makale, üç yüksek lisans tezi ve bir doktora tezinin yer aldığı yedinci temada dinleme metinlerine yönelik elde edilen bulgulara ait sonuçlara yer verilmiştir. Çalışmaların genelinde dinleme metnlerinin; temalara uygun olmadığı, programda belirtilen kazanımların gerçekleşmesinde yetersiz kaldığı, dinleme yöntem ve teknikleri açısından zayıf bırakıldığı, sınıflara göre metin sayılarının farklılık gösterdiği, çoklu ortam ilkelerine uygun olduğu ve sözlü kültür öğeleri açısından zengin olduğu bulgulardan hareketle çıkarılan sonuçlardır. Ayrıca yabancı dil olarak Türkçe öğretimi için hazırlanan metinlerin Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Başvuru Metnine uygun olduğu ve örtülü anlam bakımından yoğun bir yapıya sahip olduğu da çıkarılan bir diğer sonuçtur. Hazırlanan metinlerin öğrenciye yönelik ve kazanımları temsil eder nitelikte olması beceri açısından önem arz etmektedir. Yer verilen metinlerin bu kriterleri tam olarak karşılamaması becerinin kazandırılmasında ve geliştirilmesinde istenilen sonuçların gerçekleşmesine olanak tanımamaktadır. Dinleme metinlerine yönelik elde edilen bu sonuçlar değerlendirildiğinde alanyazında yapılan diğer çalışmalarla ilişkili olduğu ifade edilebilir. Metinlerin hazırlanmasında ve kullanılmasında aksi durumların bulunmadığı, metinlerin istenildiği ölçüde hazırlandığı, metinlere yönelik olumsuz görüşlerin var olmadığı ve metinlerin temalara uygun olarak oluşturulduğuna yönelik sonuçlara ulaşan çalışmalar bulunmaktadır (Akkaya ve Susar Kırmızı, 2007; Bulut, 1998; Delican ve Temizyürek, 2016; Durukan, 2011).

Yedi makale, bir yüksek lisans tezi ve bir doktora tezinin yer aldığı sekizinci temada dinleme eğitimindeki sorunlara ve bu sorunların çözümlerine ait bulgulara yer verilmiştir. Bulgulardan hareketle elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde dinleme sorunlarının genellikle konuşmacı kaynaklı sorunlar olduğu söylenebilir. Konuşmacının ses tonu, kullandığı yerel ağız özellikleri, mecazlı söyleyişleri ve dinleyicilere yönelik yaklaşımı dinleme sorunlarının en önemli unsurları olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca sorunların diğer kaynaklarının aile, dinleme metinleri, öğrenci, ortam ve dinleme kültürü olduğu bulgulardan hareketle elde edilen sonuçlardır. Sonuçlardan hareketle dinleme becerisinin kazandırılmasında dinlemenin hemen hemen her aşamasında dinlemeyi olumsuz olarak etkileyebilecek birçok etkenin varlığından söz edilebilir. İyi bir dinlemenin gerçekleşebilmesi için bu sorunların ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Aksi durumda becerinin istenildiği düzeyde kazandırılması mümkün değildir. Alanyazında derslerdeki sorunlara yönelik yapılan çeşitli çalışmaların da aynı tür sorunlara sahip olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin süreci istenildiği ölçüde yürütememesi, öğrenci hazırbulunuşluğunun az olması, metinlerin öğrencilerin düzeyine uygun olmaması, etkinlik ve ölçme değerlendirme çalışmalarının sıkıcı olması, sınıf ortamının kalabalık olması, aile yapılarında dinlemeye önem verilmemesi çalışmayla benzerlik gösteren sorunlardır (Demir ve İzci, 2015; Göçen, 2020; Uygun ve Katrancı, 2013).

Altı yüksek lisans tezi, beş makale ve dört doktora tezinin yer aldığı dokuzuncu temada dinlemeye yönelik tür, strateji, yöntem ve tekniklere ait bulgulara yer verilmiştir. Bulgulardan hareketle elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde dinleme stratejilerinin ve bu stratejilere uygun olarak kullanılan yöntemlerin becerinin kazandırılmasına olumlu katkı yaptığı, dinleme sürecine yönelik kullanılan stratejilerin tasnifinde ve sayılarında farklılıkların bulunduğu sonuçlar çıkarılabilir. Bununla birlikte sınıf seviyelerine göre kullanılan yöntemlerin niteliğinin ve sayısının farklılık gösterdiği, uygulayıcıların genelde not alarak, empati kurarak ve aktif dinleme yöntemlerini tercih ettiği, yöntem kullanımının becerinin kazandırılmasında fayda sağladığı ulaşılan diğer sonuçlardandır. Genel olarak bir değerlendirme yapmak gerekirse yöntem, teknik ve strateji kullanımı becerinin daha etkili öğretilmesinde ve ulaşılmak istenen amaçların gerçekleşmesinde önemli bir paya sahiptir. Bu sonuç öğretim stratejisi, yöntemi, tekniği kısaca biçimi, belirlenmiş amaçlara ulaşılması yani öğrenmenin tam ve etkili bir şekilde gerçekleşmesinde önemli bir rol oynar (Büyükkaragöz, 1997; akt. Maden, 2013, s. 14) sonucuyla benzerlik göstermektedir. Bunun yanında bir dersin işlenişinde strateji ve yöntem kullanmanın hem öğretici hem de öğrenen için kolaylıklar sağladığı söylenebilir. Ayrıca strateji ve yöntem kullanmak planlı ve programlı bir eğitim sürecinin gereklerindendir. Eğitimcilerin bu gerekliliğin farkında olarak sınıf türlerine, derslere ve kazanımlara uygun strateji ve yöntem seçimi yapmaları eğitimin kalitesini arttıracak ve öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönden etkileyecektir. Epçaçan (2011) çalışmasında strateji ve yöntem kullanımının dil becerilerinin geliştirilmesinde önemli katkılarının olduğunu ve gelişen dil becerileri sayesinde akademik başarının da arttığını

ifade etmiştir. Belet ve Yaşar (2007)'ın öğrenme stratejilerinin okuma ve yazma becerilerine yönelik etkilerini incelediği çalışmada kullanılan stratejilerin okuma ve yazma becerilerini geliştirdiğini ayrıca öğrencilerin Türkçe dersine karşı tutumlarının değiştiğini ve geliştiğini belirtmiştir. Çelikbaş (2010) tarafından anlama/dinleme stratejilerinin kullanımının dinlediğini anlama düzeyine yönelik ilişkisi üzerine yaptığı çalışmada uygulanan stratejilerin öğrencilerin dinlediğini anlamada olumlu etkiler gösterdiği sonucuna ulaşmış ve buna bağlı olarak dinleme becerisinin çeşitli yönlerden geliştiğini ifade etmiştir.

Bir doktora tezinin yer aldığı onuncu temada dinleme becerisine yönelik oluşturulan model önerisine ait bulgulara yer verilmiştir. Oluşturulan yaratıcı drama temelli modelin becerinin kazandırılmasında etkili olduğu ve aynı zamanda akademik başarıyı da arttırdığı bulgulardan hareketle elde edilen sonuçtur. Şengül ve Yalçın (2004)'ın okuma ve anlama becerilerine yönelik hazırladığı çalışmada geleneksel tarzda hazırlanmış model önerilerinden farklı olarak olgusal bilgilerin yanında üst düzey zihinsel işlemleri de aktif şekilde kullanmayı sağlayan bir model önerisi sunmuştur. Şeref (2013) çalışmasında iletişimsel yaklaşıma yönelik model önerisi sunmuş ve beceri öğretiminde çağdaş yaklaşımlar kullanmanın geleneksel yaklaşımlara göre daha etkili olduğunu ifade etmiştir.

Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde sonuçlardan hareketle politika üreticilerine ve bu alanda araştırma yapacak diğer araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

- Dinlemenin bir süreç olduğu unutulmadan dinleme adına yapılacak her türlü çalışmada dinleme sürecine riayet edilmelidir.
- Eğitimin istendik davranış değişikliği olduğundan hareketle dinleme eğitiminde kazandırılmak istenen davranış biçimleri için gerekli yöntem ve stratejilerin seçimi bu anlayışa uygun olmalıdır.

- Eğitim politikalarını belirleyen ve öğretim programlarını hazırlayanların dinlemenin uygulanışında avantajlı ve dezavantajlı bölgeleri göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.
- Dinleme eğitiminin uygulayıcısı olan öğretmenler, dinlemeye yönelik sorunlara ve engellere kalıcı çözümler üretmelidir.
- Dinleme eğitiminde mevcut olan tür, strateji ve yöntem tasniflerinin net bir ayrımı yapılmalıdır.
- Dinleme becerisinin öğretilmesi sürecinde sürekli olarak benzer yöntem ve teknikleri kullanmak yerine çağdaş yaklaşımlar doğrultusunda yeni yöntem ve tekniklere yer verilmelidir.
- Her bir dinleme türü dinleme becerisinin kazandırılması adına aynı değere sahiptir. Bu açıdan kazanımları gerçekleştirirken eşit bir dağılımın yapılması dikkate alınmalıdır.
- Dinlemenin sadece bir derse ait beceri alanı olduğu yanılgısından vazgeçilerek dinlemeye diğer derslerde de önem verilmelidir.
- Dinleme becerisini sadece Türkçe dersi özelinde araştırmak veya değerlendirmek yerine diğer derslerdeki dinleme durumlarını da açığa çıkartacak araştırmaların yapılması alanyazına katkı sunacaktır.
- Öğrenci ve sınıf düzeyleri arasında farklılıklar olduğundan dinleme becerisinin kazandırılmasında bu farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır.
- Dinlemeye yönelik hazırlanan etkinliklere dinleme sürecinin her aşamasında gerektiği ölçüde yer verilmeli ve etkinlikler öğrenciler tarafından değer görececek biçimde hazırlanmalıdır.
- İlerleyen dönemlerdeki çalışmalarda dinleme becerisinin diğer beceri alanlarıyla birlikte ele alınıp değerlendirilmesi beceri alanlarının bütünlüğüne hizmet etmesi açısından önemlidir.
- Alanyazında dinleme becerisine yönelik çağdaş yaklaşımlara uygun model önerilerinin azlığı araştırmacılar için yeni araştırma alanları olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akkaya, N. ve Susar Kırmızı, F. (2007). Yeni program doğrultusunda hazırlanan ilköğretim 4. ve 5. sınıf Türkçe ders kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Millî Eğitim*, 174, 232-249.
- Akyol, H. (2010). *Yeni programa uygun Türkçe öğretimi yöntemleri* (3. basım). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Altunkaya, H. (2018). *Dinleme türleri*, Akçay, A.(edt), Dinleme/izleme eğitimi içinde (s. 77-112). Ankara: Nobel Yayınları.
- Arıcı, A. F. ve Taşkın, Y. (2019). Okuma becerisinin diğer dil becerileriyle ilişkisi. *International Journal of Field Education*, 5(2), 185-194.
- Arslan, D., Doğan, B., Deliveli, K., Kırmızı, F. S., Yaylı, D. ve Akkaya, N. (2008). *Etkinliklerle Türkçe öğretimi*. (1. basım). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Aytan, T. (2011). Aktif öğrenme tekniklerinin dinleme becerisi üzerindeki etkileri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2 (4), 23-43.
- Bal, M. (2018). Türkçe dersinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 13(4), 49-64.
- Belet, Ş. ve Yaşar, Ş. (2013). Öğrenme stratejilerinin okuduğunu anlama ve yazma becerileri ile Türkçe dersine ilişkin tutumlara etkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3 (1), 69-86.
- Bulut, B. (2013) *Etkin dinleme eğitiminin dinlediğini anlama, okuduğunu anlama ve kelime hazinesi üzerine etkisi*. Yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Buzan, T. (2014). Aklını en iyi şekilde kullan. İstanbul: Olimpos Yayınları.
- Çakır, E. ve Yaman, S. (2018). Ters yüz sınıf modelinin öğrencilerin fen başarıları ve bilgisayarca düşünme becerileri üzerine etkisi. *GEFAD / GUJGEF* 38(1), 75-99.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Calp, M. (2005). *Özel öğretim alanı olarak Türkçe öğretimi*. Konya: Eğitim Kitabevi Yayıncılık.
- Çaylı, C. (2012) *İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki müstakil dinleme metinlerine yönelik öğretmen uygulamalarının değerlendirilmesi*.

- Yayımlanmış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Cin Şeker, Z. (2020). Dinleme ve konuşma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin anahtar kelimeleri üzerine bir inceleme: betimsel analiz. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 128-140.
- Çelikbaş, K. A. (2010). *Anlama/dinleme stratejilerinin kullanımı ile dinlediğini anlama düzeyi arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Çevik, A. ve Güneş, F. (2017). Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 272-286.
- Cömert, Ö. B. (2017). 2017 Türkçe dersi öğretim programında yer alan ortaokul düzeyindeki (5, 6, 7 ve 8. sınıflar) konuşma becerisi kazanımlarına yönelik bir çalışma. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 6 (3), 1331-1344.
- Cüceloğlu, D. (2005) Yeniden insan insana (34.baskı), Remzi Kitapevi: İstanbul.
- Delican, B. ve Temizyürek, F. (2016). İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür ve tema açısından incelenmesi. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 5 (3), 842-856.
- Demir, O. ve İzci, E. (2015). İlkokul (4. sınıf) Türkçe dersi öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve bu sorunların giderilmesine yönelik öğretmen görüşleri. *Akademik Bakış Dergisi*, 49, 440-460.
- Demirel, Ö. (2003). *Türkçe Öğretimi* (5. basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. ve Şahinel, M. (2006) *Türkçe ve sınıf öğretmenleri için Türkçe Öğretimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğan, Y. (2008, Bahar). İlköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin dinleme becerisini geliştirmede etkinlik temelli çalışmaların etkililiği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 261-286.
- Doğan, Y. (2010) Dinleme becerisini geliştirmede etkinliklerden yararlanma. *Türklük Bilimi Araştırmaları*.27,263-274.
- Doğan, Y. (2011). *Dinleme eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Doğan, Y. (2012) *Dinleme eğitimi* (2.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, Y. (2019). *Dinleme eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.

- Durukan, E. (2011). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (1), 209-216.
- Emiroğlu, S. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme sorunlarına ilişkin görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 11, 269-307.
- Epçaçan, C. (2013) Temel bir dil becerisi olarak dinleme ve dinleme eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı*, y. 6, s.11, 331-352.
- Epçaçan, C. (2018). Okuma ve anlama becerilerinin öğretim sürecine etkisi üzerine bir değerlendirme. *Electronic Turkish Studies*, 13(19).
- Eroğlu, Z. D. (2013). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları ile doğru yazma becerileri arasındaki ilişki, *Turkish Studies Dergisi*, 1441- 1453.
- Et, E. ve Çağlayan Dilber, N. (2022). Karikatürle yazma çalışmalarının ortaokul öğrencilerinin yaratıcı yazma başarısına etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 10(2), 291-308.
- Finfgeld-Connett, D.(2018). A Guide to Qualitative Meta-synthesis, 711 Third Avenue, Newyork, NY 10017.
- Funk, H. D., and Funk, G. D. (1989). Guidelines for developing listening skills. *Reading Teacher*, 42(9), 660-663.
- Göçen, G. (2020). Türkçe eğitiminde algısal dil becerilerine yönelik yapılan uygulamalar ve yaşanan sorunlar. *Journal of Sustainable Educational Studies (JSES)*, 1(1), 64-77.
- Göğüş, B. (1978). *Orta dereceli okullarımızda Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Güleryüz, H. (1997). *İlkokuma yazma öğretimi* (2. Baskı). Ankara, Pegem.
- Güneş, F. (2007) *Ses temelli cümle yöntemi ve zihinsel yapılandırma* (1.baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Güneş, F. (2013) *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller* (1.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Güneş, F. (2017). Türkçe öğretiminde etkinlik yaklaşımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(1), 48-64.
- Kantemir, E. (1997). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Engin Yayınevi.

- Karadağ, Ö. (2012). Anlama becerileri açısından Türkçe dersi öğretim programı (6, 7, 8. sınıflar)'na eleştirel bir bakış. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 36 (1), 97-110.
- Karadüz, A. (2010). Türkçe ve sınıf öğretmeni adaylarının dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29(2), 39-55.
- Kardaş, M. N., Çetinkaya, V. ve Kaya, M. (2018). 2005-2017 Yılları arasında dinleme eğitimi üzerine yapılmış akademik çalışmaların eğilimleri üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (1), 21-32.
- Katrancı, M. (2012) *Üst biliş stratejileri öğretiminin dinlediğini anlama becerisine ve dinlemeye yönelik tutuma etkisi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, M. F. (2014). Dinleme türleri ölçeğinin türk kültürüne uyarlanması, dil geçerliği ve faktör yapısının belirlenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Kayhan, E., Altun, S. ve Gürol, M. (2019). Sekizinci sınıf Türkçe öğretim programı (2018)'nın 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirilmesi. Aydın: *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (2), 20-35.
- Kavum, K. (2020). *Dinleme/izleme alanında yapılan lisansüstü araştırmalar üzerine bir meta-sentez araştırması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Kesik, C. ve Cığerci, F. M. (2021). Sınıf öğretmenlerinin Türkçe dersi etkinliklerine yönelik algıları. *e- Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8, 304-318.
- Kingen, S. (2000). Teaching language arts in middle schools, Lawrence Erlbaum Ass., Mahwah. New Jersey.
- Kline, J. A. (1996). Listening effectively (Etkili dinleme). Alabama: Air University Press.
- Kurudayıoğlu, A. G. M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 287.
- Kuşçu, H. (2010). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin dinleme, konuşma, okuma ve yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde Türkçe öğretmenin rolü (Çekmeköy ilçesi örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Mackay, Ian (1997). *Dinleme becerisi* (1. basım). Ankara: İlk Kaynak Kaynak Kültür ve Sanat Ürünleri.
- Maden, S. (2013). Temel dil becerileri eğitiminde kullanılabilecek aktif öğrenme öğretimsel iş/taktikleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 20-35.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Mutlu, H. H. ve Yurt, E. E. (2019). 6. Sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin öğrenme alanlarına dağılımının incelenmesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9 (3), 469-474.
- Noblit, G. W. ve Hare, R. D. (1988). *Meta-ethnography: Synthesizing qualitative studies*. Sage.
- Özbay, M. (2009). *Türkçe özel öğretim yöntemleri I*. (3. basım). Ankara: Öncü Basımevi.
- Özbay, M. (2013) *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Özdemir, E. (1987). *İlkokul öğretmenleri için Türkçe öğretimi kılavuzu*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Özdemir, E. E. ve Akkaya, N. (2020). Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının yazma öğrenme alanı bağlamında değerlendirilmesi ve programda planlama ve yazma stratejilerinin yerinin belirlenmesi. *Turkish Studies - Education*, 15(3), 2285-2301.
- Polat, S. ve Ay, O. (2016). Meta-sentez: Kavramsal bir çözümleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi- Journal of Qualitative Research in Education*, 4(1), 52-64. [Online]: <http://www.enadonline.com>
- Sarıkaya, B. (2019). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki (5, 6, 7 ve 8. Sınıf) etkinliklerin değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (64), 563-580.
- Sever, S. (2004). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sevim, O. ve İşcan, A. (2012). Türkçenin eğitimi ve öğretimi alanında yapılan yüksek lisans tezlerinde geçen anahtar kelimelere dönük bir içerik analizi. *Turkish Studies*, 7(1), 1863-1873.
- Şengül, M. ve Yalçın, S. K. (2004). Okuma ve anlama becerilerinin geliştirilmesine yönelik olarak hazırlanan bir model önerisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 164, 36-59.

- Şeref, İ. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma ve konuşma becerileri kazandırmada iletişimsel yaklaşımın kullanımı için model önerisi. *International Journal of Language Education and Teaching*, 1(1) 43-60.
- Temizyürek, F. ve Çevik, A. (2017). 5. sınıf öğrencilerinin zihinsel tasarıma dayalı yazma modelini metin oluşturma sürecinde kullanma becerileri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 114-138.
- Türe, G. (2021) Dijital dünyanın okuma ve yazma becerileri üzerindeki etkisi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 4(2), 148-164.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Türkçe sözlük* (1. basım). Ankara: TDK.
- Uygun, M. ve Katrancı, M. (2013). Sınıf öğretmenlerinin Türkçe derslerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 255-270
- Ünalan, Ş. (2006). *Türkçe öğretimi* (3. basım). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Yalçın, A. (2006). *Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar* (2. basım) Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yangın, B. (1999) *İlköğretimde Türkçe öğretimi*. Ankara: MEB Yayınları.

EKLER

Ek 1. Araştırmaya Dâhil Edilen Çalışmaların Künyesi

Kod	Çalışmanın Adı
Ç1	Yorulmaz, M. (2009). <i>Göreve dayalı öğretim yönteminin Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisinde kullanılması avantajları</i> . Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
Ç2	Aydın, G. (2009). <i>Zihin haritalama tekniğinin dinleneni anlamaya etkisi</i> . Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
Ç3	Karadüz, A. (2010). Türkçe ve sınıf öğretmeni adaylarının dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi. <i>Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , 1(29), 39-55.
Ç4	Er, O. (2011). <i>İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe dersi öğretim programı dinleme izleme alanının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi</i> . Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
Ç5	Tuzcu Eken, D. (2011). <i>Yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretiminde temel düzey dinleme-anlama etkinliklerinin karşılaştırılması</i> . Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
Ç6	Gündoğdu, A. E. (2011). İlköğretim sekizinci sınıf dinleme metinlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. <i>Turkish Studies (Elektronik)</i> , 6(1), 1217-1227.
Ç7	Melanlioğlu, D. (2011). İlköğretim Türkçe öğretim programının “dinleme türleri” bakımından değerlendirilmesi. <i>İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 12 (3), 65-78.
Ç8	Fidan, M. (2012). <i>İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin Türkçe dersinde kullandıkları dinleme stratejilerinin değerlendirilmesi</i> . Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
Ç9	Çaylı, C. (2012). <i>İkinci kademe Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki müstakil dinleme metinlerine yönelik öğretmen uygulamalarının değerlendirilmesi</i> . Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
Ç10	Karadağ, Ö. (2012). Anlama becerileri açısından Türkçe dersi öğretim programı (6, 7, 8. sınıflar)'na eleştirel bir bakış. <i>Sosyal Bilimler Dergisi</i> , 36(1), 97-110.
Ç11	Özbay, M. ve Melanlioğlu, D. (2012). Türkçe öğretim programlarının dinleme becerisi bakımından değerlendirilmesi. <i>Turkish Studies</i> , 7 (1), 87-97.
Ç12	Melanlioğlu, D. (2013). Ortaokuldaki dinleme eğitiminin niteliğine ilişkin fenomografik bir araştırma/A phenomenological study on the quality of listening education at middle schools. <i>Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları</i> , 1(1), 34-44.
Ç13	Melanlioğlu, D., & Karakuş Tayşi, E. (2013). Türkçe öğretim programındaki dinleme kazanımlarının ölçme değerlendirme yöntemleri bakımından sınıflandırılması. <i>Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi</i> , 2(6), 23-32.
Ç14	Emiroğlu, S., & Pınar, F. N. (2013). Dinleme becerisinin diğer beceri alanları ile ilişkisi. <i>Electronic Turkish Studies</i> , 8(4).
Ç15	Lüle Mert, E. (2013). Ortaokul Türkçe çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerde kullanılan dinleme türlerine ilişkin bir inceleme. <i>Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi</i> , 15(2), 52-73.
Ç16	Emiroğlu, S. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının dinleme sorunlarına ilişkin görüşleri. <i>Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi</i> , (11), 269-307.
Ç17	Uysal, B. (2014). <i>Dinleme ve konuşma becerilerinin kazandırılmasında yaratıcı drama temelli bir model önerisi</i> . Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
Ç18	Eleman, B. (2014). <i>Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin lisans düzeyinde kullandıkları dinleme stratejileri</i> . Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.

- Savaş, Ö. (2014). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki dinleme etkinliklerinin güncelleştirilmiş Bloom Sınıflaması'na göre üst düzey bilişsel beceriler açısından değerlendirilmesi*. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Ç19 Kurudayıoğlu, M., & Yaşar, F. Ö. (2014). 6. sınıf Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarındaki dinleme metinlerinin dinleme yöntem ve teknikleri açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(2), 1-14.
- Ç20 Karatay, H., Dolunay, S., & Savaş, Ö. (2014). Türkçe kullanmanın etkin dinleme ve döndürme işlevi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2 (4), 85-106.
- Ç21 Karabay, A. (2014). Dinleme metinlerinin sınıf içi uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(3), 81-94.
- Ç22 Büyükkiz, K. K. (2014). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen c1 düzeyindeki öğrencilerin dinleme becerisine ilişkin görüşleri. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(3).
- Ç23 Cigerci, F. M. (2015). *İlkokul dördüncü sınıf Türkçe dersinde dinlemenin içeriğinde dijital hikâyelerin kullanımı*. Yayımlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ç24 Halat, S. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin dinleme becerisine yönelik kaygı düzeylerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ç25 Çakır, A. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde video kullanımının dinleme becerisine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Ç26 Kaya, E. (2015). *Ortaokul (5 - 8) Türkçe dersi dinleme eğitimi etkinliklerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri açısından incelenmesi durum çalışması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Ç27 Kardaş, M. N., & Harre, T. (2015). 6-8. sınıf öğrencilerinin Türkçe dinleme/izleme becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlik önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(13), 264-291.
- Ç28 Kemiksiz, Ö. (2016). Türkçe derslerindeki dinleme metinlerinde dinleme yöntem/teknik-text türü ilişkisi/The relationship between listening method/technique-text type in listening texts of Turkish courses. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(1), 15-30.
- Ç29 Ateş, M., & Ercan, A. (2015). Türkçe öğretmenlerinin dinleme stillerinin incelenmesi. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 34(2), 107-119.
- Ç30 Deniz, K., & Keray Dinçel, B. (2015). Anlama becerilerine yönelik ölçme ve değerlendirme araştırmalarının incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(29), 16-46.
- Ç31 Şengül, K. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dil öğrenme stratejilerine dayalı etkinliklerin anlama becerileri ile dil bilgisine yönelik başarıya, kalıcılığa ve Türkçeye yönelik tutuma etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Ç32 Yavuz, G. (2016). *Gazi TÖMER yabancılar için Türkçe öğretim seti dinleme etkinliklerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Ç33 Özdemir, S. (2016). Dinleme eğitimi özyeterliliğini geliştirmede mikro öğretimin rolü. 8. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi – Çanakkale.
- Ç34 Yıldız, E., Alaçam Akşit, A. C., & Uyar, S. (2016). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin dinleme sürecine ilişkin görüş ve algıları. *Journal of International Social Research*, 9(45).
- Ç35 Mete, F., & Bağcı Ayrancı, B. (2016). Lisans öğrencilerinin dinleme becerisi üzerine görüşleri/University students' views on listening skills. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 4959-4972.
- Ç36 Tüm, G. (2016). Yabancılar Türkçe ders kitaplarındaki dinleme etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metnine uygunluğu üzerine bir çalışma. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 4(2), 125-142.
- Ç37 Özkanal, Ü., & Bayrak, E. (2016). İlkokul Türkçe çalışma kitaplarındaki dinleme etkinliklerinin zihinsel becerilere göre dağılımı. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 201-220.
- Ç38

- Ç39 Melanhoğlu, D. (2016). Bosna Hersek örneğinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen çocukların dinleme alışkanlıkları. *Avrasya Etüdleri*, 50(2), 529-546.
- Ç40 Gün, M., Yalçın, Ç., & Memiş, M. R. (2017). İki farklı dilin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan temel seviye ders kitaplarının dinleme etkinlikleri bakımından karşılaştırılması. *International Journal of Language Academy*, 5(7), 387-403.
- Ç41 Karakoç Öztürk, B. (2017). Ortaokul öğrencilerinin dinleme becerisine yönelik olarak kullandıkları üstbiliş stratejilerinin belirlenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 13 (1), 158-182.
- Ç42 Güven, A. Z., & Özbilen, U. (2017). Ortaokul Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin sözlü kültür öğeleri açısından incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(42), 59-66.
- Ç43 Tabak, G., & Göçer, A. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde A1-C1 düzey dinleme etkinliklerinin incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 6(3), 400-411.
- Ç44 Kaldırım, A., & Degeç, H. (2017). Türkçe'yi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin dinleme esnasında karşılaştıkları sorunlar. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 19-36.
- Ç45 Tiryaki, E. N., & Kayatürk, N. (2017). Yabancılar Türkçe öğretimi kitaplarındaki dinleme metinlerinin örtülü anlam açısından değerlendirilmesi (İstanbul B1-B2 seviyesi ders kitabı). *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(39), 300-319.
- Ç46 Bulut, B. (2018). *İlkokul öğrencilerinin dinlediğini ve okuduğunu anlama becerilerinin zihinsel süreçler bakımından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ç47 Aydın, Ş. (2018). *Dinleme izleme türlerinin terim ve tasnif bakımından karşılaştırmalı incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ç48 Korkmaz, C. B. (2018). *Yabancılar Türkçe öğretiminde dinleme metinlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ç49 Öztürk, E. (2018). *Etkileşimli masal anlatım tekniğinin ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin dinleme becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Ç50 İl, İ. (2018). *Aktif öğrenme yönteminin 5.sınıf öğrencilerinin sözlü iletişim becerilerine (konuşma-dinleme) etkisi ve öğrencilerin aktif öğrenme uygulamalarına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Ç51 Çarkıt, C. (2018). *Ortaokul Türkçe derslerinde eleştirel dinleme izleme uygulamaları üzerine bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış doktora tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Ç52 Yalçın, Ç. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan dinleme etkinliklerinin dil öğrenme stratejileri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Ç53 Uzun, O. (2018). *Seçici dinleme stratejisinin iki dilli 5. sınıf öğrencilerinin not alma ve özet çıkarma becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Ç54 Kardeş, M. N., Çetinkaya, V., & Kaya, M. (2018). 2005-2017 yılları arasında dinleme eğitimi üzerine yapılmış akademik çalışmaların eğilimleri üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 21-32.
- Ç55 Bağcı Ayrancı, B., & Durmuş, G. (2018). 2017 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dinleme izleme etkinliklerine eleştirel bir bakış. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6(2), 192-216.
- Ç56 Koç Akran, S., & Kocaman, İ. (2018). Karikatüre dayalı öğrenme- öğretme modelinin okul öncesi öğrencilerin konuşma ve dinleme becerilerine etkisi. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 105-122.
- Ç57 Kurdayıoğlu, M., & Zorpuzan, R. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme öğretimine dair öğretmen bilişleri. *International Journal of Language Academy*, 6.

- Ç58 Izgar, G., & Çalışkan, G. (2018). Dinleme eğitiminde etkin öğrenme yaklaşımı üzerine bir inceleme. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 7(4), 495-509.
- Ç59 Keray Dinçel, B. (2018). Ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersinde yaşadıkları dinleme sorunları ve sorunların çözümüne yönelik beklentileri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(4), 2551-2571.
- Ç60 Kıvrak, S. (2019). *Üstbiliş stratejilerine dayalı dinleme etkinliklerinin ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ç61 Turan Siviş, B. (2019). *İlkokul 1-4. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarındaki dinleme metinlerinin belirlenen ölçütlere göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ç62 Tamtürk, H. (2019). *5. sınıf dinleme izleme metinlerinin çoklu ortam tasarım ilkelerine göre incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Ç63 Güneş, G. (2019). *Eleştirel düşünme temelli dinleme izleme eğitiminin eleştirel dinleme izlemeye etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ç64 Berk, R.R. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde elektronik dinletilerin dinlediğini anlama başarısı ve dinleme kaygısına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ç65 Doğanç, M. S. (2019). *Ortaokul 6-8. sınıf Türkçe dersi basılı öğretim materyallerinin dinleme izleme yöntem ve teknikleri bakımından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Ç66 Çalıcı, M. A. (2019). *Ters yüz sınıf yönteminin 6. sınıf öğrencilerinin dinlediğini anlama becerisine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ç67 İşçi, C. (2019). *İkdidilli ortaokul öğrencilerinin konuşma-dinleme becerilerine ilişkin öz yeterlikleri ve Türkçe dersinde karşılaştıkları sorunlar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Ç68 Gümüş Mattiussi, R. (2019). *Yabancılar Türkçe öğretiminde dinleme becerisinin geliştirilmesine yönelik görsel-işitsel materyal kullanımı üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ç69 Deniz, K., Tarakcı, R., & Karagöl, E. (2019). Dinleme izleme kazanımları açısından ortaokul Türkçe ders kitapları. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 18-32.
- Ç70 Sağlam, M. H., ve Yüksel, A. (2019). *Ortaokul Türkçe ders kitaplarında empati kurarak dinleme ve konuşma etkinlikleri üzerine bir değerlendirme çalışması*. M. Kılıç, M. Eraslan (Ed.), 6. Uluslararası Multidisipliner Çalışmaları Kongre Kitabı (ss. 15-25). Elâzığ: Asos Yayınevi.
- Ç71 Çarkıt, C. (2019). Ortaokul Türkçe derslerinde dinleme becerisinin değerlendirilme sürecine yönelik öğretmen görüşleri/ Teachers'views on the evaluation process of listening skills in secondary school Turkish courses. *Journal of Social And Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(27), 2782-2793.
- Ç72 Erkek, G., & Batur, Z. (2019). Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarında eleştirel dinleme. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 7 (98), 375-386.
- Ç73 Ulu, H. (2019). Öğretmen adaylarının dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine ilişkin metaforik algıları. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 272-314.
- Ç74 Keray Dinçel, B. (2019). Türkçe (5, 6, 7, 8) ders kitaplarında dinleme etkinlikleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching* 7 (1), 40-54.
- Ç75 Bayram, B. (2019). Türkçe öğretmenlerinin sınıf içi dinleme eğitimi uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(1), 57-80.
- Ç76 Özbal, B., & Genç, A. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında dinleme becerisi alanında kullanılan alıştırma ve değerlendirme Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, (42), 197-212.

- Ç77 Göçer, A., & Çaylı, C. (2019). Ortaokul Türkçe derslerinde dinleme becerisinin gelişimine yönelik öğretmen uygulamaları. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(3), 456-476.
- Ç78 Fidan, M. (2019). 6. sınıf Türkçe ders kitabındaki dinleme etkinliklerinin kelime öğretim yöntemleri bakımından incelenmesi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 462-472.
- Ç79 Melanlıoğlu, D. (2019). Üniversite öğrencilerinin akademik dinleme becerileri üzerine bir araştırma ders ne zaman bitecek? Sıkıldım!. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 20(20), 311-348.
- Ç80 Azizoğlu, N. İ. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin eleştirel dinleme becerilerinin geliştirilmesi*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Ç81 Çelik, U. (2020). *Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin konuşma ve dinleme becerilerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin yaklaşımları*. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Ç82 Dincer, M. (2020). *Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretiminde konuşma ve dinleme becerilerinin gelişimi açısından iletişimsel yöntemin kullanımı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Ç83 Uzunyal Köprü, M. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin dinleme becerilerine ilişkin karşılaştıkları sorunlar üzerine bir inceleme*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Ç84 Akgün, B. (2020). Türkçe 6-7-8 ders kitaplarında yer alan dinleme izleme etkinliklerinin düşünce becerisine katkısı. Yayımlanmış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ç85 Erkek, G. (2020). *Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin eleştirel dinleme becerilerinin geliştirilmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi. Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak.
- Ç86 Gündüz, A., & Demir, S. (2020). Dinleme stratejilerinin uygulanabilirliğine dair Türkçe öğretmenlerinin görüşleri. *Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 9(4), 1697-1719.
- Ç87 Süğümlü, Ü., & Yüce, S. N. (2020). Dinleme izleme stratejilerine yönelik karşılaştırmalı bir çalışma: program ve ders kitapları. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 202-215.
- Ç88 Yenen Avcı, Y. (2020). Ortaokul öğretmenlerinin dinleme eğitiminde karşılaştığı sınıf içi sorunlar. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 48-57.
- Ç89 Ercan Güven, A. N., & Gürbüz Us, R. (2020). Türkçe ve Türk kültürü kitaplarındaki dinleme becerisine yönelik etkinliklerin incelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Eğitim Dergisi*, 5(2), 1-23.
- Ç90 Demir, S., & Alyılmaz, S. (2020). Türkçe'yi yabancı dil olarak öğrenen Suriyeli öğrencilerin dinleme yaşantılarına yönelik bir değerlendirme. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 1306-1321.
- Ç91 Kahtalı Doğan, B., Oğuz, B., Cayhan C., & Taşkın, N. (2020). Türkiye'de dinleme eğitiminin geldiği nokta (2017-2019 yılları). *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, (4), 645-663.
- Ç92 Gün, M., & Bakırdöğen, M. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Gazi Üniversitesi B1 seviyesi ders kitabı dinleme bölümünün incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö7), 59-79.
- Ç93 Baş, B., & Tekin, E. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan dinleme etkinliklerinde kronolojik sıralamanın önemi. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 63-73.
- Ç94 Kurudayıoğlu, M., & Kiraz, B. (2020). Dinleme stratejileri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 386-409.
- Ç95 Cin Şeker, Z. (2020). Dinleme ve konuşma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin anahtar kelimeleri üzerine bir inceleme: betimsel analiz. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 128-140.

Ek 2. Yazarın Özgeçmişi

